

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10,550 in 10,349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

SCLOVENE

Zanimiv mehiški žgled

Spričo velikih dogodkov na zapadu, od katerih je odvisna bodoča oblika omikanega sveta, evropska javnost skoraj ni opazila ali vsaj ni komentirala izida predsedniških volitev v Mehiki, kjer je zmagal general Camacho z ogromno večino proti kandidatu opozicije, generalu Almazanu. Vendar pa razvoja mehiške politike ne gre omaloževati, ker baš v sedanjih vojni opazujemo zelo značilen pojav, da se iz davne politične pozabe dvigajo mnoge izvenevropske države do pomena in vpliva na mednarodno politiko, o katerih smo v Evropi mislili, da se pri določanju skupne politične usode sveta ne štejejo več. Podobno kakor v Aziji pa se kaže danes tudi v južni in srednji Ameriki, da njihovi narodi in države čedalje bolj stopajo v ospredje kot važni činitelji, s katerimi morajo razne skupine velesil v svoji mednarodni politiki zelo računati. To velja tudi za Mehiko, ki je velika in po svojih gospodarskih virih izredno bogata dežela z zelo nadarjenim pa žal politično zelo nediscipliniranim prebivalstvom, ki je po največjem delu mešanica iz Spancev in Indijancev.

Na politično usodo Mehike od 1821 dalje, ko se je ta dežela pod duhovnikom Mihaelom Hidalgo osvobodila 300-letne španske nadvlade, najbolj vplivajo Združene države Severne Amerike, ki so po največjem delu krive, da se mehiške notranje-politične prilike eno celo stoletje niso mogle urediti in da je dežela ostala tik do naših dni popolnoma gospodarsko odvisna od kapitala svoje močnejše sosedice. Vzrok je v tem, da se v Mehiki poleg drugih naravnih bogastev pridobiva največ srebra na svetu, to je nad 3 milijone kilogramov na leto, ali 40% vse svetovne produkcije srebra in da so na vzhodni obali bogata ležišča petroleja, tako da Mehika v tem pogledu stoji na drugem mestu petrolejske produkcije na svetu s približno 14 milijoni tonami ali 8% vse svetovne produkcije. Če bi se Mehika popolnoma osamosvojila in bi imela v zunanji politiki možnost opredelitve po svoji svobodni volji, bi se moglo zgoditi, da bi Združene države Severne Amerike izgubile svojega največjega dobavitelja nafte. Seveda konkurirajo z ameriškimi petrolejskimi družbami v Mehiki tudi Angleži, Francozi in Nemci, vendar pa v primeroma majhni meri. Če bi se mehiški narod znal prav vladati, bi danes mogoče na vsej ameriški celini stal na prvem mestu. Saj je tudi v agrarnem pogledu, pa kar se tiče živinoreje in možnosti industrijskega razmaha, zlasti v predilniški stroki, tako bogat, da ne zaostaja za nobeno izmed velikih ameriških držav. Je pa iz tega razvidno, zakaj mora imeti njen severni sosed največje koristi od tega, da se okorišča s strastnim in nestalnim ter nebrzdanim temperamentom mehiškega naroda, da pospešuje v njem neprestane državljanske vojne.

To se je pokazalo že kmalu potem, ko se je Mehika osvobodila španskega jarma, ki pa nikakor ni bil težak. General Iturbide, ki je vodil mehiško vstajo proti Španiji kot vrhovni poveljnik vojske, je vladal eno leto kot cesar, na kar je bila leta 1823. proglašena zvezna republika, v kateri sta do današnjega dne odločali usodo dežele dve stranki: konservativna in liberalna. Vse državljanske vojne so se odigravale med tema dvema strankama, ki sta se na vladni menjavali, pa ne na mirnem način, kakor v Združenih državah Severne Amerike, ampak vselej po krvavih državniških preobratih, kakor se je to zgodilo tudi letos junija in julija 1940. Vsaka vlada je bila diktatorska pod krinko parlamentarne demokracije. Prvi močnejši predsednik Mehike je bil general Santa Ana sredi 19. stoletja. Takrat so Združene države Severne Amerike izrabile spor med mehiško provinco Teksas in o-srednjo vlado, da so Mehiko napadle in mu iztrgale njegove najbogatejše in najurejenejše province Teksas, New Mexico in Novo Kalifornijo, oziroma so za njo plačale 15 milijonov dolarjev. Teksas je danes največja provinca severne Unije s 700.000 kvadratnih kilometrov, največjim številom goveje živine v Uniji in petrolejsko produkcijo, ki znaša na leto 250 milijonov sodov. Znano je, da so skušale Francija, Anglija in Španija Mehiko odtegniti vplivu Severne Amerike s tem, da so izrabile finančne težave te dežele, ki ni mogla plačevati svojih zunanjih dolgov v to, da se je postavila kandidatura Franc Jožefovega brata Maksimilijana, ki bi se bil lahko držal, ako se ne bi bil zameril konservativni stranki, ki ga je v deželo poklicala, s svojim političnim liberalizmom. Seveda so ga podirale tudi Združene države Severne Amerike, ki so podprle z denarjem in orožjem Benita Juareza. Za njim imamo prvega mehiškega predsednika velikega formata Porfirio Diaza, ki je uvedel velike upravne in gospodarske reforme in je začel prvi misliti na to, da zajezi vpliv in moč petrolejskih družtev Severne Amerike. Zaradi tega je Amerika sedaj le še bolj pospeševala notranje nemire in je celo pred svetovno vojno 1914 poslala v Mehiko kazensko ekspedicijo ter postavila za predsednika svojega kandidata generala Villa. To je bilo pod predsednikom Wilsonom, ki je v Evropi nastopal kot prerok svobode, narodne samoodločbe in pravice, nasproti Mehiki pa vodil politiko severno-ameriškega imperializma.

V tistem času se je zgodilo, kar označuje mehiško politiko do danes, da so ravno predsedniki, ki so prišli na vrh s pomočjo ameriškega denarja, usmerili mehiško politiko v smislu nacionalne svobode in neodvisnosti od tujega kapitala. Med nje spada tudi Calles, ki pa je žal svojo borbo za gospodarsko emancipacijo Mehike omadeževal s krvavim preganjanjem katoliške Cerkve (1924 do 1928), ki je bilo brez vsakega smisla in brez vsakega upravičenega razloga, saj je bila katoliška Cerkva v Mehiki že od sredine 19. stoletja razlašena svoje veleposesti. Zanimivo pa je, da Severna Amerika, ki sicer zelo drži na krščanstvo, Callesa ni prav nič ovirala v proti katoliški politiki, ampak da mu je pri tem žalostnem delu stala ogromna večina ameriškega tiska celo na strani. Callesova preganjanja je rodilo čisto nasprotni rezultat, da so se mehiški katoličani zavedli in da je celo deželo zgrabil vihar verskega navdušenja, tako da so morali vsi Callesovi nasledniki do Cardenas, ki je vladal do konca lanskega leta, preganjanje ustaviti in katoličanom vrniti versko svobodo.

Cardenas je bil eden najboljših predsednikov Mehike, ki so od Callesa naprej iz socialistične stranke strokovnih zvez, ki stoji v Mehiki zelo na levi. Callesova protikatoliška politika pa je rodila opozicijo, ki jo je vodil sedaj proti predsed-

uboran umeteljska risba jima

Hitlerjev mirovni poziv

Nemški kancler je v državnem zboru po opisu dosedanjega poteka vojne zadnjikrat pozval Anglijo, naj se z Nemčijo pomiri, da bo mirna vest pred prihajajočimi dogodki

Berlin, 19. julija. Državni kancler Hitler je za nočjo ob 6. sklical državni zbor, da posluša njegov govor. Večinoma vsi poslanci so bili v vojaških uniformah, ko so zasedli prostore Kroll opere. Slavnostne seje državnega zbora se je udeležil tudi italijanski zunanji minister grof Ciano, ki ga je zunanji minister Ribbentrop osebno sprejel na kolidorju in ga pripeljal v državni zbor.

Sejo državnega zbora je začel general Göring, ki se je v izbranih in slovesnih besedah spomnil vseh tistih, ki so v vojni žrtvovali svoja življenja za čast in veličino domovine. Zahvalil se jim je za

njihovo žrtvo, zahvalil tudi vsem svojcem padlih žrtve, ki jim je dal slovesno zagotovilo, da bo Velika Nemčija poskrbela za to, da jim nikdar ne bo treba skrbeti zaradi tega, ker so izgubili svoje krušne olete. Na koncu se je spomnil tudi vseh padlih vojakov italijanske zavezniške vojske. Takoj nato je dal besedo Hitlerju, ki je imel na poslance eno uro in tri četrt trajajoč govor, v katerem je podal zgodovino sedanje vojne in ki ga je zaključil ponovno z zadnjo mirovno ponudbo Angliji: »Predno se ne začnejo bodoči dogodki«. Državni kancler je v svojem govoru med drugim dejal:

Hitlerjev govor

Poklical sem vas zastopnike naroda, da poslušate potek vojnih dogodkov in mojo zahvalo vsem častnikom in vojakom nemške oborožene sile za velika dejanja, ki so jih izvedli, kakor tudi moj ponovni, a tokrat zadnji poziv na razum Anglije, da naj se ta vojna konča.

Po teh uvodnih besedah je Hitler dejal, da mu potek zadnjih mesecev daje prav, ker jih je, odkar stoji na čelu narodno-socialističnega gibanja, neštokrat prerokoval. Ko je narodni socializem v Nemčiji nastopil, si je postavil kot eno najvišjih nalog, da doseže mirno spremembo versajske mirovne pogodbe. Versajski mir, da je Nemčijo in nemški narod hotel za trajno potlačiti in uničiti. Tudi državniški zahodnih velesil so ob sklepanju versajškega diktata svarili pred njegovimi posledicami, toda zaman. Vsi poskusi demokratične Nemčije, da doseže mirno spremembo versaj. pogodbe, so bili od nasprotnikov sprejeti z zasmehom in zavrnili. Res redkokdaj v zgodovini je bil svet tako nemoralen in brezvestno vladan, kakor v razdobju po versajskem miru, ko odgovorni ljudje niso hoteli razumeti upravičenih težej nemškega naroda. Narodno-socialistična stranka je postavila na čelo svojega programa osvoboditev Nemčije iz okovov versajškega mira. To je bilo naravno. Toda vsi miroljubni poskusi so bili zaman, zato je moral narodni socializem sprejeti odločitev, da svojo voljo uveljavi. Leta 1938 je bilo ob priliki monarkovske konference še nekaj upanja, da bo zmaga pamet. Takrat so se zbrali vodilni državniški velesil h koristnemu delu. Toda takoj se je pokazalo, da odgovorni ljudje pri zahodnih velesilah niso razumeli nemške miroljubnosti. Nemško miroljubnost so smatrali za slabost in tako je zadnja možnost miroljubne rešitve obstoječih sporov zaradi volje zahodnih kapitalistov, dobičkarjev, verižnikov in borznih agentov, ki so na vsak način hoteli imeti vojno, propadla.

Vojna s Poljsko — Računi zahodnih velesil na Balkanu

Nato prehaja Hitler na vojno s Poljsko in prikuje, kako so isti zahodni, zločinski, profitov željni državniški poljsko državo naravnost potisnili v vojno, ker so jo nahujskali, da je zmerne in razumne predloge za mirno rešitev vseh sporov odklonila. Nemčija Poljski ni predlagala nič drugega, kakor to, da pomaga odstraniti enega najbolj krivičnih in bedastih predpisov, to je vrnitev Gdanske mehiški državi. Nobeden drugi nemški državnik bi se ne bil upal pod tako zmernimi pogoji jamčiti Poljski trajno prijateljsko sosedstvo in mir. Ko bi zahodni državniški imeli samo majhen del vesti, ki je takrat nagibala Nemčijo, bi Poljske ne bili potisnili v nesrečo, ki jo je zadela. Mesece in mesece je Nemčija kljub največjim izzivam mirno čakala. Vse je bilo zaman. Saj bi bila lahko z enim samim udarom napravila konec vsem tem nečuvnim izzivam, toda čakala je potrpežljivo mirne rešitve. Zahodni kapitalisti tega niso hoteli. Tudi, ko je Mussolini predlagal mirno posredovanje, so Poljsko nahujskali, da je bilo posredovanje zavrnjeno.

Nato je Hitler izjavil, da je nemška vlada dobila v svoje roke zbirko tajnih dokumentov zavezniskega generalnega štaba. Šele iz teh dokumentov so mogli dobiti jasne dokaze za to, kar so prej sumili, namreč kako so zahodni hujskači na vojno svoj napad pripravljali, kako so vojno na vsah način hoteli imeti, kako so izdelovali načrte o razširjenju vojne na Baltik, na Sovjetsko Rusijo, na skandinavske države in na Balkan, od koder so izračunali, da bodo dobili vsaj 100 divizij svežih bojnikov. Resničnost teh dokumentov ne morejo več zanikati, saj nosijo podpise generala Gamelina in drugih znanih odgovornih ljudi, ki so takrat odločevali o usodi. V njihovih sr-

cih je morala vladati prava barbarska in zločinska vest. In oni so odgovorni za to, kar se je na Poljskem zgodilo. Poljska je bila v 18 dneh od nemškega orožja uničena.

Hitler ponudil mir

Nato je Hitler navedel, da je takoj po zaključitvi poljske vojne dne 8. oktobra 1939 v svojem govoru v državnem zboru ponudil zahodnim velesilam mir. Izrekel je poziv na razum in na svetovno zavest. Toda hujskači na vojno niso hoteli razumeti. Kajti oni so hoteli le vojno in samo vojno! Nemško mirovno ponudbo so sprejeli z zasmehom in dejali, da bi bil zločin, če bi jo sprejeli. Nemško miroljubnost so ožigosali kot slabost Nemčije in kot strah pred njeno bodočnostjo. — Hitlerja samega so zasramovali, ga osebno žalili in ga izpostavili sramoteni kot strahopetca. Zahodni velekapitalisti, ki jim je bila vojna zaradi denarnega dobička potrebna, so na nemško mirovno ponudbo odgovorili, da se naj vojna nadaljuje. In vojna se je nadaljevala.

Nemčija se pripravlja

V nadaljevanju svojega govora je Hitler dejal, da je po tej mirovni ponudbi umolknil. Toda, če je umolknil, to ni pomenilo, da ni nič storil. Dogodki so pokazali, kako se je Nemčija v tistih mesecih po oktobru lanskega leta pripravila. Saj ni potrebno, da bi Nemčija vsako svoje novo letalo natrobila demokratičnim borzizancem na uho. Nemško vodstvo ni bilo tako naivno, da bi bilo vse svoje načrte izbrljalo svojim nasprotnikom v korist. Pač pa so zahodni državniški nekajkrat preveč brbljali in je iz njihovih govorov Nemčija mogla razbrati njihove prave načrte.

Kako je Hitler zavezničke prehitel

Hitler je nato izjavil, da je nemška vlada v začetku marca dobila resne dokaze za to, da se hočeta zahodni velesili vključiti v vojno na Finskem in tako zanesi vojni požar na vzhod za hrbet Nemčije. Nemčija je dobila nadalje dokaze v roke, da Anglija in Francija pripravljata zasedbo Norveške in vpad na Švedsko, da bi Nemčijo od severa obklopi in jo odrezali od švedskega železa. Sam Churchill, ki je bil takrat prvi lord angleške admiralitete in sam takratni predsednik francoske vlade Reynaud sta se spozabila in to priznala. Zahodni velesili sta imeli namen svoje načrte izvesti že 8. marca in so bile angleške čete že na potu na Norveško, ko je on, Hitler, izdal povelje, naj nemške čete dne 9. marca zasedejo vsa norveško obala. To dejanje spada brez dvoma med največja vojaška dejanja v zgodovini in je bilo mogoče le, ker je bil nemški vojak hraber in ker je bilo nemško vodstvo brezhibno. Državni kancler je nato natanko opisoval delovanje suhozemske vojske, hrabrost in tveganje nemške pehote in topništva, nadalje junaštva nemškega letalstva in drznost ter pogum nemške mornarice. Narvik bo ostal zapisan na najbolj častnem mestu v zgodovini nemške armade. Vojna na Norveškem, kjer so se izkazale posebno čete iz bivših avstrijskih krajev, je pokazala, kako bridko so se zahodni državniški motili, ko so v nepoznanju pravega nemškega duha pričakovali v Nemčiji izbruh neredov. Zgodilo se je nasprotno. Vprav avstrijski vojaki so na teh bojiščih pokazali svojo najglobljo pripadnost skupni veliki nemški domovini. Hitler je nato našel imena vseh generalov, katerih vojaške skupine so se na Norveškem odlikovale.

drugih držav. Kakšnih represalij pa Roosevelt proti Mehiki ne more izvajati, da ne kompromitira samega sebe kot tistega moža, ki se je postavil danes na čelo tako imenovane svetovne demokracije.

Ker pa je to povzročilo v Mehiki sami gotove težave, je upala opozicija pod generalom Almazanom na uspeh. Ta mož si je vzel za zgled generala Franca in avtoritarni državni zamisel, kar pa ni preprečevalo, da ne bi zabavljali proti svojemu protikandidatu oziroma proti bivšemu predsedniku Cardenasu, češ, da je bil proti Severni Ameriki preveč neodnosen. Pri volitvah pa je podlegel s 128.574 glasovi proti 2.225.199 glasovi svojega nasprotnika. Seveda pa s tem še ni rečeno, da so mehiške notranje razmere danes že popolnoma urejene.

Vojna na Nizozemskem in v Belgiji — Poraz francoske armade

V nadaljevanju svojega govora je Hitler prešel na vojno na Nizozemskem in v Belgiji. Nemčija, je dejal, je hotela z največjo obzirnostjo spoštovati nevtralnost teh dežel, čeprav je zaradi informacij, ki jih je dobila iz Francije, morala že takoj v začetku vojne podvzeti generalstabsne ukrepe za primer, da bi Anglija in Francija hoteli skozi Belgijo in Nizozemsko vrti v Nemčijo. Še ko se je nemška vojska borila na Norveškem, je dobila nemško vrhovno poveljstvo v roke dokaze, da Francozi in Angleži zbirajo močne čete na belgijski meji, z namenom, da jih z bliskovito naglico vržejo na nemško mejo in pri svojem pohodu prisilijo tudi Belgijo in Nizozemsko, da se postavita proti Nemčiji. Nemški generalni štab je moral na podlagi teh dejstev sprejeti nove sklepe in dne 8. maja je Hitler izdal povelje za takojšen napad, za napad, ki naj bo takšne narave, da bo takoj dovedel do popolnega uničenja nasprotnika. Državni kancler je nato v podrobnosti opisal napadalni načrt nemškega generalnega štaba (ta del Hitlerjevega govora bomo objavili, ko dobimo dobesedno besedilo — op. ured.).

Nemška armada je napad proti zahodu izvedla natančno sledeč načrtom generalnega štaba. Načrt je bil izveden v polnem obsegu in točno, kakor ga je generalni štab predvidel. S tem napadom, v katerem je nemška vojska v 10 dneh uničila nizozemsko in belgijsko vojsko ter v nadaljnjih treh tednih popolnoma zrušila na tla največjo vojsko silo v Evropi, je pokazala, da je nemška pehota najboljša na svetu. Nemški kancler je nato zaporedno govoril o delovanju nemške pehote, topništva, nemškega brodogoja, nemškega letalstva ter o vsaki vrsti orožja ter v izredno pohvalnih besedah izrazil občudovanje in zahvalo. Spomnil se je tudi vseh tistih nemških čet in članov stranke, ki so v zaledju pomagali, da je vojska na fronti dosegla svoje namene. Imenoval je celo vrsto generalov, poveljnikov armadnih skupin in armad, ki so se v tej vojni odlikovali. Po imenu je navedel tudi imena vseh državnikov, kot so Hess, Himmler, Göbbels, Ley, general Tot, Ribbentrop, ki so vsak na svojem področju v zaledju pomagali Nemčiji do velike zmage.

Göring — državni maršal

Na koncu tega poglavja se je spomnil s posebno pohvalnimi besedami vrhovnega poveljnika nemške letalske sile maršala Göringa, ki da je ustvaril iz nič orožje, brez katerega bi tudi največja hrabrost nemške vojske ne bila dosegla tolikšnih uspehov. V zahvalo za to je generalnega maršala Göringa imenoval za državnega maršala in ga odlikoval z velikim križem železnega križa.

Nadalje je imenoval za maršale sledeče generale: Brauchitsch, Rundstedt, von Leet, von Bock, von Liest, von Kluge, von Witzleben, von Reichenau, nadalje letalske generale Milch, Sperrle in Kettlerin, ter končno šefa generalnega štaba, generala Keitel. Cela vrsta drugih generalov je dobila visoka odlikovanja ali pa so napredovali v čine generalskih polkovnikov.

Zaveznštvo z Italijo

Potem se je državni kancler spomnil v posebno toplih besedah hrabrega italijanskega zaveznika. Odkar sem v narodno-socialističnem gibanju, je dejal kancler Hitler, sem vedno zasledoval dva velika cilja: 1. da ustanovim prijateljske odnose z Italijo in 2. da ustanovim prijateljsko razmerje do Anglije. To misel sem neštokrat izpovedal, to misel sem neprestano zagovarjal in to misel sem z vso silo svoje volje hotel uresničiti. Se danes sem žalosten, ko mislim na to, da se mi ni posrežilo ustvariti prijateljskih odnosov med Nemčijo in Anglijo. Toda srečen sem vsaj, da sem dosegel svoj cilj glede prve točke, glede prijateljstva z Italijo. To je bilo mogoče samo zaradi tega, ker stoji na čelu zavezniskega italijanskega naroda velik genij, ki je razumel narodno-socialistične težnje in v pomen sodelovanja med obema narodoma. Posebno srečen sem, ker imam čast biti prijatelj tega moža. Italija je bila prva, ki je pokazala razumevanje za narodno-socialistično Nemčijo. To razumevanje se je potem zgostilo v neovrgljive in trajne pogodbe. Ko so nam zahodne velesile vsilile vojno, se je Italija postavila ob našo stran. Izredno mnogo je pomagala najprej na gospodarskem polju, potem pa tudi zato, ker je vezala na sredozemsko področje močne sovražne sile. Ko je Italija sklenila, da bo na posege zahodnih velesil v svobodo njenega življenja odgovorila s silo, je bil ta njen sklep protivoljen in vprav zaradi tega ji Nemčija dolguje še globljo hvalečnost. Nastop Italije je pospel razkroj zahodnih velesil in zrušitev Francije. Ko se je nato Hitler spomnil maršala Balba in vseh italijanskih vojakov, ki so padli na bojnem polju, je dejal, da so odnosaji med Italijo in Nemčijo danes takšni, da so italijanske žalosti tudi nemške in italijansko veselje tudi nemško ve-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zemunska vremenska napoved: Pretežno vedro v vsej državi. Nekoliko bolj oblačno bo v zahodnih krajih. Možne so krajevne nevihte. Neko-liko se bo tu pa tam oblačilo.

Zagrebska vremen. napoved: Pretežno jasno.

Politični zapiski

»Jugoslavija v novi Evropi«

Pod tem naslovom je zagrebška »Nova srpska riječ« prinesla uvodni članek, kjer obravnava vprašanje, kako je Jugoslavija nastala in kako naj obstane. H koncu pravi: »Naša odločnost, dati vse za kralja in domovino, ne sme ostati le pri možnosti vojnega požara. Čas je, da globoko in nujno razmišljamo o tem, kaj bo potem, ko bo ta požar z zmago ene strani ugasnil. Temeljitno moramo proučiti hišo, da jo preuredimo ali vsaj pripravimo za to novo dobo. Pravčasno je treba pretrpeti vsa vprašanja, ki bodo morda že jutri od nas terjala odgovora... Ko veliki začno stopati po novih poteh, mi mali ne moremo trdovratno ostati na starih stezah. To spoznanje postaja pri nas vedno bolj splošno... Čuti se potreba reform v več smerih. O tem je obravnavalo že časopisje. To je treba nadaljevati. Ljudstvo hoče izvedeti, kakšne spremembe se dogajajo na svetu in kako te spremembe odmevajo pri nas. Narod ljubi Jugoslavijo. Zela, naj bi bila ohranjena Jugoslavija, rodi se eno drugo željo, naj bi mi svoje življenje zaradi življenja Jugoslavije prilagodili zahtevam in razmeram nove dobe. Nezlomljiva je naša volja živeti ter ustvarjati, da tako dajemo svoj dober delež k boljši bodočnosti človeštva... Toda brez poprejšnjega soglasja doma o tem, kaj je treba izvesti za lažji prehod od danes na jutri, ne moremo oditi spajati se v logično strnjeno vseh teh zunanjih dogodkov. Jugoslavija je bila pridobljena s krvjo. Moramo pa jo ohraniti tudi z državniško pametjo, če ne bomo dovolili, da bi dogodki hoteli mimo nas in brez nas.«

A. Pribečević zoper komunistično neumnost

V svojem glasilu »Seljaško kolo« je bivši predsednik SDS Adam Pribečević napisal članek, kjer med drugim naglašata tole: »Ali more zdrava pamet verjeti, da bi Italija in Nemčija brez vojne na življenje in smrt pustili kako drugo veliko silo, da bi se utrdila v Ljubljani, Zagrebu, Splitu, Sušaku, Kotoru, Sarajevu, Beogradu, Skoplju? Ne more! Italija in Nemčija bi v teh krajih sicer mogli trpeti slabše državo, nikakor pa ne močno in veliko ter morda celo močnejšo kakor sta sami. Zato bi Nemčija in Italija rajši poprej zaplavali v kri kakor pa da bi to dovolili. V tem slučaju pa bi vojna divjala na naši zemlji in v tej vojni, najsi bi se končala tako ali drugače, bi utonila tudi naša svoboda. O tem mora naš narod biti na jasnem, če ima le trohico političnih možganov v svoji glavi, ne glede na to, kaj bi kdo v vrstah našega naroda želel. Zato je danes vsa naša politična modrost v tem, da od svoje strani storimo vse, kar je mogoče, da preprečimo vsaj ovojnost na naši zemlji. To se pravi, da od svoje strani ne smemo storiti nič takega, s čimer bi koga izzivali na vojno... Zato je skrajna norost tista agitacija, ki jo med našim narodom razširjajo nekateri zanešenjaki, češ kako naglo bo semkaj prišla Sovjetska Unija in kako bo naglo začela »deliti zemljo«. Najprej bodi povedano, da Sovjetska Unija ne deli zemlje, marveč jo vsem jemlje. V Sovjetski Uniji ima kmet samo vrt, drugo zemljo pa kmetje obdelujejo skupno pod nadzorstvom kot delavci v tovarni, plačo pa dobivajo po številu delovnih dni ter po oceni brigadirja, predelavca, ki delo nadzira... V slučaju vojne za Balkan, zlasti pa za našo državo, bi gotovo vse balkanske in srednjeevropske države šle z Nemčijo in Italijo. Celo Japonska bi ne bila mirna v tem slučaju. Zato tudi Sovjetska Rusija ne bo silila semkaj. To bi se moglo zgoditi le, če bi se Nemčiji slabo godilo, in sicer tako slabo, da bi Nemčija ne bila več nevarna Sovjetski Uniji. V kaj takega pa je zdaj težko verjeti. In v toliko je ta agitacija še bolj neumna. Ne da bi taka agitacija imela kolikšna upanja v kak uspeh, je pa vendar obsojena vredna, ker nas vse in našo državo spravljajo v veliko nevarnost. — Te besede moža, ki prav gotovo ni kak zagrozen »klerikalec«, naj prebere tisti, ki med nepoučenimi ljudmi razširjajo svoje prazne komunistične marnje ter s tem pripravljajo nad glave nas vseh resnično nevarnost. Ljudje božji, imejte pamet in pa nekaj vesti!

Predsednik nemškega Kulturbunda v Nemčiji

Iz Novega Sada poročajo 18. t. m., da je dr. Sepp Janko, predsednik nemškega Kulturbunda ter vodja nemške narodne skupine v Jugoslaviji odpotoval v Nemčijo, kjer ostane kakih 10 dni.

List »Napred« o ravnanju Bolgarije

Belgrajski tednik »Napred« piše o Bolgariji v sedanjih časih ter pravi: »Znane so razlike, ki so v bratski sosednji državi med raznimi krogi glede zunanje politike in usodne preusmeritve. Ljudske množice čutijo, da z bojem proti Jugoslaviji ne bi prišlo nič dobrega in trajno koristnega. Drugi pa mislijo, da bi bilo treba izrabiti vsako nepriliko svojega sosedu in brata ter se vezati s katero koli veliko silo. Tokrat je bolgarska odločitev v veliki meri odvisna od ruske politike. Bolgarija ni važna le zaradi nas in naše prihodnje usode, temveč tudi zaradi splošnega razvoja dogodkov. Bolgarija je blizu Dardanel in tistih krajev, ki bi utegnili skoro biti v prvi vrsti zanimanja, blizu Male in Srednje Azije se bodo za njo bili pravi boji. Po vsem tistem, kar pišejo bolgarski listi in po tistem, kar nam je znano o mnenju ljudskih množic, mladine in inteligence, bi lahko rekli, da ne kaže, da bi se ponovile stare napake.

Ponovne volitve na Hrvaškem

Upravno sodišče v Zagrebu je razveljavilo občinske volitve v Vrginmostu, zaradi česar je zdaj hrvaški ban razpisal nove volitve v tej občini dne 11. avgusta. Kandidatne liste ostanejo stare. Kakor znano, je v Vrginmostu bila pri zadnjih volitvah hudo poražena SDS, katere je to občino imela za svojo trdnjavo. — Nove volitve bodo tudi v hrvaški občini Sela pri Sisku, ker so tamkaj vsi občinski odborniki odložili svoje mandate.

Manjšinske šole na Hrvaškem

Zagrebski ban dr. Šubišić je izdal naredbo, da naj se v banovini Hrvaški odpro manjšinski oddelki na ljudskih šolah za tiste otroke, ki niso niti hrvaške, niti srbske niti slovenske narodnosti. Ti oddelki bodo odprti, če bo tam 30 otrok tujega jezika jugoslovanskih državljanov. Ban more dovoliti tudi oddelke za 25 otrok. V take oddelke smejo hoditi le otroci tujega jezika. Otroci tuje narodnosti pa smejo hoditi v oddelke hrvaškega jezika, če to žele njihovi starši, medtem ko Hrvati ne smejo hoditi v oddelke tujega jezika.

Hitlerjev govor

(Nadaljevanje s 1. strani)

selje. Sodelovanje med obema državama, med obema vojskama je popolno. Oba zaveznika se zavedata, da stojita na koncu vsega tudi skupna zmaga.

»Danes smo mnogo močnejši, kakor smo bili«

Potem je Hitler spregovoril nekaj besed o bodočem razvoju. Dejal je, da se noče bahati, ampak hoče povedati samo nekaj stvarnih besed. Baharijo prepušča Churchill in tovarišem. Položaj z ozirom na nadaljnji razvoj je Hitler orisal v petih točkah. V prvi točki je dejal, da mu je zgodovina zadnjih 10 mesecev dala prav, nasprotnikom pa ni dala prav. Kajti izkazalo se je, da Nemčije ni mogoče premagati ne z orožjem, ne s časom. Ako se nasprotniki bahajo, da iz vsakega poraza izhajajo še močnejši, misli, da ima tudi on pravico, da izpove, da je Nemčija tudi iz svojih zmag izšla še mnogo močnejša, kot je bila prej. Danes je nemška oborožena sila mnogo močnejša, kot je bila v trenutku, ko se je vojna začela. V drugi točki je govoril o orožju in je dejal, da so nemške izgube tako na suhem, kakor na morju in v zraku malenkostne v primeru z nemško proizvodnjo, in da razpolagajo vse tri vrste oborožene sile danes z mnogo večjim orožjem, kakor v začetku vojne. V tretji točki je Hitler obravnaval vračanje municije in je dejal, da je proizvodnja dosegla danes tolikšne izmere, da je morala nemška vlada nadaljino proizvodnjo zmanjšati, ker so zmanjkala skladišča. V četrti točki je Hitler obravnaval vračanje surovin in je dejal, da je bila Nemčija v tem pogledu na vojno pripravljena in da razpolaga danes v pogledu premoga in železa z neomejenimi količinami, medtem ko je tudi z raznimi gorivi bogato oskrbljena. Pri tem pa ne šteje neopredelnega vojnega plena, ki ga je nemška vojska zajela in neopredelne možnosti na velikanskem prostoru, kjer živi 200 milijonov ljudi in kjer sta danes gospodarja Nemčija in Italija. V pogledu prehrane je Nemčija popolnoma preskrbljena in mirno gleda v bodočnost, na naj traja vojna še tako dolgo. V zadnji točki je Hitler s pohvalnimi besedami onisal zadržanje nemškega naroda, katerega fanatična ljubezen do domovine se je samo še poglobila. Vrav v tej točki so se nasprotniki morebiti najbolj praznicali in Hitler ne ve, če so bili tako slepi ali tako neumni ali tako zločinski zlobni, da so mogli od nemškega naroda pričakovati, da se bo v tej vojni zbraljal.

»S Sovjetsko Rusijo ne more priti do nobenih nesoglasij«

V naslednji točki je Hitler obravnaval odnos s Sovjetsko Rusijo in prabil, da se Anglija »pet moti, ako s tem računa, da bo morebiti prišlo kdaj do nesoglasij med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. To je nemogoče, kajti sporazum, ki sta ga obe državi sklenili, je izšel iz hladnega in stvarnega presojanja obojestranskih koristi. Že pred vojno so zahodne velesile alarmirale svet z raznimi poročili o neklih nemških namerah proti Ukrajini, proti Romuniji, proti Finski in celo proti

Turčiji. Da bi napravila konec temu govorenju, je Nemčija sklenila, da se s Sovjetsko Rusijo razgovori na osnovi stvarnih dejstev in to se je tudi zgodilo. Zaradi tega pa je tudi v vsej bodočnosti nemogoče, da bi prišlo do kakršnih nesoglasij med obema državama. Ako Angleži danes gojijo kakšno upanje v tem pravcu, potem bodo v bližnji bodočnosti imeli še priložnost, prepričati se, da so se zmotili.

Zadnji poziv angleškemu narodu

Nato je Hitler prišel k zadnjemu poglavju svojega govora. Dejal je, da je lani v oktobru točno v naprej napovedal razvoj vojne v primeru, če njegovo mirovno ponudbo odklonijo. Kljub temu, da je takrat vedel, kako se bo vojna razvijala, je Angliji in Franciji ponudil roko v prijateljsko spravo. Njegova ponudba je bila ali z zasramovanjem zavrnjena ali pa se za njo sploh niso menili. Danes Francija gotovo drugače misli. Koliko neizmerneje gorja se je medtem razlilo na milijone in milijone nedolžnih ljudi po krivdi voditeljev zahodnih demokracij! Vse to gorje bi lahko bilo izostalo, ako bi bili Anglija in Francija v oktobru lanskega leta sprejeli nemški mir. Toda hoteli sta vojno in sta jo tudi dobili. Tudi danes se razlega iz Anglije krik, da naj se vojna nadaljuje. Ne vem, je dejal Hitler, če ima nasprotnik pravo predstaviti o tem, kaj in kakšno bo ta borba, če se nadaljuje. Angleški državniiki sicer izjavljajo, da bodo zbežali v Kanado in da bodo iz Kanade vodili vojno. Toda milijoni in milijoni angleškega naroda ne bodo mogli v Kanado, ampak bodo morali ostati v Angliji in sprejeti vojno, ki so jim jo njihovi voditelji natovorili. Boli me, je vzklil Hitler, če pomislim na to, da bo treba udariti, da zrušimo tolikšno brezvestnost angleških voditeljev. Kajti namen, je dejal, da nikdar ni bil voditi vojno, ampak ustanoviti socialno državo, v kateri bi vladala pravica in blagostanje. Toda Churchill izjavlja, da hoče imeti vojno. V zadnjih tednih je pokazal, kakšno vojno si on zamišlja. Angleška letala so napadala nemško civilno prebivalstvo, Nemčija je na to do sedaj molčala, toda s tem ni rečeno, da bo molčala naprej. Hudo je misliti na neizmerno gorje, ki bo zadelo angleški narod v odgovor na takšna dejanja.

Zgodilo se bo, da bo zaradi tega uničen svetovni imperij, svetovni imperij, ki ga nisem nikdar imel namen uničiti. Toda ta vojna, če jo Anglija želi, se more končati samo na ta način, da se popolnoma uniči eden od obeh nasprotnikov. In jaz vem, je vzklil Hitler, da bo Anglija tista, ki bo uničena.

V tej uri čutim svojo dolžnost, da še enkrat zadnjič apeliram na zdravi razum v Angliji. Mislim, da imam po dogodkih zadnjih mesecev pravico za to, ne da bi kdo mogel očitati, da je Nemčija strahopetna. Obžalujem žrtve, ki bodo padle v Angliji. Mislim tudi na nemške žrtve, čeprav vem, da nemški vojski s hrepenenjem čakajo, da bi šli v boj za veličino svoje domovine. Tako bom imel vsaj olajšano vest sprito dogodkov, ki prihajajo.

Japonska o sporazumu z Anglijo

Tokio, 19. julija. AA. DNB: Politični krogi in tisk menijo, da bo današnja konferenca štirih ministrov odločila o uspehu kneza Konoja. Politični krogi zagotavljajo, da je knez Konoje trdno sklenil uvesti popolno soglasje v osnovnih stvareh zunanje in notranje politike v novi vladi, zlasti pa med predsednikom vlade, vojnim ministrom in zunanjim ministrom. Knez Konoje je že izdelal nekatere načrte, o katerih so na današnji konferenci razpravljali. Splošno vlada prepričanje, da se bo knezu Konoju posrečilo najti stalni temelj za vodstvo državne politike in da v njegovi vladi ne bo nesporazumov v pojmovanjih, kakor se je to dogajalo v vladi generala Jonaja. Listi napovedujejo novo smer japonske državne politike in pri tem stalno poudarjajo, da je glavna točka programa v politiki kneza Konoja ta, da se čimprej reši kitajski spopad, ker brez rešitve tega vprašanja ni mogoče izvesti velikega načrta za avtonomni življenjski prostor v Vzhodni Aziji. Knez Konoje je poklical številne ugledne osebnosti iz notranosti v Tokio, med njimi tudi znanega industrijskega Atakava, katerega bližnji stiki z novim zunanjim ministrom Matsuokom in vojnim ministrom Tojom so znani. Zato listi mislijo, da bo prišlo v japonski diplomaciji do velikih sprememb.

Tokio, 19. julija. AA. DNB: Japonski tisk po-

Konferenca ameriških držav na Havani

Washington, 19. julija. AA. DNB. Včeraj je ameriški zunanji minister Hull odpotoval iz Washingtona s 13 sotrudniki na konferenco ameriških zunanjih ministrov, ki bo v nedeljo v Havani.

Glede predvčeršnjim sprejetega programa demokratske stranke je Hull dejal, da po njegovem mnenju zunanji politični program odgovarja v vsakem ozirom duhu politike Združenih držav, ki se mora nadaljevati v dosedanjih smeri. Roosevelt in Hull nista imela iste poglede na vprašanje ameriške zunanje politike. Zato umirjena in skoraj izolacionistična formulacija programa na demokratskem kongresu odgovarja bolj željam Hulla kot Roosevelta.

Sedaj se sestanejo ponovno predstavniki 21 ameriške republik na konferenco tako kot je bilo določeno v Buenos Airesu, Limi in Panami. Glavni namen konference v Havani je izčrpano posvetovanje med ameriški državami o odnosih, problemih, težavah in nevarnostih, ki se tičejo ameriških držav. S tem bodo dobili osnovo za sprejetje konkretnih sklepov, ki si jih želijo vse ameriške države in ki jim bodo koristili. Dnevni red konference v Havani vsebuje gotove točke, ki se nanašajo na gospodarsko in politično varnost in ki jih smatrajo za posebno nujne probleme. Ameriške republike izvršujejo to nalogo v duhu iskrenega prijateljstva napram drugim narodom, ki izražajo željo ohraniti »voje mednarodne odnose« na osnovi prijateljstva in mira. Ameriške republike bodo reševale vse probleme realistično in bodo sprejele sklepe glede neposrednih potreb tako sedanjih kakor

sveča veliko pozornost sporazumu, ki je bil dosežen med Veliko Britanijo in Japonsko glede ustavitve prevoza materiala na Kitajsko skozi Burmo. »Tokio Niči Niči« meni, da je ta sporazum le začasen in da je Velika Britanija tokrat popustila ne toliko zavoljo tega, ker bi se rada sporazumela z Japonsko, temveč zaradi tega, ker se sama nahaja v kritičnem položaju. »Jomiuri Šimbun« meni, da ustavitve pošiljate materiala nima praktične vrednosti zaradi tega, ker nastopi sedaj sezona deževja in je zaradi tega onemogočen sleherni promet. »Joči Šimbun« pa kritizira japonsko vlado, ker je pristala na tak začasen sporazum.

Izpraznjevanje Honkonga

Hongkong, 18. julija. AA. Reuters: Po poročilu Hongkong Telegrapha bodo 27. julija izvedli izselitev še preostalih žena in otrok iz Hongkonga. Vse te osebe bodo poslali v Avstralijo. Izve se, da bodo v Hongkongu vpeljali sodeče, ki se bo bavilo s pritožbami proti izselitvi, vendar pa mislijo, da bo zelo majhno število žena dobilo dovoljenje, da še naprej ostanejo v mestu.

bodočih. Na kraju je Hull naglasil, da se veseli, da bo na tej konferenci pozdravil številne stare prijatelje in tovariše.

Belgrajske novice

Belgrad, 19. jul. AA. Z odlokom ministra za trgovino in industrijo in na predlog sveta za zunanjo trgovino je bila pri direkciji za zunanjo trgovino izvedena za razdelitev kontingentov majhnih kož, t. j. ovčje, janje za izvoz v Nemčijo, češkomoravski protektorat, v Madžarsko in Italijo. Izvozne trdke bodo dobile obveščilo od strani ravnateljstva o podeljenih jim količinah ter o vrstah kož, ki jih bo mogoče izvažati v navedene države.

Belgrad, 19. jul. Finančni minister dr. Jursi Sutej je odpotoval danes v Zagreb, kjer bo ostal več dni.

Belgrad, 19. jul. AA. Gradbeni minister dr. Miha Krek se je acetal danes dopoldne s pomočnikom zun. ministra Milojem Smiljanicem in ostal z njim v daljšem razgovoru.

Zagrebske novice

Zagreb, 19. jul. b. Davi se je vrnil v Zagreb dr. Vlado Maček v spremetvje svojega tajnika. Najpreje je sprejel na razgovor predstavnika SDS dr. Večeslava Vilderja in Savo Kovanovića, potem pa je imel konferenco s podpredsednikom HSS inž. Avg. Kosutićem ter tajnikom dr. Jurajem Krnjevićem. Po konferenci je imel daljši razgovor tudi z banom dr. Šubišićem.

Zagreb, 19. julija. b. Senjski škof dr. Viktor Burčič je prišel v Zagreb ter je imel z merodajnimi činitelji razgovore glede ureditve Plitvičkih jezer, zlasti pa onega dela, kjer se gradi katoliška cerkev.

„Ljubljano“ peljejo v popravilo

Šibenik, 19. jul. b. Jutri zarana bodo iz Šibenika odpeljali rušilec »Ljubljano« v Tivat, kjer bodo pričeli v tamkajšnjem arzenalu popravljati vse strojne dele in sam rušilec. Rušilec bosta odvekla »Spasilac« in »Jaki«. Rušilec »Ljubljana« je sedaj na poškodovanem delu zacementiran z močno cementno ploščo z notranje strani, tako da je sposoben za daljšo vožnjo.

Popravilo rušilca bo trajalo precej dolgo, najbrže celo leto. Pregledati je treba vse kable, ki so skupaj dolgi nekaj tisoč metrov, prav tako pa bo treba temeljitno očistiti in popraviti vse strojne dele. Z ladjo potuje baron Banfield, ravnatelj podjetja Tripković, za trdno Marina Perića pa potuje g. Grbić, ki boša rušilec izročila v Tivtu.

Cvetkovičeva družina na Jadranu

Selce, 19. jul. b. V Selce je prispela na počitnice družina predsednika vlade Dragiša Cvetkovića, ki je bila dosele na otoku Omislju. V Selcah je sedaj že 350 gostov.

Ljubljanski velesejem

Ljubljana, 19. jul. AA. Uprava velesejma sporoča, da bo letošnji jesenski velesejem od 31. avgusta do 9. septembra. Polovična vozna velja za odhod in povratek in sicer za odhod od 26. avgusta pa do 9. septembra, za povratek pa od 31. avgusta pa do 14. septembra.

Belgrajski otroci na počitnicah

Belgrad, 19. julija. m. Kakor vsako leto tako pošilja tudi letos belgrajska občina 2450 siromašnih otrok na počitnice. Počitniške kolonije so na Rudniku, na Tari, v Zlatiboru in v drugih krajih v Sumadiji.

Hrvatsko pevsko društvo »Trebević« v Sarajevu

Sarajevo, 19. julija. m. V Sarajevu je bil danes občni zbor hrvaškega pevskega društva »Trebević«. Za predsednika je bil zopet izvoljen finančni minister dr. Sutej.

Vlak se je zaletel v drezino

Bosanski Brod, 19. julija. m. Včeraj popoldne je v bližini Bosanskega Broda trčil vlak v progi drvečo drezino. Na drezini so se vozili trije železničarji. Ko so opazili bližajočo nevarnost, so poskakali z vozila in si rešili življenje. Drezino pa je vlak zdrobil in jo vrgel s proge.

Kongres poštarjev v Nišu

Niš, 19. julija. m. Dne 21., 22. in 23. julija bo v Nišu kongres jugoslovanskih poštarjev, na katerega je prišlo že dosedaj veliko število poštinih uradnikov iz raznih krajev države.

Za dodelitev surovin tekstilni industriji v Mariboru

Belgrad, 19. julija. m. V Beogradu se mudi posebna delegacija pod vodstvom mariborskega podžupana in bivšega poslanca g. Franja Zebota, ki je na merodajnih mestih posredovala zaradi dodelitve surovin slovenski tekstilni industriji. Delegacija je v pristojnem ministru, kakor tudi v odboru za dodelitev surovin dosegla trenutno ureditve rešitve tega vprašanja. Razen tega je g. Zebot v raznih železniških zadevah posredoval v prometnem ministru. V drugih pristojnih ministrstvih pa je g. Zebot posredoval za podporo po toči prizadetih krajev v slovenjegraški in mariborski okolici.

Poštni pravilnik

Belgrad, 19. julija. m. Poštni minister je na podlagi uredbe o ureditvi poštnega ministristva predpisal pravilnik o delokrogu in delu kabinetnih oddelkov in odsekov poštne ministristva in poštinih ravnateljstev.

Nevihite v Vojvodini in Bosni

Vršac, 19. julija. m. Nad Vršcem in okolico je snoči divjalo strahovito neurje, ki je povzročilo veliko škodo na polju in v vinogradih. Travniki, 19. julija. b. V Travniku in okolici je divjal orkan, ki je napravil ogromno škodo na njivah in sadovnjakih. Čez noč je postalo zelo hladno in prišel je padati sneg, ki je pokril vrhove planin.

Za ozdravljenje gostinske obrti

Belgrad, 19. julija. m. V zvezi s sklepom odbora deželnih zvez gostinskih obrti in združenj je bila v Beogradu konferenca, katere so se udeležili vsi tajniki banovinskih zvez in združenj. Glavni predmet razprave na konferenci je bilo vprašanje sanacije naše gostinske obrti. Na konferenci je bil tozadevno izdelan predlog, ki ga je predsednik g. Bogdanović izročil trgovinskemu ministru.

Ugleden obrtnik — vodja vlomilcev

Zagreb, 19. jul. b. Včeraj sta prispela v spremstvu policijskega agenta na zagrebško politijo dva možka, ki sta odkrila, da je na pokopališču na Mirogoju ukradeno zlato skrito pod neklo ploščo. Zaradi te najdbe je policija uvedla strogo preiskavo in ugotovila, da je na čelu zlikovcev, ki kradejo zlato iz grobnic, premožen zagrebški krojač Djuro Vidušek, lastnik elegantne trdke »Re-naisance«. Postavil se je na čelo tolpe, ki je vlamljala v grobnice bogatih ljudi. Čez dan je užival glas odličnega obrtnika, zvečer pa se je družil z vlomilci. To odkritje policije je izzvalo veliko senzacijo v Zagrebu. Policija je obenem objavila, da razen Pelešev grobnice ni bila za sedaj odprta nobena druga grobnica.

Osebnosti

Belgrad, 19. julija. m. Z odlokom gradbenega ministra je napredoval v 4/II inž. Josip Mursa pri okr. načelstvu v Celju; v 6. skup. Vidmar Vekoslav pri okr. načelstvu v Celju; upokojen je inž. Hočevar Alojz pri banski upravi v Ljubljani; z odlokom poštne ministristva je na lastno prošnjo premeščena Marta Urbič, uradnica, iz Maribora v Belgrad; za uradnici sta postavljeni v Ljubljani Jelena Kolbe, v Poljanah pa Ana Zmavc.

Belgrad, 19. julija. Z odlokom finančnega ministra so postavljeni za uradnike pripravnike v carinski stroki: Alfonz Lozar na Rakeku, Srečko Krašovic v Ljubljani, Feliks Dežman v Osijeku; Stanko Hrovat in Vasilko Kocovan na carinarnici v Mariboru.

Poročila z bojišč

Italijansko - angleški boji

Italijansko vojno poročilo

Nekje v Italiji, 19. julija. AA. Stefani: Službeno poročilo št. 10 italijanskega glavnega štaba se glasi: Italijanska letala so navzlic težkim vremenskim razmeram letela nad Gibraltarskim. Letala so uspešno bombardirala arzenal in druge vojaške objekte. Naša letala so presenetila neko britansko ladjo, ki je poskušala pluti skozi sicilski kanal. Ladja je bila zadeta od bomb in težko poškodovana. Posadka je ladjo zapustila. Vsa naša letala so se vrnila na svoja oporišča. — Na vzhodnem delu Sredozemskega morja je bila potopljena neka sovražna podmornica.

Rim, 19. julija. AA. Stefani: »Popolo di Roma« pravi, da štiti obrambo egiptске meje proti Libiji razne utrdbe in premakljive enote, ki so razvrščene vzdolž meje. Marsa Matruh, pravi list, je ena izmed najvažnejših točk v britanskem vojnem sistemu in predstavlja neobhodno oporišče za delovanje britanskih čet, ki so razvrščene ob egiptski in libijski obali. S tem v zvezi pripominja list, da so zapovrstni napadi italijanskega letalstva na Marsa Matruh začeli vojaške kapacitete britanskih čet prav na eni glavnih točk njihove obrambe.

Rim, 19. julija. t. Stefani. Vsi italijanski listi pod velikimi naslovi poročajo o današnjem vojnem poročilu ter poudarjajo pomembnost bombardiranja Gibraltarskega. Italijanska krila, tako pišejo, vladajo nad vsem Sredozemskim morjem, kajti takoj zatem, ko so italijanski bombniki bombardirali Hlajfo na skrajnem vzhodu Sredozemlja, so sedaj bombardirali Gibraltarski na skrajnem zahodu Sredozemlja. S tem so dokazali, da niti najbolj oddaljene sovražne postojanke niso več varne pred drznimi napadi italijanskega letalstva, ki je dobro izurjeno in ki ga vodijo piloti s prav tako trdnimi srci, kot so motorji letal.

Sodba generala Cabiati

Rim, 19. julija. b. Italijanski vojni kritiki poudarjajo velike uspehe italijanskih vojnih sil na vseh točkah afriških bojišč. Italija ima tako v Afriki kakor tudi na Sredozemskem morju iniciativno v svojih rokah ter je v teku enega meseca zabeležila značilne uspehe. General Cabiati piše v »Piccolo« o vojnih podvigih Italije ter pravi, da je to dokaz, da je znala Italija tako na odprtem morju kakor tudi na kopnem spraviti do izraza svoje vojaške sile. Položaj na morju je popolnoma spremenjen v korist Italije, četudi je italijansko brodogojstvo po tonazi in velikosti topov slabše od angleškega. Libija je bila v začetku izpostavljena angleškim napadom z dveh strani, s katerih je Anglija mogla vreči močne sile proti Italiji. Na ostale italijanske kolonije pa bi mogel biti izvršen napad s Sudana, Rdečega morja, iz Somalije, Kenije in Indijskega oceana. Poraz Francije pa je spremenil položaj v korist Italije, zlasti kar se tiče zahodnih oporišč na Sredozemskem morju in v Libiji. Ponosno angleško sredozemsko brodogojstvo ne predstavlja nobene nevarnosti več, ker je razdeljeno v dve skupini, ki se ne moreta združiti. Britanska vojska v Egiptu je priklopana ob mejo in brzokone ne bo igrala v nadaljnjih borbah posebne vloge, četudi je dobro opremljena z modernim orožjem. Z dosedanjimi svojimi uspehi je torej Italija pokazala vso svojo pripravljenost, da hoče uspešno voditi vojno in doseči cilje, ki si jih je postavila.

Angleška poročila

London, 19. julija t. Reuter. Admiraliteta poroča: Vrhovni poveljnič sredozemskega brodogojstva poroča, da je angleška križarka »Sidney« (po-

velnik kapitan Collins) ki jo spremljal rušilec »Force« prisla davi v stik z dvema italijanskima križarkama severozahodno od Krete. V bitki, ki se je razvila, je bila italijanska križarka »Bartolomeo Colleoni« potopljena. Drugo križarko so angleške vojne ladje zasledovale. Rušilec je rešil 250 mož posadke potopljene križarke.

(»Bartolomeo Colleoni« je mala križarka 5000 ton, s 500 mož posadke, oborožena s 8 šestpalčnimi, 6 štiripalčnimi in 16 protiletalskimi topovi. Angleška križarka »Sidney« meri 6800 ton in je podobno oborožena kakor italijanska enota).

Kairo, 19. julija. AA. Reuter: Snoči je bilo izdano uradno sporočilo, ki pravi, da so angleški oddelki pri Kapuzzu uničili več sovražnih topov in oklopnih enot. Italijanska letala so bombardirala mesto Vajir v Keniji. Ni bilo ne žrtev ne materialne škode.

Nairobi, 19. julija. AA. Reuter: Uradno sporočilo pravi, da je včerajšnji dan potekel v miru. Angleška letala so letela nad Južno Abesinijo.

Nairobi, 19. julija. AA. Reuter: Popoldne je bilo objavljeno sledeče sporočilo: Včerajšnji dan je potekel v miru. Sovražnik je izvedel štiri napade na Bumo ter je vrgele 120 bomb. Izvedeni so bili ogledniški pohodi od strani pehote v italijanski Somaliji.

Egipt noče vrniti topov

Rim, 19. julija. AA. DNB: List »Piccolo« poroča iz Aten, da egiptska vlada ni v celoti sprejela angleške zahteve, naj vrne vse orožje. Predsednik egiptске vlade je izjavil, da je vlada sklenila vrniti vse drugo razen težko orožje.

Nemško - angleški boji

Berlin, 19. julija. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo poroča: Nemške podmornice so zabeležile nove uspehe. Neke podmornice je potopila 31.300 ton sovražnega trgovskega brodogojstva. Neki drugi podmornici se je posrečilo potopiti oboroženo trgovsko ladjo, ki je plula v konvoju. Nemška letala so izvedla uspešne napade na letališča, pristanišče

naprave in vojaška taborišča v Angliji, kakor tudi na ladje pred severno škotsko obalo in v Kanalu. Potopljene so bile štiri trgovske ladje s skupno 14.000 tonami, medtem ko je bilo 12 trgovskih ladij, ter 2 patrolnih ladij težko poškodovanih z bombami. Lahko se reče, da je del tega brodogojstva izgubljenega. Kakor se izve, je bila 17. julija zadeta z bombami neka sovražna podmornica, ki se je potem potopila. V severozahodni in zahodni Nemčiji se je našemu protiletalskemu topništvu posrečilo preprečiti akcijo sovražnih bombnikov tako, da je nastala samo neznatna škoda. Protiletalsko topništvo je pri tej priliki zabilo tri sovražna letala.

London, 19. julija. AA. Reuter. Danes popoldne se je 6 nemških bombnikov spustilo skozi oblake, da bi v strmoglavem poletu izvedli napad na jugovzhodni del Anglije. Letala so vrgla okrog 30 bomb, ki so eksplodirale z močno detonacijo. Bombniki je sprejel močan ogenj protiletalskega topništva. Nekaj trenutkov potem, ko so bombniki izginili, je bilo videti britanska lovska letala, ki so se pognala za sovražnikom, nakar je bilo slišati eksplozije in ropotanje strojin. Zjutraj se je nad isto pokrajino pojavilo šest sovražnih bombnikov in je protiletalsko topništvo tako hudo streljalo, da je bilo mogoče naštetih okrog 100 eksplozij v zelo kratkem času.

Usoda francoske mornarice

London, 19. julija. o. Reuter poroča: Ker določa premirje med Francijo ter Nemčijo in Italijo med drugim tudi, da se morajo vse francoske trgovske ladje vrniti v domača ali nevtralna pristanišča, je angleška vlada sklenila, da bodo vse francoske trgovske ladje, ki jih je po angleških lukah veliko, stopile v službo Anglije in so do konca vojne zasežene za potrebe angleške obrambe. Angleška vlada bo ob koncu vojne za te ladje plačala najemščino in odškodnino ter jih vrnila Franciji. Posadkam je dano na izbiro, da se prostovoljno odločijo ali za službo v Angliji ali za vrnitev domov. Na francoskih ladjah, ki bodo postavljene v vojno službo, bo poleg angleške zastave izobešena vedno tudi francoska, v znamenje, da hočejo svobodni Francozi sodelovati v skupnem boju za zopetno osvoboditev Francije.

Minister dr. Andres in grški poslanik Bibika Rozeti podpisujeta jugoslovansko-grško trgovinsko pogodbo

Papež ostane v Rimu

Vatikansko mesto, 19. jul. b. »Osservatore Romano« poroča, da bo sv. oče do konca vojne ostal v Vatikanu in letos sploh ne bo obiskal svojega dvorca v Castel Gandolfo.

Roosevelt - v tretjič predsedniški kandidat

Čikago, 19. julija. AA. DNB. Predsednik Roosevelt je sprejel ponujeno kandidacijo, ter sklenil, da tretjič nastopi kot kandidat pri predsedniških volitvah.

Grof Ciano v Berlinu

Berlin, 19. julija. AA. DNB. Italijanski zunanji minister grof Ciano je prispel danes popoldne na vabilo nemške vlade v Berlin. Obisk grofa Ciana bo kratek. Zunanji minister v Ribbentrop je pozdravil grofa Ciano na postaji Anhalt. Pri sprejemu je bil navzoč tudi italijanski veleposlanik v Berlinu Dino Alfieri, člani italijanskega veleposlaništva, predstavniki fašistične stranke italijanske kolonije in druge vodilne osebnosti rajha, nacionalno socialistične stranke in nemške vojske. Ko sta obšla častno četo, je v Ribbentrop spremljal grofa Ciano v dvorec Bellevue, kjer je grofa pozdravil šef predsedstvene pisarne vodje rajha minister dr. Meissner.

Laval v Berlin

Curih, 19. julija. t. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz virov osi Rim Berlin, da namerava podpredsednik francoske vlade in namestnik maršala Petaina v kratkem potovati v Berlin, da stopi v stik z voditelji nemške države. Isto vest prinaša tudi list »La Suisse« od svojega dopisnika v Rimu.

Novo orožje

Zürich, 19. julija. b. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Stockholma: Sovjetska vlada je vojnemu tehniku in izumitelju Bekarevu podelila naslov junaka socialističnega dela ter ga odlikovala s Leninovim redom. Poleg tega je dobil tudi 50.000 rubljev nagrade. Kakšen je njegov izum, ni znano. Poročajo pa, da je izumil neko novo orožje, ki da bo v bodoči vojni igralo »usodepolno in odločilno vlogo«.

Splošna vojaška obveznost v USA

Washington, 19. jul. b. V Ameriki pripravljajo zakonski osnutek za uvedbo splošne vojne dolžnosti, ki bo brzokone že v kratkem objavljen. V spomenici, ki jo je poslala vlada zakonodajni doma domova, zahteva, da se takoj prične vezbati 50.000 pilotov in veliko število mehanikov za motorizirane oddelke ameriške armade. To je mogoče doseči le, če se uvede splošna vojna obveznost.

Opomin iz Rima v Moskvo

Italijanski tisk opozarja Sovjete, da bi Italija in Nemčija »bliskovito preprečili« vsako njima sovražno dejanje Sovjetske Rusije

Rim, 19. junija. m. Fašistični časopis »Regime Fascista«, ki izhaja v Cremoni in je znan po svojem ostrem stališču do komunizma, objavlja uvodnik, v katerem se bavi tudi z vprašanjem Sovjetske Rusije ter pravi med drugim, da bo vsak poskus od njene strani, ki bi nasprotno načrtom Nemčije in Italije, naletel na odločen odgovor obeh sil. Članek, ki ni podpisan, smatrajo, da ga je napisal bivši tajnik fašistične stranke Roberto Farinacci.

Uvodnik najprej obtožuje Veliko Britanijo, da svoje zadnje nade stavi zdaj v nastop Sovjetske Rusije proti Nemčiji in Italiji, do katerega bi prišlo v zadnjem trenutku. Anglija upa, da bo Sovjetska Rusija skušala preprečiti preveliko okrepitev Nemčije in Italije. Toda — poudarja »Regime Fascista« — Sovjetska Rusija ima sama s seboj dovolj opravka, da bi mogla kaj takega storiti. Zato ni verjetno, da bi načela vprašanja, ki bi jih Nemčija in Italija rešili z enako naglico, s kakršno je bilo rešeno vprašanje Poljske in Francije in s kakršno bo urejeno tudi vprašanje Velike Britanije.

Prav tako — nadaljuje »Regime Fascista« — ni verjetno, da Rusija res verjame v končno britansko zmago, zlasti če hoče upoštevati zadnje dokaze britanske slabosti na Sredozemskem morju in v Afriki.

Delovanje sovjetske vojne mornarice

Moskva, 19. julija. AA. Tass. List »Krasniji Plod« prinaša članek o delovanju in gradnji sovjetske vojne mornarice. V članku se trdi, da se s ritom gradnje sovjetske vojne mornarice nadaljuje brez zastoja. V prvi polovici letošnjega leta se je kapaciteta v sovjetskih ladjedelnicah zvišala v primeri s kapaciteto ob isti dobi lani za 41 odstotkov. Sovjetska gradnja ladij je v minulemu letu popolnoma odgovarjala načrtu ter je bila v primeri z gradnjo leta 1938 za čez 40 odstotkov večja.

Baltik pod Sovjeti

Vse tri baltske države se bodo »prostovoljno« pridružile Sovjetski zvezi

Moskva, 19. julija. United Press: Kakor poročajo moskovski listi, se bodo 23. t. m. sestali novo izvoljeni parlamenti vseh treh baltičskih držav. Na svoji prvi seji bodo sklenili priključitev Estonske, Letonske in Litve Sovjetski Rusiji. Ta sklep bo posebno odposlanstvo vseh treh parlamentov sporočilo sovjetski vladi, ki ga bo nato predložila v odobritev vrhovnemu sovjetu. Baltičske države bodo postale 13., 14. in 15. sovjetske republike.

Diplomatski odnošaji med Francijo in Anglijo popolnoma prekinjeni

Ženeva, 19. julija. AA. Stefani. Iz Vichyja poročajo: Francoski zunanji minister Baudoin je dal večeraj zastopnikom tiska izjavo, s katero se je bavil z londonskimi vestmi o britanskih odnosih, o francoski zahtevi po odškodnini za izgube, ki so bile povzročene francoski mornarici o priliki napada pred Oronom ter o možnosti obnove francosko-britanskih odnosov. Zunanji minister je rekel med drugim sledeče:

»Po napadu pri Mers el Kebiru je francoska vlada sklenila prekiniti z diplomatskimi odnosi z Veliko Britanijo. Tako je bilo našemu odpravniku v Londonu ukazano, naj britanski vladi takoj sporoči našo odločitev in se takoj potem z vsemi člani veleposlaništva vrne v Francijo. Ta ukaz smo dali odpravniku poslov z brzojavko z dne 4. julija. Izključeno je, da bi to dejstvo ne bilo znano britanski vladi. Toda z ozirom na neredne razmere v brzojavnem prometu je bila nota o prekinitvi diplomatskih stikov izročena v Londonu šele 8. julija. Britanski zunanje ministrstvo samo je izjavilo, da ne vzame te naše odločitve na znanje, in je obenem svetovalo, da bi se med obema državama uvedli redni diplomatski odnosi. Na to je francoska vlada tako odgovorila, da more na splošno vzeti ta britanski predlog v razpravo samo z nekaterimi predpogoji. Eden teh predpogojev je v naši zahtevi, da nam Velika Britanija takoj vrne vse naše vojne ladje, ki so bile delno protizakonito zaplenjene, deloma pa jim je bilo onemogočeno odpluti v francoske luke. Razen tega zahtevamo polno odškodnino za družine žrtev britanskega napada, kakor tudi povračila gmotne škode, ki je bila pri tej priliki storjena. O tem francoska vlada ni izdala nobenega sporočila za javnost. Z britanske strani take rezerviranosti niso pokazali. Poročilo iz Londona govori o nekih pogajanjih, vendar pa ni konkretnih podatkov o tem. Pri takem dejanskem stanju je bila francoska vlada prisiljena tudi pred širšo javnostjo raz-

ložiti svoje stališče. Po poročilih, ki jih dobivamo iz Londona, pa britanska vlada ni pripravljena izpustiti na svobodo zadržane francoske ladje. Francoska vlada pa oddaja teh ladij smatra za glavni in bitni pogoj. Očitno je, da v tem pogledu ne more priti do kompromisa, ker se Francija ob vsaki priliki točno drži obveznosti, ki jih je prevzela s pogodbo za premirje, kakor se je bila vedno trudila, da bi spoštovala vse svoje pogodbenne obveznosti. Po tem takem je položaj jasen in nedvoumen. Naj bodo posledice kakršne koli, zaradi takšnega stališča Velike Britanije ima Francija pravico povedati, da je šla do skrajnih meja možnosti, da bi se izognila tem posledicam, za katere Francija ne bo odgovorna. Zaradi tega je bilo storjeno vse potrebno, da bi mogel francoski odpravnik poslov v Londonu že jutri zapustiti britansko ozemlje.

Duff Cooper :

V pravem času bomo začeli mi

London, 19. julija. b. Angleški minister za informacije Duff Cooper je govoril snoči po radiu ter dejal, da je Anglija popolnoma pripravljena za prihodnjo fazo vojne. Med drugim je dejal: »Lahko vas prepričam, ne da bi izdal kakšno tajnost, da nimamo nobenega namena voditi čisto obrambno in pasivno vojno. Ob pravem trenutku bomo prevzeli pobudo v svoje roke. Ta iniciativa pa bo imela za seboj vsa ogromna sredstva našega imperija.«

Dublin, 19. jul. AA. DNB: Veliko skladišče za žito v Bellastu je bilo zažgano. Mislijo, da je požar delo irskih revolucionarnih članov organizacije IRA. Atentatorji se niso prijetli.

Rooseveltove govor o razlogih, zakaj je sprejel kandidacijo

Washington, 19. jul. AA. Reuter: Predsednik Roosevelt je imel po radiu govor. Naelovil ga je v prvi vrsti na volivni kongres demokratske stranke. Roosevelt je izjavil, da ima dvojni občutek. Na eni strani ima veliko željo umakniti in odpočiti se, na drugi strani pa ne more iti preko pomembne in navadne stvari, ki se imenuje vest. Roosevelt je naglašal, da je pristal na tretjo kandidacijo edino zaradi hitrega toka mednarodnih dogodkov. Toplo se je zahvalil volivnemu kongresu za to, da je za podpredsedniškega kandidata demokratske stranke izvolil Walesa. Roosevelt je ponovno naglasil, da je bil še do pred kratkim trdno odločen umakniti se v privatno življenje takoj, ko mu izteče sedanjí predsedniški mandat.

»Toda resni časi,« je nadaljeval Roosevelt, skozi katere sedaj plovemo, so močnejši kot vse moje osebne želje. Naša država se nahaja na enem najvažnejših razpoložljivih zgodovine. Navedel je na to z nekoliko besedami svoje mnenje o posledicah, ki jih lahko imajo sedanji dogodki na svetu ter je naglasil, da morajo Združene države še nadalje vsestransko delati za izpolnitev svoje državne obrambe. Ta naloga je dejal predsednik, zahteva splošno narodno slogo.

Zaradi tega ni odbil tretje kandidature pod pogojem, da bi bila v znaku popolne sloge in soglasnosti kandidacijskega kongresa. Ko sprejema kandidacijo, nikakor ne misli na svojo osebnost, temveč samo na svojo dolžnost, sprejeti nalogo, ki mu jo je dodelila volja naroda. Nikoli ne bi bil sprejel kandidature, če bi zanjo govorili samo trenutni politični interesi demokratske stranke.

Sprejema kandidacijo samo v interesu in zaradi potreb Združenih držav. Ta interes po besedah predsednika Roosevelta se izraža v potrebi, da se napravi vse, da se zavarujejo Združene države pred zunanjimi nevarnostmi in da se ohrani politični in družabni red, kakršen sedaj obstaja v Združenih državah. Sedanja politična in družabna ureditev odgovarja volji vsega ameriškega naroda, ki ga je zaradi tega treba ohraniti.

V nadaljnjem svojem govoru je Roosevelt dejal, da sedanja vojna ni vojna, kot so vse druge, temveč da je izločeno velik proces sprememb v svetu. V takih časih ima vsak državljan Združenih držav dolžnost služiti svoji državi po svojem najboljšem znanju, v mejah svojih možnosti ter na meutu, na katero je postavljen. Samo in edino ameriški narod me lahko pripelje na predsedniški polo-

žaj, je dejal Roosevelt. V primeru, da bi izbira ameriškega naroda ponovno padla na mene, potem že sedaj lahko brez vseh fraz in enostavno povem,

da se bom z božjo pomočjo potrudil služiti z vsemi silami in po svojem najboljšem prepričanju interesom svoje države.

Nato je predsednik dejal, da se bo volivna borba, ki sedaj nastaja, znatno razlikovala od prejšnjih ameriških volivnih borb o priliki predsedniških volitev. Mednarodni dogodki se razvijajo s tako hitrostjo, da ni mogoče hoditi po dolgih agitacijskih polovanjih, temveč je ekoraj etalno treba sedeti v Washingtonu, oziroma v krajih, odkoder je mogoče hitro dobiti telefonično zvezo ne samo z Washingtonom, temveč v primerih potrebe tudi z Evropo in Azijo in odkoder se je mogoče v nekoliko urah vrniti v Washington. V volivni borbi, ki sedaj nastaja, ne bom imel kot predsednik, je dejal Roosevelt niti časa niti »olje spuščati se v popolnoma politične prepire. Glavno je, da veš vemo, da naše javno in vsakodnevno življenje počiva na osnovnih državljanskih in osebnih svobodah, ki jih mi Amerikanci uživamo in zvesto varujemo že polnih 150 let.

Pojedelniki minister Henry Wales je bil izvoljen pri prvem glasovanju za kandidata demokratske stranke za podpredsednika Združenih držav. Od 1010 delegatov jih je za Walesa glasovalo 665.

Angleška pričakovanja

London, 19. julija. AA. Reuter »Times« komentira Rooseveltovo izjavo ter pravi, da je to rezultat, ki ga je bilo pričakovati že pred zasedanjem demokratskega volivnega kongresa, ker noben drug kandidat ne uživa toliko ugleda kot Roosevelt. »Times« omenja, da so republikanci izvolili za svojega kandidata bivšega demokrata Wilkija bolj zaradi njegovih osebnih sposobnosti kot pa zaradi njegovih političnih pogledov. Bilo bi usodno, pravi list, če bi demokrati izvolili kandidata manjšega kalibra ter je pri sedanjih okoliščinah njihova izbira padla lahko samo na Roosevelta. Verjetno je, da se bo vodila zaradi te izvolitve erdita debata. Mnogi demokrati smatrajo, da ni bilo treba kandidirati Roosevelta tretjič ter v tem ozirom gojijo ista čustva kot republikanci. Vendar demokrati volivni kongres ni smatral, da bi bil sedaj trenutek ovirati Rooseveltovo kandidacijo zaradi predodgovin in da je edina važna stvar sedaj, da se zagotovi, da se preizkušeno učinkovito vodstvo države zaradi pričakovanih velikih dogodkov v bodočnosti.

Gospodarstvo

Bodočnost naše industrializacije

Pred nedavnim smo čitali članek v belgrajski »Samoupravi«, kjer je izražena zaskrbljenost radi bodočnosti industrijskega dela v naši državi. Ne da bi delili popolnoma pesimistična mišljenja o tem, smatramo, da je treba pri presojanju tega vprašanja vedeti nekaj podatkov.

Naša zunanja trgovina je bila zadnje čase vedno bolj vezana na Nemčijo in Italijo in naravno niso ostali brez vpliva na nas dogodki v teh dveh gospodarstvih, zlasti pa niso ostali brez vpliva na našo zunanjo trgovino in sploh vse naše gospodarstvo. Zgoditve v gospodarstvi politiki, od katerih je bila vedno bolj in bolj odvisna tudi zunanja trgovina teh dveh držav. Zunanja trgovina teh dveh držav se je popolnoma podredila višjim ciljem domače gospodarske politike, pa tudi dobila največjo zvezo s splošno zunanjo politiko teh dveh držav.

Ti medsebojni odnosi, v kolikor so bili samo odraz zunanje trgovine, so postali v vojnih časih še tesnejši, saj je tudi naša država danes del evropskega celinskega gospodarstva, kateremu je zaprt pot po svetovnih morjih. Tudi mi čutimo, da smo odrezani od prekomorskih držav in da se bo morala naša zunanja trgovina preusmeriti na nove možnosti, ki so ji dane v trgovini z omisi sosed, do katerih nas pelje varna suhozemska pot. Ker sta Italija in Nemčija naša najboljša odjemalca in dobavitelja, je v tem položaju pričakovati, da bo njih delež v naši zunanji trgovini še bolj narasel in da se bodo tudi drugače pokazale gospodarske posledice tega deleža. Ne bomo ob tej priliki razmotirali tudi finančnih in kapitalnih odnosov n. pr. med nami in Nemčijo, čeprav imajo velik pomen za bodoči razvoj našega gospodarstva, ker je to v zvezi z delom inozemskega kapitala pri nas.

Druugo dejstvo je, da bosta ti dve veliki državi v evropski trgovini imeli tudi za splošno gospodarstvo veliko večji pomen, kot bi se to dalo sklepati samo iz številčnega znanja trgovine, oz. zunanjetrgovinskega sektorja. Njih gospodarstva moč sega daleč čez njihove meje in stvar pametne politike je, da to dejstvo upoštevamo.

Imamo pa že zgodovinski vzgled, ki kaže, kako si n. pr. Nemčija zamisla sodelovanje z jugovzhodnimi državami. To je dne 23. marca 1939. sklenjena trgovinska pogodba med Nemčijo in Romunijo. Načelno je novo v tej pogodbi, da je bil sestavljen načrt za daljšo dobo let. Na eni strani naj Nemčija dobiva romunske proizvode za kritje svojih potreb, na drugi strani pa naj se upoštevajo razvojne možnosti romunske proizvodnje in notranje romunske potrebe, seveda pri tem ne smejo biti zanemarjene potrebe Romunije trgovati tudi z drugimi državami.

Zaradi tega je tudi nemški kapital začel v največji meri sodelovati v romunskem gospodarstvu. Zaradi tega je tudi nemški kapital posegel v romunsko proizvodnjo, da jo čim bolj prilagodi potrebam izvoza. Nadalje se je začel znatno udeleževati predvsem v rudarstvu, kar smo opazili tudi pri nas, saj je bila v zadnjih časih večina rudarskih družb ustanovljena z znatnim sodelovanjem nemškega kapitala.

Romunsko-nemško pogodbo z dne 23. marca 1939 lahko smatramo za vzorec, po katerem se bo najbrže delo razvijalo naprej, seveda pa bodo za vsako državo potrebne korekture, ki so dane po posebnem položaju določene države in tudi zlasti z ozirom na današnje stanje mednarodne izmenjave blaga.

V zvezi s temi izjavami naj navedemo še nemškega pisca g. dr. Ernsta Wagemanna, znanega statističnega strokovnjaka in plodovitega narodnogospodarskega pisatelja. V njegovi knjigi »Der Neue Balkan«, izšli leta 1939 (pischev predgovor datira od maja 1939) čitamo na strani 134 tole:

»Kar se tiče najprej problem industrializacije, je vladal v balkanskih državah večkrat strah, da se bo Nemčija temu razvoju zoperstavila v interesu svojega industrijskega odjema. Toda Nemčija ve dobro, da mora jugovzhod v to svrhu, da omili pritisk prevelike naseljenosti, razvijati svoje industrijsko gospodarstvo, pa naj se ta zgrajda vrši z ali brez Nemčije. Nemčija se lahko pri tem preje udeleži, ker industrializacija odgovarja popolnoma njenim interesom. To je očitno za rudarstvo, za katerega proizvode je v Nemčiji praktično neomejena potreba. Tudi prva priprava n. pr. topljenje

rud se lahko razvija, ne da bi bila to škoda za Nemčijo, brez vsega v dotičnih državah samih, ker je jugovzhodna Evropa po znanem izreku bogata na revnih rudah. Njih prevoz bi bil zato manj rentabilen kot topljenje na licu mesta.

Toda tudi razvoj predelovalne industrije ne more nemškimi interesom nikakor biti nevaren. V nasprotju n. pr. z Anglijo prevladujejo v nemškem izvozu namesto navadnih masovnih proizvodov produkcijske dobrine in visoko vredne konzumne dobrine. Jugovzhod se bo praviloma omejil na uvoz konzumnih dobrin, ki se lahko izdelujejo, za zgradbo svoje industrije pa bo moral nakupovati produkcijske sredstva v inozemstvu.

Kdaj in kje bo meja za industrializacijo jugovzhodnih držav, v danem trenutku ne moremo vedeti. Vsekakor pa se iz teh izjav ni vidi, da je to vprašanje veliko bolj komplicirano kot se zdi nekaterim ljudem, ker tudi Nemčija nima interesa popolnoma zavreči industrializacijo jugovzhodnih držav, ker drugače ne bo nobenega odtoka za odvisno prebivalstvo. Kajti kmetijska proizvodnja, če se tudi še tako znatno poveča, ne bo mogla nikdar absorbirati vseh delovnih sil, ki jih danes vsak dan meče v mesta naša vas, naše podeželje v celoti.

Posebno za Slovenijo je vprašanje bodočnosti naše industrializacije vprašanje, ki zasluži vso pozornost. Naša industrializacija je najbolj napredovala v naši državi, ne sloni pa vedno samo na surovinah, ki jih daje slovenska zemlja, zaradi tega moramo znatno upoštevati iz drugih predelov države, kar pa še ni tako hudo, ker tvori naša država enotno gospodarsko območje. Težje z omisi industrijami, ki temelje na inozemskih, predvsem prekomorskih surovinah. Tu imamo še možnost, da si pomagamo predvsem s proizvodnjo onih surovin, ki jih lahko daje zemlja v naši državi, nadalje da si s pametno gospodarsko politiko na polju zunanje trgovine zagotovimo dosti surovin za obrat one naše industrije, ki temelje na surovinah, uvoženih iz inozemstva. Seveda je treba sedanjost dobo smatrati za prehodno, odvisno pa ni od nas, koliko časa bo trajala.

Trenutno vidimo nevarnost za naše slovensko gospodarstvo v celoti in tem, da preveč prevladujejo kmetijski interesi in sicer interesi onega kmetijskega producenta v državi, ki po svoji gospodarstvi in socialni strukturi nikakor ni enak ali blizu našemu kmetu. Naša kmetijska proizvodnja nima ene velike koristi od sedanje državne gospodarske politike, ki stremi za čim večje povečanje cen kmetijskih proizvodov. Zato tudi naše kmetijstvo smatramo, da je že prišlo čas, ko se morajo gospodarska vprašanja pri nas reševati bolj z ozirom na narodnogospodarske interese ter interese države kot celote, ne pa z enostranskim favoriziranjem dela kmetijskih producentov v naši državi.

Ravno sedaj je razprava o cenah nove pšenice. Jasno je, da zahtevajo vojvodski producenti zanj kar najvišjo ceno. Toda veliki dvig cen pšenice in koruze od aprila letos dalje je pokazal, da bi previsoka cena povzročila prevelike zmede v našem gospodarstvu, zlasti pa na socialnem polju in je morala zato sama kr. vlada znižati cen stare pšenice in koruze, ker je uvidela, da so odločno previsoke. Za bodoče cene se nam zdi popolnoma neprilicno kalkulirati jih na osnovi produkcijskih stroškov. O tem, koliki so produkcijski stroški, se lahko pri nas vleče debata še par let in bomo veliko leto prišli do drugih rezultatov. Ne smemo biti pri odrejanju cen pšenice merovalni samo produkcijski stroški ali pa ozirom na producente v aktivnih krajih, ki so že par let sem imeli dobro letino, ki kateri se je lani in letos pridružila še vsilka cena. Merovalni morajo biti tudi socialni in splošni gospodarski ozirom, da ne bomo povzročili s previsokimi cenami nove pšenice kaosa v našem sistemu cen, ki ga že itak nihče ne more več pregledati in voditi, tako da smo navezani na samo približno poznavanje vprašani in rešitev, ki so potrebne, kar se da lepo povedati v nemščini, da je naša gospodarska politika navezana bolj na »Fingerspitzengefühl«, kot pa na emotivno zavest, kaj je najboljša in kaj se bo gospodarsko najbolj obneslo, vpoštevajoč interese države kot celote, ne pa samo posameznih stanov.

Stanje Narodne banke

Narodna banka izkazuje za 15. julij te-le najvažnejše postavke (vse v milij. din, v okrepajih razlika v primeri s stanjem 8. julija):

Aktivna: zlatov v blagajnah 2.050,5 (+3,2), zlato v inozemstvu 231,1 (+10,0), skupna podlaga po stabilizacijskem tečaju 2.281,6 (%13,2), devize izven podlage 411,5 (—34,9), kovani denar 338,5 (—11,64), posojila: menična 1.724,7 (—30,9), lombardna 180,65 (+21,5), skupno 1.905,35 (—9,4), eskont bonov državne obrambe 3.969,0 (+17,0), razna aktivna 2.059,8 (—34,3).

Pasiva: bankovci v obtoku 12.089,9 (—109,0), drž. terjatve 86,35 (+43,04), žirovni računi 1.280,16 (+67,9), razni računi 608,05 (—53,6), skupno obveznosti po vidu 2.044,56 (+57,4), razna pasiva 352,1 (—8,14).

Obrok bankovcev in obveznosti po vidu 14.134,5 (—51,6), skupna podlaga po stvarni vrednosti 3.650,6 (+21,1), zlato v blagajnah po stvarni vrednosti 3.280,84 (+5,1) milij. din, skupno kritje 25,82 (prejšnjem izkazu 23,58)%, od tega sama z zlatom v blagajnah po stvarni vrednosti 23,21 (23,09) odstotkov.

Izjav ne kaže znatnejših izprememb. Naš zlati zaklad v inozemstvu se je zopet povečal, nasprotno pa se je devizni zaklad zmanjšal. Pri posojilih opazimo zopet, da so se zmanjšala menična posojila, narasla pa so lombardna, vendar se celotna zadolženost zasebnega gospodarstva ni zmanjšala. Med pasivi opazimo nadaljnje naraščanje naložb n. žirovni računi, ki so presegli vsoto 1 in četrt milijarde dinarjev.

Taksiranje tekočih računov

S takšno novelo dne 22. decembra 1939 je bila uvedena dolžnost taksiranja otvorjenih ali tekočih računov ne le pri delniških družbah, temveč tudi pri družbah z omejeno zavezo ter pri vseh podjetjih, ki so zavezana voditi poslovne knjige. Taksa znaša letno 30 din. Ta pa se zniža na 15 din za one račune, katerih lastniki so novelirani tarinili postavki dolžni plačevati takso za otvorjene ali tekoče račune.

Ministrstvo financ pa je obnovilo svoje razlage iz leta 1930 o tem, kdaj je smatrati račune za otvorjene ali tekoče. Račune je smatrati tedaj za otvorjene ali tekoče, če imajo njih lastniki pravico, da razpolagajo z gotovino ali polagajo gotovino, neglede na to ali so dolžniki ali upniki.

Bistvo je torej v tem, da je račun stalen in tekoč, ki vzdržuje trajno trgovinsko ali bančno poslovno zvezo med podjetjem in dotično osebo. Nadaljnja je v tem, da je vsilina kreditov navadno označena že v računu samem in se vsi posli gibljejo v mejah tega kredita.

Od teh računov pa se morajo razlikovati navadni — trgovinski — računi (konti), ki juvirajo iz določene stvaritve, zaključka ali posla in ugasnejo takoj, ko se izpolnijo pogoji, v katerih so nastali. Ti računi regulirajo samo določene trgovinske odnose in prestopajo, čim so dolгови teh računov poravnani. Ti računi niso tekoči in niso zavezani taksi.

Računi, ki jih je smatrati za tekoče ali odprte, se morajo prijaviti pristojni davčni upravi polletno, in sicer najkasneje 15. januarja in do 15. julija. Na seznam teh računov se nalepijo kopije.

Dovoljena zvišanja cen

Kr. banska uprava je odobrila tvrdki Gusel Leopold, Maribor, da sme prodajati svinjsko mast na debelo po din 21,50. — Tvrdki F.C. Schwab v Ptuj, da sme prodajati na debelo kavo Rio N. Y. ¼ nabavljene od F. Kathreiners Nachf. pod din 64,34 z 1% skonta pri takojšnjem plačilu. — Tvrdki Anton Brenčič, trgovina z železino v Ptuj, Krempelj, ul. št. 2, da sme prodajati:

a) flosarske sekire v teži od dkg 40 do 60 po din 32, v teži od dkg 65 do 90 po din 30, v teži od dkg 95 do 120 po din 27 za kg;

b) kranjske sekire pol brušene po din 19,50, celobrušene po din 20,30 za kg. — Tvrdki Ivan Ravnikar, veletrgovina v Celju, da sme prodajati rumeno koruzo po ceni din 274,49.

Navodila za izvrševanje uredbe o varčevanju z življenjskimi potrebščinami. Minister za trgovino in industrijo je predpisal navodila za izvrševanje uredbe o varčevanju življenjskih potrebščin, ki pravi: Prepoved prodaje svežega telečjega, govejega in svinjskega mesa v brezmesnih dneh, t. j. v sredo, četrtek in petek, ne obsega dobav mesa v svrhu prehrane vojske in mornarice kakor tudi ne za bolnišnice in sanatorije, če gre do dobave neposredno vojski, mornarici, bolnišnicam in sanatorijem.

Novi delniški družbi. V Belgradu je bila vpisana v trgovinski register »Jugoslovska rudarska azbestna družba« z glavnico 1,5 milij. din. Predsednik upravnega odbora je g. dr. Hugo Buschmann iz Berlina, podpredsednik Viktor Akšija, člani ing. Stojšić Svetolik, Zvonimir Juriša in dr. Jovan Bralec. Člani nadzorstva so: ing. Teodor Belaj, Ludvik Windl (Berlin) in Milutin Lj. Mojović. — Nadalje je trgovinsko ministrstvo odobrilo ustanovitev deln. družbe Jugo-montan v Belgradu z glavnico 5 milij. din, Vpis delnic 12. avgusta, predhodni zbor delničarjev 14. avgusta 1940.

Izprememba družinskih imen. Oddelek za notranje zadeve banovine Hrvatske je dovolil naslednje izpremembe robinskih imen: Herstein Albert Milan, Zagreb v Hranilović, Reiner Robert iz Ernestinova v Knebel, inž. Löwy Bela iz Osijeka v Larič, Herstein Viljem Mladen, Zagreb v Hranilović, Kraus v Krasnik.

Borze

Dne 19. julija 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 6.369.970 din, na belgrajski borzi 7.545.000 din. — V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 793 tisoč dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt 168.13—171.33
New York 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov 1005.39—1015.39

Ljubljana — Svobodno tržišče:

London 1 funt 207.95—211.15
New York 100 dolarjev 5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov 1242.40—1252.40

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka 14.70—14.90

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 36.50 denar

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 36 denar
Sofija 100 din 91—92

Curib ob 12. Belgrad 10, London 16,60, New York 44,75, Milan 22,30, Madrid 40, Berlin 176,25, Stockholm 104,90, Budimpešta 5,50, Atene 3, Carigrad 3,50, Bukarešta 2,80, Helsingfors 8,75, Buenos Aires 96,50. — Ob 15. Pariz bankovci 5,30, London 16,60 (bankovci 12,75), New York 44,75 (bankovci 45,1), Milan 22,30, Madrid 40, Berlin 176,25, registermarke 51, trgovske marke 20.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 437 —442

v Zagrebu 437 —442

v Belgradu 442,50—445

Ljubljana. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 97 do 98, agrarji 51—53, vojna škoda promptna 437

Centralni odbor drž. uslužbencev pri finančnem ministru dr. Šuteju

Zastopniki Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev v Belgradu, v katerem sodelujejo: Zdrženje edenikov kraljevine Jugoslavije, Zdrženje univerzitetnih profesorjev, Jugoslovensko profesorsko združenje, Jugoslovensko učiteljsko združenje, Zdrženje učiteljev meščanskih šol, Zdrženje učiteljev šol za defektne dece, Zdrženje igralcev kraljevine Jugoslavije, Zdrženje kmetijskih strokovnjakov, Zdrženje veterinarjev, Zdrženje nacionalnih železničarjev kraljevine Jugoslavije, Zdrženje ločarcev državnih železnic, Zdrženje uradnikov finančne kontrole, Zdrženje carinskih uslužbencev, Zdrženje zvanikovnih finančnih kontrole, Jugoslovska ženska zveza, Zdrženje defektorjev kraljevine Jugoslavije, Zdrženje služiteljev — izročila ob 17. julija 1940 predstavko Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev pred predsednikom in podpredsednikom kraljevske vlade in ministru financ. Predstavka je predložena tudi ostalim članom kraljevske vlade.

V teh predstavkah je obrazložen položaj in stanje, v katerem se nahajajo državni uslužbenci, poleg ostalega se zahteva: da se ima v vidu družina in da se poročenim državnim uslužbenkam vrne polna doklada; da se v prvi vrsti pomaga najslabše plačanim državnim uslužbenkam; da stalna komisija z ozirom na skok in padanje cen regulira draginje; da se svoboda tiska v vrhu pobijanja draginje in špekulacije in da se pozove v odbor za reguliranje cen zaetopnik drž. uslužbencev iz Centralnega odbora; da se omogoči ustanovitev Zveze državnih in samoupravnih uslužbencev in da se ugodni ostalim zahtevam, ki so bile izročene 27. februarja 1940 predsedniku kraljevske vlade. V drugi predstavi se zahteva nujna pomoč, s katero bi se pomagalo takoj državnim uslužbenkam in njihovim družinam ter tako preskrbeli, v kolikor so prišli v težak položaj zaradi izjemnega stanja in naraščanja draginje v poslednjem času.

Ob priliki sprejema Centralnega odbora gg. Todor Dimitrijević, predsednika, sodnika Dragice Vesića, podpredsednika, in profesorja Dragoljuba Petrovića, tajnika, je gospod minister financ dr. Juraj Šutej v izčrpnem pregledu problema državnih uslužbencev pokazal popolno razumevanje in dobro voljo, da se ta problem reši v korist državnih uslužbencev in da se posebno preskrbi družina in poveča doklada na deco ter da se v prvi vrsti treba pomagati državnim uslužbenkam, ki imajo najmanjše plače.

Šport v kratkih vesteh

Jutri, 21. t. m., bodo velike motociklistične tekme na Jezersko. Po dosedanjih prijavah izgleda, da bo tekma ena največjih gorskih motociklističnih prireditev v Sloveniji. Do sedaj so poslali prijave naslednji klubi: Avtoklub 5 prijav. Tekmovali bodo Cihlar, Pengov in Žigler. Ilirija-motoklub je poslal štiri prijave. Med drugim se je javil tudi Siska. Hermes-motoklub je poslal 7 prijav. Od prijavljenih so znani Kavčič, Kuhar, Trampuš in Ravensvrt. Prvi gorenjski motoklub je prijavil 15 tekmovalcev, od katerih sta znana Bar Vinko in Koritnik z Jesenic. Zadnji je imel pri tekmah pri Sv. Križu najboljši čas. V prvem odmoru bo dirkalo 25 kolesarjev. Tekma bo nadve zanimiva. Pri jutraj-

do 442, begluške obveznice 78—79, dalm. agrarji 71 do 72, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 93—94, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 do 102. — Delnice: Trboveljska 300—305, Kranjska industrijska družba 148 denar.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 96,50 denar, agrarji 49,87 denar, vojna škoda promptna 437—442, begluške obveznice 77,50 denar, dalm. agrarji 70—70,25 (70), 4% sev. agrarji 50 denar, 6% šumske obveznice 70 denar, 8% Blerovo posojilo 97 denar, 7% Blerovo posojilo 91,50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 101 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 blago, Trboveljska 300 do 305 (300, 305), Gutmann 60 blago, Sladkorne tov. Bečkerek 550 denar. Isis 32 denar, Oceania 553 denar, Jadranska plova 403 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 98 do 99 (98,50, 98), vojna škoda promptna 442,50 do 445 (445, 442), begluške obveznice 78—79 (78,50), dalm. agrarji 71,75—72,50 (72, 71,50), 4% severni agrarji 51,50—52,50 (52,50), 6% šumske obveznice 70 den., 8% Blerovo posojilo 98 denar, 7% Blerovo posojilo 93,50 denar — Delnice: Narodna banka 7800—8000, Priv. agrarna banka 194 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Promet majhen. Sombor. Vse neizpremenjeno. Promet srednji.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Kamniku, dne 6. julija 1940. Voli I. vrste 8 din, II. 7, III. 5,50; telice I. 7,50, II. 6, III. 5; krave I. 6,75, II. 5,50, III. 4; teleta I. 9, II. 8; prašiči špoharji 10—11, pršutarji 8—9 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 14, zadnji 16, II. prednji del 14, zadnji 15, III. prednji del 12, zadnji 12; svinjina 18, slanina 18—20, svinjska mast 20, čisti med 20, goveje surove kože 10 do 11, teleče 18—20, svinjske 9 din za 1 kg. — Pšenica 300 din, ječmen 250, rž 250, oves 250, fižol 600, krompir 200, seno 50, pšenična moka 400 do 475, koruzna 275, ajdova 600 din za 100 kg. — Trda drva 110 din m, jakeja 1 din komad, mleko 2 din liter, surovo maslo 36 din 1 kg.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ljubljani mesto, dne 15. julija 1940. Voli I. vrste 8 din, voli II. 7,50—8 din, volji III 7 din, telice I 8 din, II 7,50—8, III 7 din, krave I 7—7,50 din, II 5 do 5,50 din, III 4,50—5, teleta I 8—9, II 8, prašiči špoharji 10—11 din, prašiči pršutarji 11—12 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 16 din, zadnji del 14 din, II prednji del 14 din, zadnji del 312 din, III prednji del 12 din, zadnji del 10 din, svinjina 16—19 din, svinjska mast 22 do 25 din; čisti med 20—22 din, goveje surove kože 11—14 din, teleče 21 din, svinjske 4—6 din za 1 kg. — Pšenica 290—310 din, ječmen 235—270 din, rž 250—270 din, oves 270—300 din, koruzna 240—300 din, fižol 500—800 din, krompir 150—200 din, seno 100—130 din, slama 60 din, jabolka II 600 din, hruške II 800 din, pšenična moka 400 do 500 din, koruzna moka 300 din za 100 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 12 din za 1, fineše sortirano vino pri vinogradnikih 16 din za liter.

Cene kmetijskim pridelkom

Cene kmetijskim pridelkom v Celju dne 13. julija 1940. Moka bela 4,75—5, črna 4,15—4,50, govedina 12—16, teletina 16—20, svinjina 16—18, ovčje, meso 16, svinjska mast 23—24, sveža slanina 20, prekajena slanina 26—28, fižol 6—8, suh grah 11,50, leča 12—18, krompir novi 3 dinarje za kilogram. Mleko 2,50 za liter, jakeja 1 din za komad.

njemu vlaku, ki prispe v Kranj ob pol 7, bo čakal izletnike avtobus, ki bo vozil na Jezersko.

V Zagrebu imajo te dni proslavo petajsetnice Akademike teniskega kluba. Na tej proslavi bodo razen vseh zagrebških teniških klubov sodelovali tudi madžarski reprezentanti, ki so že prišli v Zagreb. Z madžarskim Asbthom so dopotovali Sziget, Gabory in Stolpa, prišel pa je tudi Herzum, tajnik madžarske teniske zveze. Pri zbranju je bil dobljen naslednji razpored: petek ob 14.30: Punčec-Szigeti, Mitić-Asbth. Danes bo igra dvojce, v nedeljo pa bodo Zagrebčani lahko gledali dvoboj med jugoslovenskim in madžarskim državnim teniskim prvakom.

Jutri bodo na sporedu pokalne tekme Slovence nogometne zveze. Ob 17 bo v Kranju igral SK Kranj z SK Ljubljano. V Murski Soboti se bosta ob 16 spoprijela SK Mura in SK Maribor. Prihodnjo nedeljo, 27. t. m. bo na sporedu poročilna pokalna tekma Ljubljana : Kranj.

Na Jesenicah bodo imeli jutri precejšnjo senzacijo, saj bo tam igrala rezerva zagrebškega Gradjanskega, ki ne zastaja skoraj nič za prvim moštvom. To rezervo mirne duše lahko nazovemo kombinirano moštvo Gradjanskega. Dalje bodo na sporedu še prijateljske tekme Bratstvo jun. : Železničar jun., Bratstvo : Slovan ter Jayornik : Slavija.

Znani člilski boksar težke kategorije, Arturo Godoy, katerega je zadnjič s tehničnim knock-outom v oem rundi premagal Joe Louis, je sprejel ponudbo nekega filmskega podjetja, da bi se boksar v filmu s Maxom Rosenbloomom. Za ta filmski boksaški dvoboj je Godoy zahteval preneto čedno vsoto, kar celih 35.000 dolarjev.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stolici, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 13.485, 25. V. 35.

Nemci iz Tretjega Rajha in Nemci iz okupirane Poljske so imeli te dni prvo reprezentativno nogometno srečanje. Na stadionu Stokol v Poznanju sta se pomerili meštni reprezentanti Berlina in Poznanja. Zmagal je pred 8000 gledalci Poznanj z rezultatom 4:2.

Po načinu tekmovalja za Davisov pokal bosta odigrali teniški dvoboj ženski reprezentanci Italije in Nemčije v kopališču Rimini. Tekme bodo 2. in 3. avgusta. V Riccioneju, v nekem drugem italijanskem kopališču ob Jadranskem morju, pa bo od 27. do 29. julija mednarodni teniški dvoboj Italija : Madžarska.

Na Sušaku bo v dneh od 25. do 27. julija veliko mednarodno tekmovalje v plavanju. Na to prireditve bo madžarska plavalna zveza poslala svoje najodličnejše plavalce, in sicer novo zvezdo Tatosa, odličnega Veghazija, ki je dober na vseh progah od 100 do 400 m, dalje sprinterja Elemerja, ki je plaval 100 m že pod eno minuto, Vörösa, ki je srednješolec ter je začel športno plavati prav za prav šele lani, pa ima že lepe rezultate, zlasti na progi 1500 m. prenega plavalka Fabina in hrbnega plavalca Galambosa. Waterpolo pa bo igral letos najmočnejši madžarski klub B. S. E., h kateremu

Načrt Doma onemoglih na Bokalcu

V četrti je bila odprta razstava 16 osnutkov za velik »Doma onemoglih« na Bokalcu. Pri otvoritvi razstave je v imenu razsodišča spregovoril inž. arh. Tomažič, ki je izkopal zanimivost, katere dokazuje, da javni natečaj segajo pri nas globoko v prejšnje stoletje. Razglas, ki se tiče natečaja, je tako zanimiv, da je vreden, da ga spozna vsa javnost, čeprav bo kmalu 100 let, kar je izšel. Glasil se:

Razglas c. k. ilirskega poglavarstva.
Zapovedi za tiste, ki se hočejo premij za javne in očitne zidarije vdeležiti. — Ministerstvo za kupčijstvo, obertništvo in javno zidarstvo spozna koristnost za obrise za javne zidarije, notranje in zunanje imenitnosti očitne premije napraviti. Samo tako bo vsaki glavi v zidarstvu mogoče, se skazati in vladarstvu lahko storiti, umetelnicke spoznavati in liste, ki so za to v kolobar njih djavnosti vzeti. Vsi poslani obrisi, ktere imajo umetelniki podpisati, se bodo pred razsoditvo očitno na razgled postavili, in sicer narmenj tri dni. Obrisi se dvojno razsojujejo: v predrazsodilni in po močeh. — Ko se visocinu c. k. poglavarstvu te postave naznanijo, de jih razglaši, se nadja ministrstvo na eni strani, de se bo za vse zidarije, za ktere je konkurencija pripušena, ta tudi zvolila, kakor na drugi strani, de se bo pri tacih nahlevanjih premij za obrise k javnim zidarjem ojsiro na spolnovanje danih postav gledalo. — Na Dunaju, 28. sušca 1849.

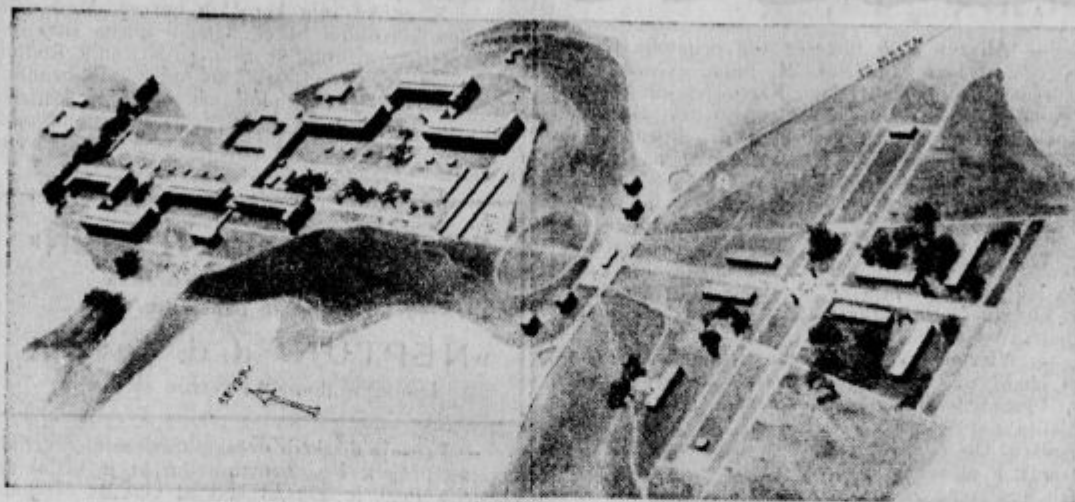
Razstava osnutkov je prav zanimiva in tudi vredna obiska. Saj imamo v Ljubljani malokdaj priloznost gledati narhte, katerih izvedba je pre-računana na okrog 30.000.000 din. Po sklepu razsodišča bo mestna občina izbrala za zidavo načrt inž. Edvarda Ravnikarja, ki je dosegel drugo mesto. K sodelovanju pri izdelavi podrobnih načrtov pa bo pritegnjen inž. Marjan Tepina, ki je za svoj načrt prejel prvo nagrado in ki je najlepše pojmoval življenje oskrbovancev v Domu onemoglih. Zato je prav, če si oba ta načrta nekoliko bliže ogledamo.

Na lepem zemljišču

Veliko zemljišče mestne občine na Bokalcu leži po svoji podolžni smeri skoraj natančno v črte sever-jug. Najjužnejša točka posestva je veliki travnik ob Gradaščici, za tem pa se pne svetl za kakih 25—30 m v višino, kjer je izsekana planota, ki se polagoma pne kvišku. Ves hrbet planote je zaradi tega odprt na jug in je z njega proti jugu lep pogled na Krim, proti severu pa na Kamniške planine. Proti severu se parcela razcepi v dva kraka, ki sta oba gozdna. Tudi bližnja okolica je lepa, saj je v sosesčini Tičnica, nedaleč proč pa stari grad na Bokalcu. Na planoti vodita dve cesti, ena gre ob zahodnem robu planote, druga pa ob vzhodnem robu planote. Obe ti dve cesti ne režeata parcele, kar je zelo ugodno. Z vzhoda prihaja cesta, ki vodi iz Ljubljane in ki se priključuje na obe cesti. Čisto naravno je, da sta se oba najboljša projektanta odločila za graditev na planoti.

Spregjeti načrt

Oglejmo si najprej načrt inž. Ravnikarja, po katerem bo v glavnih potezah dom tudi zgrajen. Projektant se je naslonil na glavno os planote, smer sever-jug, in ob tej zamislil povezano vrsto traktov, ki stoje vsi s svojo podolžno osjo v smeri sever-jug. V sredi si je uredil jedro, ki veže obe razgibani skupini traktov, ki stojita na levi in desni od jedra. Skupina treh traktov prav na levi je določena za ženske, druga skupina treh traktov prav na desni pa za moške. Obe ti dve skupini sta povezani s poslopjem, v katerem so najpomembnejši skupni prostori, velika hala in obednica. Ta trakt gre v smeri od vzhoda proti zahodu in ima na zahodu podaljšek, pokrit hodnik, ki vodi do manjšega, posebej zgrajenega vhodnega poslopja s potrebnimi upravnimi prostori. Vzhodno od tega zveznega trakta, torej nekoliko levo od treh moških traktov, je postavljena cerkev. Severno od zveznega trakta pa so jedilnice, kuhinje in sestrski prostori. Na perspektivi zapazimo nadalje še poseben trakt, ki sega v podaljške obeh ženskih traktov na desno stran zveznega trakta. Vsa ta trakti je rezerviran za zakone. Ni treba posebej poudarjati, da je od vhodnega poslopja pa do cerkve pokrit hodnik, tako da bodo stanovaleci tudi v najslabšem vremenu lahko po suhem prišli iz svojih traktov do cerkve. Prav tako so trije ženski trakti zvezani s pokritimi hodniki in isto velja za vse tri moške trakte. Z razdelitvijo traktov je avtomatično tudi nastopila delitev vrtov. Ob zveznem traktu in ob ženskih traktih je širok in lep vrt, prav tako ob moških traktih. Skozi oba vrtova bo vodil po sredi širok drevored, ki bo imel ob kraju še pokrito strehaljšče, tako da stanovaleci tudi ob slabem vremenu ne bodo prikrajšani za izprehod. Severni rob ženskega vrta zaključuje, za katerim je postavljena ekonomija, gospodarska poslopja s hlevi. Južni rob moškega vrta zaključujejo tri pokrite lope, ki bodo ob slabem vre-

Dom za onemogle na Bokalcu po zamisli inž. Edvarda Ravnikarja. Desno od ceste, ki vodi iz mesta, leži travnik ob Gradaščici, kjer bo velika vrtnarija s sadovnjaki. Levo od ceste ob vzhodni pobočja so štiri vile in postajališče, še naprej pa se vzpenja pobočje do planote, na kateri je zgrajeno pravo mesto. Prav na levi zgoraj so gospodarska poslopja. Za tem pridejo trije ženski trakti, ki so zvezani s prečnim traktom s tremi moškimi trakti, enemu od moških traktov nasproti stoji trakt za zakone. Videti je tudi majhne hišice na vrtovih in ob prečnem traktu kuhinje in jedilnice ter nad prečnim traktom na vzhodu kapelo

menu primerne za sprehajališče. Na vsakem izmed vrtov je še projektiranih nekaj manjših stanovanjskih hišic za posebnice, ki se ne bi mogli podrediti skupni disciplini v domu. Razumljivo je, da bodo na vrtu grede in sadno drevje. Vzhodno od moških treh traktov pa bo zgrajen še majhen paviljon za sestre. S tem smo v glavnem obšli planoto in gremo lahko v ravno k cesti, ki vodi iz mesta. K tej cesti bo speljana seveda primerna pot s planote. Prav tako bo ob križišču te poti in cesti iz mesta urejeno lepo postajališče za avtobuse. Levo in desno od postajališča pa bosta postavljeni dve vili, in sicer za zdravnik, duhovnika, ekonomia in upravnika. Na velikem travniku, ki leži med Gradaščico in cesto, ki vodi iz mesta, pa bo razsežna vrtnarija z vrtnarskimi in gospodarskimi poslopji. Tudi lepa pot bo vodila po tem vrtu do Gradaščice, ki bo tu urejena, podobno kakor v Trnovem. V tem delu vrta bodo urejeni tudi veliki sadovnjaki. Ni potreba posebej poudarjati, da bodo posamezne skupine stanovanj imele svoje dnevne prostore, tako da se bodo stanovaleci počutili v domu res dobro.

Prvi načrt

Inž. Marjan Tepina je prav tako zasnoval svoj dom na smeri sever-jug na planoti. Zazidal pa je planoto tako, da je ob robovih planote v smeri sever-jug postavil dva po 180 m dolga bloka. S tem je dosegel, da gledajo vse sobe na vzven in da imajo stanovaleci razgled v pravo naravo. Ta dva stanovanjska trakta je povezal s prečnim traktom, v katerem so vse pritlikline. S tem je ustvaril proti jugu odprto razsežno dvorišče z vrtom. Severna konec obeh stanovanjskih blokov pa je zvezal s hodnikom, ob katerem je skupna jedilnica, ki se je na zahodu drži kuhinja, proti zahodu pa vodi hodnik h kapeli in bloku stanovanj za zakone. Prav posrečeno je rešil arhitekt dolga stanovanjska bloka s tem, da jima je dal izrazito nalogo, naj bosta mesto in vas pod eno streho, dočim so v nadstropjih stanovanja, je pritišje mesto, kjer se nahajajo vsi prostori oskrbovancev, ki jih ti obiskujejo in v njih prebivajo čez dan. V teh pritiščih dnevnih prostorih bodo prebili oskrbovanci lahko vse dan, če ne bodo šli na vrt ali na sprehod. Arhitekt je res tu ustvaril pravo mesto, v katerem si bodo oskrbovanci preganjali čas. Posekal je celo gradbeni program in dodal v pritišje v moškem traktu brivnico, trafiko in okrepevalnico. V pritišču so tudi kapela, jedilnica z dvorano za prireditve, soba dušnega pastirja, glasbena soba, igralnica za biljard, knjižnica, vremenska hišica, čitalnica, plitnice, zemljevidi itd. Za intelektualce predlaga celo kavarino. V pritišču postavi tudi delavnice, saj smatra, da ne smemo zahtevati od priletnega človeka, da bo po pedsedstih letih pohajanja v delavnice šel na vrt ali na delo. Pač pa bo oskrbovane imel priloznost, da bo šel mimogrede pogledat k čevljarju, kaj je novega, in da bo mizarju podržal desko in pri tretjem zopet pohvalil ali grajal njegov izdelek. Pred delavnicami pa so zamišljene celo izložbe. Podobno velja seveda tudi za ženski trakt, kjer bi lahko oskrbovanke stopile v plitnice, kitalnice, šivalnice, delavnice za ročna dela itd. Ze samo te podrobnosti kažejo, da je za zamisel res računala z oskrbovanci do zadnjih podrobnosti. Nekoliko manj ugodna pa je za zidavo v etapah.

Polno lepih zamisli

Tudi naslednji načrti kakor tretji, delo inž. arh. Kumbatoviča Filipa in inž. Saša Sedlarja,

ter četrti, delo inž. arh. Roberta Tepeža in inž. Adriana Janca, so v podrobnosti premišljeni in originalni. Tretji načrt določa tri skupine po tri trakte, ki se naslanjajo na centralna upravna poslopja. Četrti načrt pa določa celo naselje posameznih blokov, ki se zelo lepo prilagajajo hrbtu planote. Peti načrt inž. arh. Kosa in arh. Planerja postavlja šest blokov, ki jih veže skupen hodnik. Šesti projekt inž. Murka pet blokov, ki so vsi obrnjeni proti jugu, sedmi arh. Lojza pa celo vrsto skupin, v katerih središču stoje upravna in gospodarska poslopja. Tudi vsi nadaljnji načrti so pokazali mnogo zanimivega in polno ljubezni do onemoglih. Zato je le prav, če si Ljubljanci v Jakopičevem paviljonu ogledamo to razstavo, ki je prav gotovo doslej najbolj uspeša razstava mladega rodu arhitektov.

Vodovod v Starem trgu ob Kolpi

Izdatna podpora banske uprave za elektrifikacijo vodovoda

Stari trg, 18. julija.
Vsa Dolenjska z Belo Krajino vred je slabo preskrbljena z vodovodi in zato ni nič čudnega, če zadnja leta banska uprava v veliki meri podpira graditev vodovodov na Dolenjskem in pospešuje vse akcije, ki bi mogle pomagati prebivalstvu do zdrave pitne vode. Poleg drugih velikih vodovodov na Dolenjskem so začeli l. 1936 tudi graditi vodovod za Stari trg ob Kolpi. Tehnični oddelke banske uprave je napravil načrt za vodovod, po katerem naj bi dobili skoraj vsi kraji občine Stari trg vodo, torej skupno 13 krajev s približno 1200 ljudmi.

Vodo za zajetje so dobili v Potoku, ki teče le kakih 200 m daleč v bližini Starega trga v Kolpo. Potok sam je kraški izvir in so zajezili enega izmed njegovih izvirkov. Zajetje pa so napravili tako, da so izkopal 9 m globoko jašek, ki je na dnu zadal na podzemeljski studenec izvirka. Ze to delo samo je bilo zamudno in težavno, dovolj dela pa je dala tudi graditev nad zajetjem, kjer bo črpalnica, iz katere bodo črpali vodo po 1 km dolgem tlačnem vodu do 230 m višje ležečega rezervoarja pri Sv. Antonu. Rezervoar je tudi že zgrajen in drži 100 m³ vode. Zgrajene so tudi že vodovodne napelave in sicer 150 m dolga proga od rezervoarja do Kovačje vasi in 1400 m dolga proga do Predgrada. Posebno vodovodno napelavo pa bodo napeljali še skozi Deskovo vas v Stari trg in naprej v Močile. Ta proga bo dolga okrog 2 km. Dosedanje graditve so veljale okrog 500.000 dinarjev. Opremiti bo treba še črpalnico s stroji in izpečati vodovodno progo do Starega trga. Za opremo strojne, tako črpalke in električne naprave, ki bodo avtomatično spravljale v pogon črpalke, kadar bo rezervoar že razmeroma izprazen, je na razpolago državni kredit v znesku 150.000 din. Zaradi tega je sedaj glavno vprašanje, kdaj bo prišla tudi banovinska elektrika do Starega trga. Črpalke bodo namreč na električni pogon in dokler v Starem trgu ne bomo imeli elektrike, tudi vode ne bo.

Da bi bilo čimprej mogoče pripeljati električno omrežje do Starega trga, je pred nedavnim odločil g. ban dr. Marko Natlačen, naj se iz banovinskih sredstev izplača Kranjskim deželnim elektrarnam 200.000 din kot podpora za graditev električnega daljnovođa do Starega trga. Stari trg bo namreč dobil elektriko po daljnovođu iz Dolge va-

Pazite kaj pijete!

Zahtevajte vedno našo najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna za razne bolezni srca, želodca, jeter, žolča, ledvic in normalizira delovanje notranjih člez in živcev

ono z rdečimi srci!

Škoda po toči v novomeškem okraju

V letošnjem letu je v novomeškem okraju napravila toča zopet občutno škodo. Prvič je prišla toča 29. maja in je uničila, kakor je bilo ugotovljeno, 50 do 100% ozimine v občini Dobrnič, in sicer v vaseh Krušnji vrh, Knežja vas, Luža, Zelezno, v občini Trebnje v vaseh Pešinja vas, Kamni potok ter v občini Vel. Loka vas Koreniko. Škoda se je tedaj ocenila v občini Dobrnič na 484.000 din, v Trebnjem na 39.000 din in ob. Vel. Loka 450.000 dinarjev.

Drugič je toča zadela iste vasi v ob. Dobrnič in pa del občine Žužemberk dne 30. junija ter je bila samo v ob. Žužemberk uradno ugotovljena škoda na 570.000 din.

Tretjič je toča tolkla dne 13. julija in pri tem prizadejala celo občino Vel. Loka, katastrarno ob. Vrh, Trebnje in Ponikve v ob. Trebnje, skoro celo ob. Dobrnič, del ob. Žužemberk, Mirna peč, Prečna, St. Peter, Šmihel-Stopiče, Brusnice in Orehovica. Skupna škoda je bila uradno ocenjena pri tej priliki na 5.500.000 din.

Vse te občine so občutno prizadete, zlasti pa ob. Dobrnič, ki je že lanske leto ob priliki poplavl utrpela veliko škodo. Tudi v vasi Podlipa, ki spada v ob. Ajdovec je bila škoda ocenjena na 116.000 din in so bili vsi poljski pridelki 100% uničeni.

V posameznih krajih oz. vaseh občin vlada že sedaj veliko pomanjkanje živeza in semen. Največje povpraševanje je po koruzi, ki je dosegla že celo 3 din za kilogram po raznih posredovalcih. Manjka tudi semenske ajde, nujno potreben bi pa tudi bil superfosfat za gnojenje ajd.

Krajevsko banska uprava ima še nekaj vagonov pšenice na razpolago za mletve v skladišču tvrd. Grm v Novem mestu. Moka se prodaja in sicer Og kg 4.15 din, enotna kg 3.90 din in št. 4 kg 3.65 dinarjev.

si pri Kočevju. Zgraditi bo treba vsega skupaj okrog 20 km daljnovođa, ki bo šel iz Dolge vasi pri Kočevju mimo Mozlja, Knežje lipo in Vidna na Jelenjo vas, Predgrad in v Kovačje vas, kjer bo postavljen transformator. Ta daljnovođ je bil s transformatorsko postajo v Kovačji vasi preračunan na okrog 800.000 din in ga v sedanjih razmerah KDE zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ne bi moglo hitro zgraditi. Velikodušna podpora g. bana pa je v veliki meri razbremenila KDE, posebno ker čujemo, da se bo za ta daljnovođ dalo dobiti še nekaj izrednih sredstev. Vse prebivalstvo je za to podpora g. bana izredno hvaležno, saj se zaveda, da bo zaradi tega tudi vodovod v Starem trgu mnogo prej začel obratovati, kakor pa bi sicer to mogli upati. Pa tudi sicer bo napeljava električnega daljnovođa velikega gospodarskega pomena za vse kraje, skozi katere bo šel. Ta daljnovođ bo služil tudi za bodočo zvezo daljnovođov med Kočevjem in Črnomeljem. KDE imajo namreč že pripravljen načrt, da bi pri Vidnu pod Knežjo lipo od tega daljnovođa zgradile okrog 13 km dolg ocep, ki bi šel v Črnomelj. Na ta način bi tudi Črnomelj dobil zvezo z banovinskim električnim omrežjem. Čez Črnomelj pa bi bila s tem ustvarjena tudi zveza ozaljske elektrarne z banovinskim omrežjem.

Vodovod z dosedanjimi graditvami seveda še ni zaključen. V načrtu je še proga, ki bi šla iz Pregrada skozi Jelenjo vas, v Zagorčice in od tod naprej v Gorenje in Dolenje Podgorje. Ta proga bi bila dolga 5.200 m. Starotrški vodovod bi končno dobil tudi takozvani spodnji pas za nižje ležeče vasi. Ta spodnji pas bi imel svoj poseben rezervoar nad Kotom, odkoder bi šel skoraj dva kilometra dolg cevovod na Prelesje in Kot. Proga račun za vsa ta gradbena dela je seveda precejšen in znaša s vsem tem, kar je bilo že zgrajenega, skupaj okrog 2 milijona din. Važno za nas pa je, da bo vsaj najbližja okolica Starega trga mogla pričakovati vodo v doglednem času. Glavna gradbena dela so opravljena, elektrika pa tudi ni več tako daleč, kakor smo mislili.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, prot. kamnom, sklerozi, sečni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

CISTEK

I. Dolenc:

V službi dveh gospodov

Prijatelju Matiju Malešiču v spomin.

(Konec.)

Delo na vojnem romanu.

Pozimi 1933/34 je Matija storil to, kar bi bil moral storiti že v septembru 1932: preselil se je z družino v Banjo Luko in trpljenje prvega banja-luskega leta se ni več ponavljalo. Sicer je tudi še imel napade bolezni, o katerih piše 26. febr. 1934: »Ti ne veš, kako je to sitno in neprijetno. Na vsem lepem se domisli in ko najmanj pričakuješ. Ponavadi tedaj, ko se baham ženi, da ji prodam malo zdravia, če ga rabim. Ko da je žaganje v glavi, noge so vse medle, ščipanje v levi strani prs pa bolečine v glavi ne moreš se po dan, dva otrestiti občutka, da padeš zdaj zdaj v omedelvico, da te zadene kap...«

Ali kadar izgine iz glave pritisk, sedem k mizi in pišem, pišem skoraj do nezvesti. Vse zamueno bi rad popravil ob takih prilikah. Gre, da bi bil sam sebe vesel, če bi se zopet ne začel oglašati tisti pritisk v glavi, ki opominja in grozi z omotico... Ne verjameš, kako me muči vojni roman.

To so res bella⁴), samo da moram to vojno izboje-vati sam tako, da nas našega vojnega romana ne bo sram ni pred drugimi. Ze januarja sem enkrat obupal nad vsem. In so plameni požrla delo toliko napetih ur. Sedaj ne zažigan. več, preril bi se rad do konca prve knjige, pa bomo potem gledali in prebirali, kaj naj ostane, kaj mora v ogenj. Zalostno je le to, da skoraj razen nedelj ne morem priti do tega dela. Če se zaletita kak vsakdanji dan, drugi dan umiram v pisarni.⁵) Meje seveda ne poznaj, moja stara napaka! Kadar začnem in gre, ne neham, dokler mi ne začnejo plesati črke pred očmi in se mi temniti... Moj Janez, morda pa je prav v teh mukah upanje, da bo roman dober? Bog daj, da bi bil vsaj tako zdrav ko sedaj.

V juliju 1934 sem ga obiskal v Banja Luki in sem preživel nekaj prelepih dni pri njem. Šla sva tudi na daljši izlet po banja-luski okolici skozi borove gozdove. Bilo je prav tako kakor je Matija želel že v par pismih: »V selekih hribih in gozdovih bi Te rad srečal, legla bi v travo — tedaj — mislim — bi se odprlo, kar vre in kipi v meni in hoče na dan...« (V bolnišnici na Dunaju 21. nov. 1916.) »Glavno je, da bode junasko korakala, junasko besedčila in junasko zabavljala čez vse, kar nama ni po volji. In pa da Ti bom mogel zopet čisto do dna iztresti svoje srce. Tako je treba včasih, sicer začne v njem kaj gniti od prenasitenosti.«

⁴) Dolgo si ni bil na jasnem, kak naslov naj da romanu. Prvotna misel je bila — jaz sem mu jo skušal izbiti — da bi roman nosil po mojem mnenju povsem nemogoč naslov: Bella grant alii. (Drugi naj se vojskujejo!). Op. pis.

⁵) In res je umrl v pisarni na delavnik, ko je poprej doma štiri ure pisal ta roman! — Op. pis.

Takrat mi je seveda tudi pripovedoval o svojem vojnem romanu. Na tri knjige ga je odmeril. Prva knjiga se vrši ob Drini, druga ob Soči, tretja v zaledju. Prva je bila napisana; kazal mi je rokopis, tako obsežen, da me je pretreslo ob misli, da je Matija to napisal ob nedeljah in ponoči.

Odslej skoraj ni njegovega pisma, da bi ne bil govoril o tem svojem »prvem delu, ki bo kaj pomenilo.« Nikar nikomur ničesar ne pravi o romanu... Ko bomba bo počilo, ko boš »šel h krstu to moje delo. Če pa ne bo vredno krsta, je itak bolje, da oba molčiva.« (18. junija 1935.)

Druga knjiga mu nikakor ni hotela iti od rok. Dne 12. julija 1935 mi je pisal, da »ni za nobeno rabo, najmanj pa za tako delo, ki zahteva od človeka zbranosti in miru in ga absorbira noter do slednjega živčica. Prvo poglavje druge knjige me muči že dva meseca, pa nikamor ne pridem; kar sem pred dnevi napisal, drugič raztrgam. Le pomisli, kake prizori, ko beže naši ljudje od Soče in s svojih domov, moj junak, Janez iz Bele Krajine, pa ne more nikjer nikomur pomagati, če tolažiti v silni boli ne zna, le gleda in trpi. Prizori morajo biti silni, moje pero je pa slabo, slabo. Kako bi moralo biti prav, slutim in prav dobro vem, napisati tako pa ne morem in ne morem. To je muka, ki mi ne da spati. In vendar mora, mora biti napisano tako, da bo prav in da bo tudi moji duša tista struna v njej, ki prav poje zadovoljina. Prej ne dam dela iz rok, pa če pride na dan šele z mojim šestdesetim letom. Ti si ne moreš predstavljati, kake muke trpim včasih in kako obupujem.«

Naslednji odstavek tega pisma se nanaša na njegov obisk pri meni v Mostarju, kamor je prišel spomladi 1935 in odkoder se je vračal v Banjo Luko preko Metkoviča in Splita:

»Da romanu ne bo naslov 'Bella', je po razgovoru s Teboj in gospo v Mostarju jasno. Tam na potu iz Metkoviča v Split je padla odločitev, ko sem vse premislil, kaj sta navedla. Imata namreč prav. Tisti naslov bi že sam kričal tendenco! Prava umetnina se pa izrečne tendence mora ogibati. Zdej sem v mislih ves v Sopotnici, zeleni, lepi, slovenski, naši, Tvoji...«

Zopet v Sloveniji.

Ko je pisal Matija pravkar omenjeno pismo, takrat je že sijala zora dneva, ko se bodo začeli slovenski fantje iz Bosne in Hercegovine in od drugod vračati domov. Med prvimi se je vrnil Matija v zgodnji jeseni 1935 — postal je okrajni glavar v Konjicah — in je vriskal (2. okt. 1935):

»Janez, Ti ne veš, kako lepo je v Sloveniji: zrak, zelenje, grčdije, ljudje, ljudje, v katere ni treba govoriti v jugoslovanskem esperantu... In zavest, zavest, da se ti ni treba vrniti v Banjo Luko!«

»Sem poln volje za delo! In poln veselja do dela za to ljudstvo. Saj nisem noben stremuh, ali tega pa tudi nočem, da bi kdo rekel, da je moj srez zadnji. In pomisli, kako bo to delo v primeri z onim v Bosni! (Seveda bo tisto delo, na katero misliš, sedaj počivalo. Čez glavo imam skrb in ne vem, kje bi začel. Ze tretji dan »načelujem«, pa se še nisem nikamor preril. Morda se kdaj pozneje vse to malo poleže, ali da bi tako kmalu mogel priti do kakega literarnega dela — skoraj ni misliti!«

Okenil se je torej svojega nepravega gospoda s tako vmeno, da vsaj tisti, ki so imeli uradno z njim opravka, niso nič opazili, da Matija ne služi podnevi gospoda svojega

Drobne novice

Koledar

Sobota, 20. julija: Marijeta, devica; Hieronim; Tomaž, mučenec.

Nedelja, 21. julija: 10. pobinkostna nedelja. Prakseda, devica, mučenica; Angelina.

Novi grobovi

† V Zagrebu je dne 17. julija v starosti 45 let umrl gospod Josip Banta, uradnik Osrednjega urada za zavarovanje detavcev. Pokopali ga bodo danes ob 4. popoldne na pokopališču v Zagrebu. Naj v miru počiva! Žalujemo naše iskreno sožalje!

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala gospa Marija Peternele roj. Erlah. Pogreb bo v nedeljo z 12. — kapelica sv. Marije. Naj ji sveti večna luč! Žalujemo naše iskreno sožalje!

Osebnosti

Iz vojaške službe. Preveden je pehotni podporočnik Nikolaj Kriger v letalstvo. Upokojen je višji godbenik I. razr. Karlo Buček. Za uradniški pripravnik 9. pol. skupine sta postavljena Viktor Škof in Edvard Osterman, diplomirana tehnika.

Izpit so napravili: za aktivnega intendantskega kapetana II. razr. Jožef Terzinar, za aktivnega vojaškega pisarja II. razr. Anton Crnko, Herman Tavcar, Franjo Homšek in Franjo Brus, za rezervnega sanitetnega majorja dr. Viktor Marčič in dr. Jurij Kallay, za rezervnega sanitetnega kapetana II. razr. dr. Miroslav Kretič, dr. Pavle Freudenfeld, dr. Venceslav Arko in dr. Viktor Kocijanec, za aktivnega poročnika vojne ladje II. raz. Bernard Kovačič in Franc Druškovič.

Članom dijaške zveze!

Članom in članicam Slovenske dijaške zveze. Dekliški tabor se je pričel. V sredo, 24. t. m. zvečer pa se zberemo v Kamniku fantje, kjer se začne naš počitniški tabor. Kdor se še ni prijavil, naj to stori do torka, 23. t. m. Opozorjamo posebej vse funkcionarje krožkov, da se tabora gotovo udeležijo. Za tabor velja četrtinska vožnja na podlagi dijaške knjižice, oz. akademske legitimacije. Zato naj vsakdo poleg legitimacije SDZ vzame s seboj tudi dijaško knjižico oz. akademsko legitimacijo.

Četrtinska vožnja velja:
a) za dekleta: prihod od 18. do 23. t. m., odhod od 21. do 23. t. m.;
b) za fante: prihod od 22. do 27. t. m., odhod od 25. do 29. t. m.;
c) za udeležence tečaja (akademiki in abiturienti) v št. Vidu: prihod od 25. jul. do 7. avg.; odhod od 28. jul. do 9. avg. Vsi morajo kupiti poletne karte do Kamnika. V zbor v Kamnik! — Bog, narod, država! Zvezno vodstvo SDZ.

V nedeljo na Uskornico

V nedeljo, 21. julija, bo na planini Uskornici lepa slovesnost blagoslovitve novozgrajene kapelice, ki je plod zamisli in neugane delavnosti g. Antona Duhovalnika, kaplana v Boh. Srednji vasi. Planina Uskornica je ena naših najlepših planin, če ne najlepša, gotovo pa najprostornejša in se v tem oziru more primerjati Veliki planini v Kamniških alpah. Dohod na njo je kaj lahek, za Bistrice je dobre dve uri hoda do nje po poti (čez senožel), ki je že sama po sebi vredna malenkostnega truda, ki je za zdravje in razbibanost vsakega planinca neobhodno potreben, ker se človeku neprestano odpirajo razgledi po vsej bohinjski kotlini. To je edina planina, na katero se pride skoro brez upehanosti, ker se pol na Lomu mladane zdravna in pripelje človeka skozi prijeten hlad gozda na valovito planjavo, kjer ga pozdravijo silni vršci v vsej svoji veličini. Lični planinski stanovi tvorijo celo vas, kot lep okrasek pa diči planino v gorskem slogu grajene vile naših meščanov. Ko bo zgrajena še cesta, bo gotovo ta planina postala najprivlačnejša točka za vse naše letovičarje.

Obredne slovesnosti blagoslovitve bo opravil prevzvišen gospod škof dr. Rožman, ki bo kapelico posvetil Kraljici miru. Ob 10. bo blagoslovitev kapelice, nato pridiga in sv. maša, ki jo bo daroval prevz. gospod škof. Med sv. mašo bodo peli cerkveni pevci iz Boh. Bistrice in Srednje vasi pod vodstvom g. prof. J. Ravnika.

Strašne posledice neurja v konjiški okolici

Druga dne po toči so občinski možje hodili po krajih, kjer je bilo neurje, in pregledovali ter ocenjevali škodo. Po nekaterih krajih so našli strahovito opustošenje, kakršnih ljudje 30 let ne pomnijo. V konjiški okolici je najbolj prizadeta bivša občina Špitalič. Vse kaže, da je nad ta nesrečni kraj prihrumela toča z dveh strani in združeno klestila. Vse zeleno je zbito z drevoja, žito in prilična zelenjava sta stoletna v zemljo. Po travnikih je videti do 5 cm globoke luknje od toče, ki se je pri padcu tako globoko zarila. Na strehah je razbita opeka. Nekemu posestniku je razbita nad 4000 kosov. Ker je bilo mnogo toče debele kakor kurje jajce, je predrala skozi slamnate strehe, da so mnoge preluknjane kakor rešeto. Perutnino, ki se zaradi nenadnega prihoda neurja ni mogla skriti pod streho, je ubilo, zlasti so po nekkih hišah sploh brez piščancev. Nekega pravkar z orožnih vaj se vrnivšega fanta je tak težek ledeni kos zadal v glavo, da se je takoj onesvestil. Če bi ga ne bili domači takoj opazili in zvečeli v hišo, bi ga bilo gotovo ubilo. V špitališki šoli je toča razbila 76 šip.

Vinogradi nudijo žalostno podobo. Iz zemlje štrlijo samo koli in golo trsko lesovje. Toča je pobila vse bregove. Ponekod je ne nasulo do pol metra.

Toča je že sama po sebi nastopila s strašnim uničevanjem. Toda pridružil se ji je čez dve uri silen naliv. Z bregov deročje vode so začele navzdol valiti nasuto točo in pri tem potegnile vrhove obdelane zemeljske plasti. Tako je zdaj uničena podzemelna zelenjava: krompir in pesa.

Škoda je v bivši špitališki občini ocenjena na 3 in četrt milijona din. Drugod dosega tudi po milijon din, tako da je poškodovanih okoli po toči zadel s 7—8 milij. din škodo. Revnejšega prebivalstva, zlasti onega po bregovih, se polasta obup. Sedaj je namreč ravno čas, ko so se preživljali v glavnem z zelenjavo in so mnogi že šteli dneve, ko bodo ječmen poželi in ga odnesli takoj v mlino. Prižadeti krajem je nujno potrebna takojšnja pomoč. Splošno mnenje je, da naj bi ta javna pomoč obstojala predvsem v javnih delih.

— Aljažev klub obvešča vse prijatelje planin in gora, da bo v nedeljo, 21. julija, sv. maša na sledečih postojankah: Na Kredarici ob 8. na Uskornici ob 10. slovesna blagoslovitev planinske kapelice, katero bo opravil škof dr. Rožman, na Veliki planini ob 9. na Krvavcu ob 9. na Kolcah ob 10. na Pokljuki ob 10.15.

— Prosvetna društva, včlanjena v ljubljanski Prosvetni zvezi, se naprošajo, da skličejo za nedeljo, 21. julija, društvene seje, kjer naj natančno predelajo 7. julijsko številko Vestnika, ki prinaša vso stvarino, potrebno za proslavo 10-letnice škola dr. Gregorija Rožmana, katero mora prirediti vsako društvo v nedeljo, 4. avgusta.

— Vincencijeve konference v Ljubljani in okolici imajo ob godu svojega zavetnika in vzornika sv. Vincenca Pavelskega svoje drugo letošnje četrtletno zborovanje v nedeljo, t. j. 21. julija v Marjanišču. Ob 7. bo sv. maša s pridigo, ob pol 9. zborovanje v gledališki dvorani Marjanišča. Vsi člani vseh konferenc se najnujnejše vabijo, da se zborovanja polnostevilo udeležijo.

— Nova maša na Kureščku. V nedeljo, 21. julija, bo pel v znani božjepotni cerkvi Marije Kraljice miru na Kureščku novo mašo g. Karel Geld, salezijanec iz Ljubljane. Ob 9. bo sprejem novomašnika v Rogatcu nad Zelimljami, ob 10. pa sprevod ob župnišča do cerkve, pridiga z novomašniškim blagoslovom, ki ga podeli g. novomašniški skupaj s svojimi štirimi tovariši, ter slovesna sv. maša. Istočasno bo v kapelici za glavnim oltarjem sv. maša za udeležence na prostem, ki bi ne mogli priti v cerkev. Popoldne ob 2. bodo pete litanije z zahvalno pesmijo in blagoslovom. — Za novo mašo na tem prelepem in znamenitem kraju vlada daleč naokoli veliko zanimanje. Udeležencem iz Ljubljane priporočamo redni avtobusni progi Ljubljana—Turjak (do Zogarja nad Zelimljami), odhod ob 5.40, ter progo Ljubljana—Ig, odhod ob 6.40 izpred Mestnega doma.

Ženski svet daje prednost našim elegantnim, lahkim, robu, prsim, očalom, katere se nabavite pri

Ljubljana PASAŽA NEBOTIČNIKA

— Šestmesečni tečaj za izpopolnitev zdravnikov. V šoli narodnega zdravja v Zagrebu se začne dne 15. oktobra 1940 šestmesečni tečaj za izpopolnitev zdravnikov. Po uredbi ob obveznem praktičnem stažu za medicinske in zdravniške iz leta 1927 so dolžni obiskovati ta tečaj krajinski, banovinski in občinski (mestni) zdravniki v državni ali samoupravni službi ter zdravniški higienskih ustanov, ki še niso dovršili deset let efektivne službe, takrat, ko je stopila v veljavo omenjena uredba. Zdravniki, ki žele obiskovati ta tečaj, naj se po svojih pristojnih oblasteh javijo šoli narodnega zdravja v Zagrebu, Mirogojska cesta št. 4 do 1. septembra 1940.

Film njurorških gangsterjev, ki se postužujejo malih otrok za vajo pri svojih zločinskih nakanah in podvigih

OTROCI DESETE ULICE Kino Sloga, tel. 27-30

BRUCE CABOT — BEVERLY ROBERTS — Kot dopolnilno zanimiv športni film o kajakih in brzicah in črtana zabavna šala

PREMIERA DANES! Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Po daljšem prestedku se nudi našim kino obiskovalcem zopet priložnost, da slišijo slavnega in priljubljenega pevca **TINA ROSSI**-ja v razkošnem filmu o zamotani ljubezni

PESEM PARIZA V ostalih glavnih vlogah: Michele Alfa, Raymond Cordy, Conchita Montenegro — Freestave ob 16., 19. in 21. uri

KINO UNION Telefon 22-21

— Sprejem slušateljev in slušateljic v prvi letnik Višje pedagoške šole v Zagrebu za šolsko leto 1940-41. Sprejetih bo 90 slušatelj(lic) in sicer 60 s področja banovine Hrvaške, 30 pa iz ostalih banovin. Prijavijo se lahko učitelji in učiteljice, ki so z odličnim ali prav dobrim uspehom opravili diplomatski izpit in državni učiteljski izpit ter delovali najmanj tri leta na ljudskih ali meščaniških šolah z odličnim ali prav dobrim uspehom in niso stari nad 30 let. V drugi vrsti pridejo za sprejem v postev tisti, ki nimajo odlične ali prav dobre ocene. Kandidati morajo poslati svoje prošnje rektoratu Višje pedagoške šole v Zagrebu [Zagreb 6, post. predal 53] do 25. avgusta 1940. V prošnji naj navedejo, katero skupino predmetov žele študirati, kandidati za drugo ekupino tujih jezikov naj navedejo, katerega jezika se žele učiti (nemškega ali francoskega). Prošnje je treba priložiti: krstni ali rojstni list, spričevalo o učiteljskem diplomskem izpitu (izpitu zrelosti), spričevalo o državnem učiteljskem izpitu v originalu, potrdila o ocenah za ves čas poučevanja v šoli, zdravniško spričevalo, obvezo, da bodo v banovinski ali državni službi ostali po opravljenem diplomskem izpitu najmanj trikrat toliko let, kolikor let bo trajal študij na Višji pedagoški šoli! To velja samo za tiste kandidati, ki prejemalej podporo iz banovinskega ali državnega proračuna. Prošnje je treba kolkovati s 10 din banovinske take, vsako prilogo pa s 4 din. V prošnji morajo kandidati navesti, če so oženjeni in koliko otrok imajo. Slušatelji višje pedagoške šole ne morejo obenem biti slušatelji vseučilišča. Sprejeti kandidati bodo uradno obveščeni o sprejemu in o začetku predavanja. Uredba o Višji pedagoški šoli je objavljena v Službenih novinah št. 213 od 15. IX. 1936.

— Prošnje za priznanje prostovoljskega svojstva. Rok za vlaganje prošnje za priznanje prostovoljskega svojstva je podaljšan do 30. septembra 1940. »Službene novice« št. 75 so namreč 1. aprila t. l. v službenem delu, II. oddelke pri odredbah posebnih ministrstev v § 4 objavile: »V zvezi čl. 2 zakona o prostovoljcih Dž. št. 26.606 od 31. avgusta 1938 se podaljšuje za 6 mesecev rok za vlaganje prošnje za priznanje dobrovoljskega svojstva, računano od 1. aprila 1940. Pravico za vlaganje prošnje po tem podaljšanim roku imajo samo oni dobrovoljci, ki doslej sploh še niso vložili prošnje pri ministrstvu vojske in pomorice za dobrovoljski odsek zaradi priznanja dobrovoljskega svojstva. Na ta imajo tudi pravico one osebe, ki so že vložile prošnje po 30. septembru 1938., pa so jim bile prošnje kot v nepravem času vložene odbite.« Opozorjamo vojne dobrovoljce, vetaše in njih zakonite dediče, da je njih zakonita pravica na dobivanje

zemlje ali obvezne združene v prvi vrsti s pravočasnim vlaganjem prošnje za priznanje dobrovoljskega svojstva. Navodila in vsa druga potrebna obvestila daje pisмено ali ustno: Glavni odbor Saveza ratnih dobrovoljcev Kraljevine Jugoslavije, Beograd, Molerova ul. br. 24, kjer se lahko nabavijo tudi predpisani formulirji (obrazci — prošnje) za vlaganje prošnje.

— K odlikovanju koroških borcev. Med odlikovanimi koroškimi borci, katerih imena smo objavili predčerašnjim, je tudi g. Kržišnik Rudolf, čigar ime je bilo objavljeno med odlikovanimi rodovi. G. Kržišnik Rudolf pa je bil na koroški fronti podnarednik in je njegovo ime pomotoma zaslo v odstavek, v katerem so naštet odlikovani rodovi.

Sardelno pasto »NEPTUN«

eksportira v razne države Evrope in Amerike

»NEPTUN« d. d. — Split

največje domače tovarne sardin

— Prošnja direkciji državnih železnic. Z Vrhniške smo prešli: Po voznem redu, ki je veljal do 19. maja 1940, je odhajal večerni vlak št. 8038 na Vrhniko iz Ljubljane ob 18.37. Po novem voznem redu pa odhaja ob 19.10, tedaj še 33 minut kasneje. Navedeni vlak je edini, ki ga more uporabljati potujoče dijaštvo, nameščenci, delavci in poslovni ljudje. Ze dosedanjim odhodom vlaka iz Ljubljane je bil pozen in neugoden za občinstvo, vlak naj bi odhajal ob 18.22, kakor dolga leta poprej, takoj po prihodu večernega vlaka iz Maribora. S prestavitvijo odhoda za pol ure so dijaki, delavci, nameščenci in poslovni ljudje težko prizadeti. Brez potrebe bodo morali sedaj več kot uro postopati po Ljubljani, kolodvoru ali vlaku. Vsakdo pride rad čimprej zvečer domov, bodisi zaradi hrane, dela ali učenja. Od železnice oddaljeni bodo pozno pomoči hodili domov, kar bo naravnost ošupno v zimskem času. Tudi kdor ima v Ljubljani bodisi poslovne opravke ali pa gre le v popoldansko zabavišče, more doseči vlak ob 18.22 in bo le zastoj čakal. Ni znano, kako je mogoče, da je bil voznik red spremenjen na tak način, ki je neugoden, nesocialen in tudi škodljiv. Kajti čas je posebno v današnjih časih drag, z delovno silo je treba štediti — tako pa po tristo in več ljudi čaka po celo uro brez koristi! Prosimo direkcijo državnih železnic v Ljubljani, da nujno povzroči, da bo voznik red spremenjen tako, da bo vlak št. 8038 odhajal iz Ljubljane na Vrhniko ob 18.22. — Prizadeti potniki.

— Vase rokavice trpijo še enkrat tako dolgo, ako uporabljate stalno Gregorjeve »Borosan« Zadržite brezplačen vzorec v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

— Razpisi. V aktivno vojaško službo bodo sprejeli 15 zdravnikov in 5 lekarnarjev zaradi spopolnitve sanitetne stroke z aktivnimi sanitetnimi in lekarniškimi častniki. Prošnje je treba vložiti najpozneje do 31. marca 1941 na sanitetni oddelek vojne ministrstva. — Vojno ministrstvo sprejme 4 dijakov, ki bodo študirali medicino na belgajski univerzi. Ti vojaško-državni gojenci bodo imeli v internatu vojaških gojencev medicincev brezplačno stanovanje in hrano in druge ugodnosti. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 15. avgusta 1940 pri upravniku internata vojaških gojencev medicincev v Belgadu. — Vojaška godbena šola v Vrhu sprejme letos večje število gojencev. Prošnje je vložiti najpozneje do 10. oktobra 1940 na po-

PREMIERA DANES! Kino Sloga, tel. 27-30

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Po daljšem prestedku se nudi našim kino obiskovalcem zopet priložnost, da slišijo slavnega in priljubljenega pevca **TINA ROSSI**-ja v razkošnem filmu o zamotani ljubezni

PESEM PARIZA V ostalih glavnih vlogah: Michele Alfa, Raymond Cordy, Conchita Montenegro — Freestave ob 16., 19. in 21. uri

KINO UNION Telefon 22-21

veljnika te šole v Vrhu. — Podrobnosti zvedo zainteresirani iz »Službenega vojnega lista« št. 26 z dne 13. julija 1940, ki ga dobe na vpogled na vojnih okrožjih oziroma na orožniških postajah.

Po državi

* Sam je proslavil 65-letnico mature. Baltazar Horvat, postojni načelnik v pokouju v Zagrebu, je te dni proslavil 65-letnico mature. Horvat je sedaj star 85 let. Kot abiturient je 13. julija 1875 z maturitetnim izpričevalom v žepu zapustil poslopje varušinske gimnazije. Vsi sošolci so si obljubili, da bodo skupaj slovesno obhajali 25-letnico mature. To se je tudi zgodilo. Zbrali so se večkrat tudi še pozneje. Toda vedno manj jih je bilo. Redek jubilej 65-letnice mature pa je obhajal Horvat sam v krogu svoje družine. Vsi njegovi sošolci so že pomrli.

* Krapina ustanavlja muzej. Te dni je bil v občinski posvetovalnici v Krapini sestanek zaradi ustanovitve muzeja v Krapini. Ob tej priliki je predaval znani profesor in predsednik muzejskega društva v Varaždinu in podal nasvete, kako bi se v Krapini ustanovil muzej. Na njegov predlog je bilo takoj ustanovljeno muzejsko društvo.

* Palača izpostave banke oblasti v Splitu bo kmalu končana in se bodo prihodnji mesec že lahko vselili vsi oddelki izpostave banke oblasti. Palača ima okrog sto sob in bo stala blizu dvajset milijonov dinarjev.

* 150-letnica srbske gimnazije v Sremskih Karlovcih. Prihodnje leto bo srbska gimnazija v Sremskih Karlovcih praznovala 150-letnico svojega obstoja. Gimnazija je bila ustanovljena leta 1791. po zaslugi takratnega srbskega metropolitana Stevana Staziromiroviča, ki je z vsemi sredstvi in silami deloval za kulturni napredek srbskega naroda. Posrečilo se mu je dobiti dovoljenje za gimnazijo, v kateri so se potem šolali srbski inteligenti. Iz te gimnazije in narodnih delavcev. Leta 1924 je takratni prosvetni minister Svetozar Pribičević gimnazijo spremenil v realno, sedaj so pa vsi dijaki te gimnazije sklenili naprositi vlado, naj vrne gimnaziji značaj humanistično klasične gimnazije.

* K železniki nesreči pri Zenici. Včeraj smo poročali, da je strašen orkan izrval veliko bukev in jo vrgel na železniški tir. Bukev je za seboj povlekla dve skali, ki sta obležali na progi. Tisti

Ljubljana, 20. julija

Radio Ljubljana

Sobota, 20. julija: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12. Brez sporeda, brez smeri, za ploščo plošča naj hiti! — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Brez sporeda, brez smeri, za ploščo plošča naj hiti! — 14. Poročila — 17. Otroška ura (vodi gđ. Manica Komanova) — 17.30 Vesel drobiž (plošče) — 17.50 Pregled sporeda — 18. Za delopust: harmonika solo (g. Edvard Kovač) — 18.40 Brežice (g. prof. dr. Viktor Tiller) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Predavanje Inspekcije Narodne obrambe — 19.40 Objave — 20. Zunanje politični pregled (g. dr. A. Kuhar) — 20.30 J. Vomerger: Turistovski večer, vodi ing. Ivan Pengov, izvajajo člani radijske igralne družine — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Cimermanov kvartet.

Drugi programi

Sobota, 21. julija: 19.40 Bosanski večer — Zagreb: 20.30 Koncert — Bratislava: 21. Pisan koncert — Praga: 20.20 Zabavni spored — Sofija: 19. Mandoline, 20.30 Serenade — Bernmünster: 20. Dolarska princesa, opereta — Budimpešta: 20.45 Balatonov večer — Bukarešta: 19.16 Narodne pesmi — Rim-Bari: 20.30 Operna glasba, 22. Večerni koncert — Riga: 21.50 Vesela glasba — Sottens: 21.30 Koncert na dveh klavirjih.

Mestna zdravniška dežurna služba

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala v soboto od 8. ure zvečer do ponedeljka do 8. ure jutraj mestna zdravnica dr. Zitko Jožica, Pleteršnikova 13/I. Telefon št. 47-04.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Poizvedovanja

V Komenskega ulici 16/I je usla zelena papiga, ki sliši na ime »Bibiček«. Prosi se, da jo vrne najditelj proti nagradi.

hip je privozil tovorni vlak in lokomotiva je zavozila v skale in skočila s tira ter se prevrnila. Vseh trinajst vagonov je bilo popolnoma razbitih. Železniški upravi se je posrečilo da je v rekordnem času očistila progo in je bil že drugi dan ob štirih popoldne spet vpostavljen železniški promet. Poročali smo tudi o ranjenih železničarjih. Strojovodja Raič je pravčasno skočil iz lokomotive in se ni prav nič poškodoval. Ko pa je videl, da je kurjač pod prevrnjeno lokomotivo, mu je takoj skočil na pomoč in ga rešil gotove smrti. Pri reševanju kurjača pa je strojevodja dobil tako hude opekline od vroče pare, ki je puhtela iz lokomotive, da je njegovo življenje v resni nevarnosti. Vsi drugi ranjeni so izven nevarnosti.

* Avionski promet z Budimpešto. V četrtek ob 10. popoldne je bil odprt zračni promet med Belgradom in Budimpešto. Doslej so zračni promet na tej progi opravljali samo madžarski potniški avioni, odlej pa sodelujejo tudi naši. S prvim avionom iz Belgrada so se odpeljali podpolkovnik Branko Naumovič, načelnik civilnega oddelka zrakoplovstva podpolkovnik Branko Barič, glavni ravnatelj Aeroputa inž. Sondernajer in član ravnateljstva Hodžera.

* S kravjim zvoncec privabil medvedko. Prebivalci vasi Gornja Reka v Južni Srbiji so bili v strahu za svojo živino, zakaj skoraj vsak dan je velika medvedka odnesla po eno žival. Priredili so pogon na medvedko, pa je niso mogli izslediti, pač pa je naslednji dan spet odnesla lepo tele. Tedaj je občinski svet sklenil naprositi daleč naokrog znanega lovca na medvede Mika Brada za pomoč. Kmalu je prišel drzni lovec. Čeprav je z vso previdnostjo sledil medvedki, je tudi on ni mogel dobiti pred oči. Medvedka je bila stara in se je znala izogniti zasledovalcu. Dva dni je Brada iskal medvedko, pa je ni našel. Končno je vzel v roke kravji zvoncec in je zvonil z njim. Zvonjenje je res privabilo medvedko, ker je mislila, da se pase v bližini lepo rejena živina. Ko se je mogočnaka zver prikazala iz goščave, je počil strel in medvedka je smrtno zadeta padla na tla. Srečnega lovca so kmetje v slavnostnem sprevodu spremljali skozi vas in mu priredili veliko pojedino.

* Varaždin pred Ljubljano. V Varaždinu se je te dni mudil zagrebški železniški ravnatelj inž. Terček v spremstvu načelnika gradbenega oddelka, ki sta pregledala kolodvor in kurilnico. Tudi Varaždin se že dolgo časa bori za razširjenje železniške postaje. Zgraditi nameravajo tudi novo kurilnico. Tozadavne načrte je generalno ravnateljstvo v Belgradu že potrdilo in se bo z gradnjo lahko takoj pričelo. Za ta dela je potrebnih 25 milijonov din. Kakor je izjavil ravnatelj inž. Terček, bo za letos nakazanih pet milijonov dinarjev. V Ljubljani pa bomo, kakor vse kaže, ostali kar pri starem.

Anekdoti

Pri neki bogati pojedini je povabljeni Estariondas, tebanški modrijan, odklonil slastna jedila in prosil za kaj preprostega.

»Zakaj pa?« ga je vprašal gostitelj.

»Da pri tebi ne pozabim, kako živim doma,« je odvrnil Estariondas.

V TEKSASU.

Pesnik izroči svojo najnovejšo pesem uredniku.

LJUBLJANA

Nova gimnazija na Rakovniku

Veliko se govori in piše o stiski, ki vlada na naših srednjih šolah, — in upravičeno. Porednih problemov, ki naravnost kričijo po rešitvi, je nešteto; a najnujnejši je osnovni problem šolskih prostorov.

Ni treba dolgega dokazovanja; zadostuje dejstvo, da se je v zadnjih 25 letih na ozemlju sedanje dravsek banovine število učencev kar potrojilo (od 4700 na približno 13.000), število oddelkov podvojilo (od 164 na 310), število učilnic pa je naraslo samo od 160 na 218! Že dejstvo samo, da se število oddelkov ni razvijalo paralelno s številom učencev, ni nič kaj razveseljujoče; število premočnih razredov pač ne morejo dati učencem one izobrazbe kot manj številni razredi. A statistika, kako je naraščalo v tem času število učilnic, je več kot porazna. Prostor, s katerim bi pred 25 leti izhajalo 6400, mora danes služiti 13.000 učencem. Uporaba šolskih prostorov se je torej dvignila za več kot 100%! Z drugo besedo: Skrb za gradnjo novih šolskih poslopj je takorekoč enaka ničli. Vrh tega pa so razni napredni režimi zavirali vsako privatno inicijativo in preganjali nedržavne učne zavode.

Kakšna je posledica poraznega pomanjkanja učilnic? Predvsem prenatrpani razredi in popoldanski pouk! In še: velike nepravilnosti za starše in dijake, nazadovanje higijene, nepopolni šolski uspeh itd. O vsem tem bi se dalo razpisati na dolgo in široko; starši, dijaki in profesorji bi lahko povedali zgodb o in rezo obsojdo.

Nujno je torej potrebna sanacija teh razmer. Zlasti v Ljubljani, kjer je odstotek dišstva največji med vsemi mesti v državi. Tega se v polni meri zaveda tudi kr. banska uprava, ki skuša v mejah moči in svoje kompetence zlu kar moč odpraviti. Ena izmed delnih rešitev problema je padla uprav v zadnjih dneh. Kr. banska uprava je namreč vse prilike in prvo nadstropje v novem delu salcijanskega zavoda na Rakovniku, kjer namestila osem učilnic za prvih pet razredov realne gimnazije s paralelkami od I. do III. razreda. Ne bo to sicer nova gimnazija v polnem pomenu besede, marveč bo funkcionirala samo kot del I. drž. realne gimnazije; vendar se utegne predvidoma razširiti v popolno in samostojno gimnazijo.

Res je, da osem novih učilnic še ne pomeni dokončne rešitve težkega problema. A brez vidnih olajševalnih posledic za ljubljanski srednješolski pouk ta ukrep nikakor ne bo. Pomagano bo zlasti I. realni gimnaziji, ki bo tako mogla znatno razbremeniti prenatrpano III. realno gimnazijo. V vsakem primeru pa bo šest nižješolskih razredov, ki bi bili sicer obsojeni na popoldanski pouk, lahko obiskovalo šolo v dopoldanskih urah. In to vsekakor nekaj pomeni.

Pri otvoritvi nove gimnazije na Rakovniku je bilo slišati ugovor, da bo ta gimnazija ležala na periferiji in ne bo imela dovolj močnega šolskega okoliša. Kr. banska uprava je sama sprva imela isti pomislek. Da bi se preprečilo o dejanskem položaju, je dala lani izdelati statistiko dijakov, ki obiskujejo ljubljanske srednje šole in stanujejo okraj Gruberjevega kanala. In statistika je pokazala, da je število teh dijakov presenetljivo veliko. Če sedaj priletimo tem dijakom še vse one, ki se vozijo v šolo z dolenskim vlakom ali pa z avtobusom in s kolesi z Barja ter iz izžanskega kota skupaj s 120 do 150 dijakov rakovniškega konvikta, pridemo do zaključka, da je računati naravnost z navalom na novi učni zavod.

Sicer pa bo rakovniška gimnazija imela svoje velike prednosti, ki ji bodo privabile mnogo dijakov tudi iz mesta. V prvi vrsti bo na njej samo dopoldanski pouk! Nemalo mestnih staršev, ki želijo, naj njihov sin poseja šolo v dopoldanskih urah, bo rajši žrtvoval 30 din mesečno za tramvaj, ki pelje prav do Rakovnika, samo da bo pomagano njihovim otrokom — in tudi njim samim. Mislimo si n. pr. očeta uradnika, ki ima službo dopoldne, medtem ko se njegov sin istočasno pripravlja za popoldansko šolo — morda brez pravega nadzorstva ali pa s pomočjo težko plačanega inštruktorja. Take starše bo rešila nova gimnazija skrb in stroškov, ker bo otrok doma v istem času, ko ga bo lahko nadziral in mu pomagal oče sam.

Je pa tudi pozicija rakovniškega zavoda tako lepa, da si idealneje mesto za šolo težko mislimo. Moderna stavba odgovarja vsem zahtevnim predpisom. Svež zrak in nemoten mir vstran od poličnega vrveža, prostorno igrišče in nedotakljena priroda v neposredni bližini — vse to približuje Rakovnik glasovitim angleškim kolegijem. Pri vsem tem pa je Rakovnik radi udobne tramvajske zveze popolnoma vključen v mestni kompleks. — Posebna prednost nove gimnazije bo tudi v tem, da bo imela ob sebi številno močan konvikt za velik del svojega dišstva. Idealna zamenjava, naj se priključijo gimnazijam konvikti za čim večji

del njihovega dišstva, če ne sploh za vse — zamenjati, ki jo skušajo realizirati napredne države in ki ima tudi pri nas številne zagovornike, kateri pa seveda na realizacijo še oddalec ne morejo računati, — bo tako tudi pri nas ostvarjena sicer v začetni, a vendar v ugodni in ugodno delujoči obliki.

Gaspari, Vavpotič, Smrdur v »salonu Kos«

Spet so nanovo napolnena izložbena okna »Salona Kos« v prehodu nebotičnika. To pot stavlja na ogled svoje dela slikarja Maksim Gaspari in Ivan Vavpotič ter kipar France Smrdur.

Maksim Gaspari, ki je naš javnosti dobro znan, je zastopan z več deli. Omeniti moramo predvsem dela: »Marija z Jezusom« (večji in manjši format), »Vesela svatba« (s harmonikarji na čelu zapuščajo svatje po opravljeni poroki farno cerkev) in bogati »Snubač«, ki samozvestno stoji pred svojo izvoljenko, kateri v lepih besedah slika bodočnost, primerja jo z lepoto kraja, ki jo obdaja. Med drevjem se namreč vidi Blejski otok ter tiho in pokojno Blejsko jezero.

Ivan Vavpotič je razstavil šest olj: Tulpe, Vrtnice, Gladiole, Jabolka, Marijo z Detetom in pokrajino Medno v jeseni. Ob tej priliki z zadovoljstvom ugotavljamo, da Gaspari in Vavpotič razstavljata »Marijo z Jezusom«, ker s tem nudita našemu ljudstvu priliko, da si za mal denar nabavi mojstrovino ter z njo okraši svoj dom. Poudarjam, za mal denar! Nedavno sem namreč imel priliko slišati iz ust stare žene, da je plačala za reprodukcijo nabožne slike — posnetek seveda na papirju — bajno vsoto: 1400 dinarjev.

Akademski kipar France Smrdur je zastopan z devetimi deli: »Toaletta«, izdelana v vosku, »Počitek« — terakota — »Glava deklice«, »Deklica z rožicami« — oboje v marmorju, itd. Smrdur je mehak v liniji; vsa dela pričajo, da temeljito obvlada snov in da se ogiblje sleherne spakiranosti, ki jo nekateri smatrajo za višek umetnosti.

Zamisli, stalno razstavljati dela naših mojstrov, moramo res pozdravljati. Gosp. Kosu, lastniku »Salona Kos«, moremo biti samo hvaležni za to dejanje. Samo na ta način si lahko vzgojimo občinstvo, ki je doslej še vedno imelo na razpolago, denar za ničvredne skice. Gasparijeva, Vavpotičeva in Smrdurjeva dela bodo razstavljena do konca julija in občinstvu toplo priporočamo, da si jih ogleda. Vstop je prost.

I Maša za turiste in izletnike bo jutri v kapeli Vzemne zavarovalnice ob 4.50 zjutraj, pred odhodom vseh prvih jutranjih vlakov.

I Mirovna devetdnevica v Zeleni jami. Ves čas vojske se opravljajo po ljubli cerkvah mirovne devetdnevne. V dnevi od 20. do 28. julija pride na vrsto cerkev sv. Vincenca v Zeleni jami. Mirovna pobožnost se bo opravljala na sledeči način: Vsak dan med tednom od 20. julija bo zjutraj ob pol 6 sv. maša z blagoslovom. Zvečer ob 8 bo molitvena ura pred izpostavljenim Najsvetejšim ter liturgija Sreča Jez. z blagoslovom. Ob nedeljah bodo sv. maše ob navadnih urah ob 6 in 8; blagoslov in molitvena ura bo pa zvečer ob 8. Prebivalci Zelene jame so vabljeni, da pridejo vsak dan k tej devetdnevici. Pridite in molimo: »Daj, Gospod, mir v naših dneh!«

MARIBOR

Ali bo novi paviljon bolnišnice še letos dograjen?

Maribor, 19. julija. Tri leta že čaka novi paviljon mariborske bolnišnice, ki bo imel prostora za okoli 250 postelj, v surovem stanju na dograditev. Mariborčani so se sedaj na to stanje že nekam navadili, ter so postali prav apatični, toda v očeh tujcev je ta stavba, ki zija s svojimi širokimi stropi okni v okolico, kaj čuden simbol našega mesta. Sedaj se govori, da je denar za izgotovitev paviljona na razpolago, ter se bodo dela kmalu pričela. O tem smo se na merodajnih mestih informirali ter smo dobili sledeče pojasnile:

Ze lanko leto je ponudil SUZOR banovini za modernizacijo in izgraditev njenih bolnišnic veliko posojilo, od katerega je bil določen znesek 25 milijonov za izgraditev mariborske bolnišnice. Ministrstvo za socialno politiko pa je dolgo časa zavlačevalo odobritev tega posojila, poleg tega so nastopile tudi težave glede vknjižbe, ker je moralo biti poprej premoženje banovine ocenjeno ter določeno nepremičnine, na katere bo to posojilo vknjiženo, tako da se je zadeva zavlekla do letos. Sedaj so pa že nekaj časa vse te ovire odstranjene in tudi SUZOR je še vedno pripravljen dati posojilo. Ne ve se še, v kakšnem iznosu bo to posojilo banovina realizirala, a sliši pa se, da bo dobila bolnišnica v Mariboru zaenkrat od izposojene vsote znesek 11 milijonov din. Ta denar bi popolnoma zadostoval za dovršitev že zgrajenega paviljona, ker je medtem tudi uprava bolnišnice iz svojih sredstev pripravila različen inventar, tako da bi bilo treba za vsa dela pri paviljonu in za opremo še kakih 7 milijonov din. Zdi se pa, da kljub denarju ne bo mogoče vseh del na paviljonu letos izvršiti, ker bodo pač dela prepozno razpisana. Kadar zida država ali banovina kakšno stvar, je že tako, da raje zida pozimi, kakor pa v letnem času, ki je za taka dela primernejši, kakor zimski.

Ker bo na razpolago za mariborsko bolnišnico 11 milijonov, bo mogoče poleg dovršitve novega paviljona še zgraditi tudi pralnico, ki je pač zelo nujno potrebna. Prav tako potrebna pa bi bila tudi naprava nove kotlarne za centralno kurjavo za vse bolniške objekte. Sedaj ima vsak trakt v bolnišnici svojo kotlarno, tako da ima vsa bolnišnica kar 8 centralnih kurjav. Potrošnja premoaga je zaradi tega skoraj za 30% večja, kakor bi bila, če bi imela bolnišnica samo eno kotlarno, poleg tega pa bi bilo treba tudi manj osebja. Letno bi se na ta način prihranilo samo pri kurjavi okoli četrtilijona din, kar je že lep znesek. Izgleda pa, da na banovini niso osvojili tega predloga, ker je tudi v novem paviljonu predvidena posebna centralna kurjava.

Poleg novih paviljonov, nove pralnice, centralne kotlarne potrebuje bolnišnica še novo upravno poslopje ter stanovanja za sestre, ki so sedaj stisnjene v nezadostnih prostorih. Zato bi bilo na vsak način zelo primerno, če bi se banovina odločila za celotno izgradnjo mariborske bolnišnice po projektu, ki je bil odobren že pred tremi leti. Po tem projektu bi dobila bolnišnica še nov paviljon za porodnišnico, dosedanj bolniški prostori v starem

I Noya maša na Kodeljevem. Sprejem novomašnika bo drevi ob 8 zvečer pred cerkvijo. Po sprejemu bo g. novomašnik podelil v cerkvi blagoslov. Beloočene deklice naj se v nedeljo z ministranti vred zbere ob četrta na 9. v Mladinskem domu, odkoder pojde sprevod v cerkev. Popoldanska služba boja je ob 4. Zadnja maša pa ob pol 11. uri.

I V Stritarjevi ulici šte. 6 v Ljubljani, pri franciškanem mostu, se sedaj nahaja optik in urar Fr. P. Zajec, torej ne več na Starém trgu. Samo kvaliteta optika.

I Mestni trošarinski urad v I. nadstropju kresije v Lingarjevi ul. št. 1 v ponedeljek in torek 22. in 23. t. m. zaradi snajenja prostorov ne bo posloval za stranke.

I Zaradi šele posejanih in ozelenelih trat v Zvezdi je treba pse po Zvezdi voditi na vrvi ali verižici, da ne bi delali škode s ekakanjem po gredah in razkopavanjem. Občinstvo opozarjamo in prosimo, naj samo pazi na nove trate, da bodo čim najbolj krasile okolico spomenika kralju Aleksandru I.

I Damske poletne domače obleke od 85.— din, boljše svilene od 180.— din naprej nudi Goričar, Sv. Petra cesta.

I Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj za na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josefa« erence.

I Otroci desete ulice, je pretresljiva filmska zgodba iz življenja zloglasnih gangsterjev njujorskega podzemlja, ki se poslužujejo malih otrok za vabo pri svojih zločinskih naklepih in podvigih. V borbi proti tem izvržkom človeštva je podvzela njujorska policija vsa razpoložljiva sredstva. Pri nekem razbojniškem napadu se je posrečilo zajeti enega teh dečkov, potem ko je njegov zločinski oče bil ubit. Eden izmed detektivov je dečka posinovil in mu nudil najboljšo vzgojo. Film nam odkriva socialno zapuščeno in propalost otrok teh zločincev, na drugi strani pa dobimo vpogled v odlični policijski aparat, ki vodi neumljeno borbo proti zločincem. Film, ki je na sporedu kina Sloge, bo predvajal samo nekaj dni.

I 20.000 bolnikov je letos že sprejela ljubljanska bolnišnica. Včeraj popoldne okrog štirihi so sprejeli v ljubljanski splošni bolnišnici sedemletnega Franca Pristavca, sina delavca iz Laz pri Borovnici. Fantek je padel s kozolca in si skoraj odgriznil jezik. Hitro so ga mu sešili, v sprejemni pisarni pa je na sprejemni list dobil številko 20.000, kar pomeni, da je letos bolnišnica sprejela doslej že 20.000 bolnikov. Okrog šestih je bil sprejet deček, ki je dobil številko 20.024, kar kaže, da se bolniki tudi tako velike številke nič ne ustrašijo. Letos je bolnišnica sprejela 1000 bolnikov več kakor pa lani v tem času. To morda najbolj zgovorno kaže, da bomo imeli do konca leta vsega skupaj okrog 2.000 več bolnikov kakor lani. Tudi to je napredek, če že ne mara napredovati kirurški paviljon.

MARIBOR

I Samomir v Mostah. Včeraj zjutraj je našla svakinja 58 letnega branjevca Fabčiča Ivana mrtvega v njegovem stanovanju. Fabčič se je rodil v Št. Vidu pri Vipavi, a je bil pristojen v Ljubljano. Bil je vdovec in je imel v Medvedovi ulici branjarijo, katero je dal v najem. Zanimal je na večer v sobi ožen in tleče oglje je povzročilo, da so se razvijali strupeni plini, ki so moža, med tem ko je spal na postelji, omanili in zadušili. Pokojnik najbrž ni bil pribešen, ko je napisal poslovilno pismo in se odločil za ta zadnji korak. Verjetno je tudi, da ga je hudo grizla izguba denarja, ki ga je posodil, kar mu je še bolj zrahljalo živce. Policijska komisija je ugotovila dejanski stan in odredila prevoz trupla na Žale.

poslopju pa bi se modernizirali ter nadzidali še za eno nadstropje. Zato bi bilo potrebno, da bi banovina recimo letos dodelila mariborski bolnišnici za pričetek vseh teh del 15 milijonov, drugo leto pa bi ji dala še preostalih 10 milijonov din na razpolago, pa bi dobil Maribor s tem bolnišnico, ki bi za doglešno vrsto let popolnoma ustrezala zahtevam vsega svojega ogromnega zaledja.

m Sv. maša za planince in izletnike bo prihodnjo nedeljo na naslednjih postojankah: pri Pohorskem domu ob 9., pri Sv. Arhu ob 11., na Uršiji gori ob 9., v mariborski franciškanški cerkvi ob 4.15 (pred odhodom vlakov). — Aljažev klub.

m Umri je uradnik ljubljanske kreditne banke g. Viktor Perlot. Pogreb pokojnikov bo danes popoldne ob 17 iz mrtvašnice na Pobrežju na magdalensko pokopališče, sv. maša zadušnica pa se bo brala dne 23. julija ob sedmih v magdalenski župnijski cerkvi. Na v miru počiva, sorodnikom naše sožalje!

m Mariborski mali harmonikarji gredo 28. julija na izlet v Savinjsko dolino. V Št. Pavlu pri Prebrodu priredijo tega dne popoldne ob 15. v Zadržnem domu koncert. Istega dne zvečer ob 8. ponovijo koncert v Zdraviliškem domu v Dobrni.

m Posnetki nove Pohorske ceste. V izloženem oknu »Putnika« so razstavljeni krasni posnetki nove Pohorske ceste, ki bo v začetku avgusta slovesno blagoslovljena. Prijatelje našega Pohorja na te posnetke opozarjamo.

m Sahovski turnir. V četrti zvečer so odigrali 12. kolo Sahovskega turnirja, ki ga prireja Sahovski klub »Vidmar«. Kolo je dalo naslednje rezultate: Kuster: Certalič 1:0, Ketis: Reinsberger 1:0, Marvin: Peče 1:0, Sonan: Lukeš B. 1:0, Gerželj: Kukovec 1:0, Senekovič: Hvalič 1:0, Skralovnik: Lukeš Fr. 1:0. Odigrani sta bili tudi prekinjeni partiji Gerželj: Hvalič 1:0 in Hvalič: Kuster 1:0. Stanje po 12. kolu je naslednje: Gerželj 10 (1), Kukovec 10, Kuster 9, Ketis 7, Lukeš Fr. 6 in pol (1), Certalič 6 in pol, Marvin in Sonan 6, Peče in Reinsberger 5 in pol, Skralovnik 3 in pol, Lukeš B. 2 in pol, Hvalič 1.

m Uboga starica. V četrti zjutraj so našli na dvorišču hiše 1a na Ruški cesti onemoglo starico, ki je bila vsa premočena od silnega naliva ter je oslabela ležala tam na tleh. Poklican je bil stražnik, ki je ugotovil, da je to 80 letna občinska uboga Koban Marija iz Košakov. Bila je v sredo popoldne v Mariboru pri nekih svojih znaneih ter se je napotila proti domu. Zvečer pa je omagala na Kralja Petra trgu. Ni imela ne pare za kakšno prenočišče, ljudje, pri katerih je prosila za streho, tega so jo napodili in tako ji ni v temi preostalo drugega, kakor da se zavlekle na dvorišče omenjene hiše, da tam prespi pod milim nebom. V noči pa jo je presenetila strašna nevihta ter je bila potem zjutraj tako otrpla, da jo je moral stražnik na vozu odpraviti v policijske zapore, kjer so jo okrepčali z jedjo ter ji nudili priliko, da se je odpočila, naker je odšla domov.

m Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njih svojem vrši v nedeljo, dne 21. julija, zdravnik dr. Rudolf Lovrec, Maribor, Strossmajerjeva ulica 8.

m Smrtna kosa. Na Plujski cesti št. 63 je umrla 50 letna posestnica Marija Potonikova. Naj v miru počiva, sorodnikom naše sožalje!

m Smrtna nesreča hlapca. Posesnik Ignac Viltnižnik iz Huduga kolo je imel hlapca Alojza Kotnika. V torek popoldne je hlapec napregel in so odpeljal v Robnikov jarek po smrekove hlode. Nažlil jih je poln voz in nato krenil proti domu. Na cesti pa se mu je voz zvrnil v jarek ter pod seboj pokopal nesrečnega hlapca. Takoj so o nesreči obvestili orožnike. Hlapec so našli povsem zasutega s težkimi hlodi in vsega polomljenega. Mož je moral biti pri priči mrtve, ko ga je pokrilo težko breme. Poginil je tudi konj.

m Deček — štrle huduga psa. V Radvanju je domači pes popadel eno leto starega Ivana Herzoga, sinčka tekstilnega delavca. Pes je dečku popolnoma razgrizel obraz.

m Psiček je ustrahoval celo ulico. V trafiko v Stolni ulici se je v četrti popoldne priklatlilo od nekod malo ščene, ki je potem spravilo v strah celo ulico. Ko je hotela trafikantinja kužka pogoniti iz lokala na cesto, je pes naježil dlako in pokazal zobe. Naenkrat je nekdo od ljudi, ki so bili v trafiki, vzkliknil »stekel jec«, pa je vse planilo na cesto. Trafikantinja je zaloputnila za seboj vrata ter je psiček ostal sam ujet v trafiki. Obveščena je bila policija, ki je poslala po mestnega konjača, obenem pa je s stražnikom zastražila lokal, okoli katerega se je nekaj ur zbiral mariborski radovednost. Šele okrog petih popoldne je prišel konjač, ki pa je takoj videl, da pes ni stekel ter ga je z golo roko prijel in odpeljal na vozičku.

m Artilirar potepuh in vlomilec. Marenberški orožniki so prijeli 37 letnega Jožefa Laknerja, rodom iz Dunaja pristojnega pa v Mozeli v kočevskem okraju. Možakar se je potepal križem po Sloveniji ter pri tem kradel in vlamjal v taki meri, da danes sam več ne ve, kje je vse izvršil svoje tatinske podvige, ki segajo nazaj v leto 1936. Pri njem so našli revolver s 7 naboji. Orožniki so ga po temeljitem zaslišanju, pri katerem je priznal celo vrsto vlovov in tatvin, izročili okrajnemu sodišču v Marenbergu.

Celjske novice

c Salezijanska počitniška kolonija. Ob vznova gore Oljke, v romantičnem kraju Podvin pri Pouzeli, so se utaborili za 14 dni salezijanski mladinci iz Celja. Uživajo gostoljubje dobre Cermove hiše: kar dve poslopji so jim dali na razpolago, kjer so se lepo vnezdili in si uredili kuhinjo, obednico, spalnico. Prevzvišeni g. knezoškof je dovolil, da za čas kolonije sme voditelj mešavev v domači Zagoričnikovi kapelici, ki je tik hiše in je posvečena sv. Družini. Do konca meseca bo vsak dan sv. maša za mlado počitniško kolonijo, ki šteje 22 članov.

c Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel v nedeljo g. dr. Premšak, Cankarjeva ulica.

c Okrajni odbor Rdečega križa sporoča, da se bo pričel bolničarski tečaj v ponedeljek, 22. julija, ob 7. zvečer v Zdravstvenem domu v Celju.

c Mestno poglavarstvo v Celju poziva posestnike iz območja mestne občine, da bo 23. julija prijavijo škodo, ki jo je povzročila toča, ter prinesejo s seboj posestne liste, iz katerih bo možno dobiti podatke posejanih parcel in vrsto kulture. Prijave se sprejemajo na mestnem poglavarstvu v sobi šte. 47.

c Znamenita prerokovanja Nostradamusa v slovenskem jeziku na 54 straneh dobite danes in jutri v podružnici »Slovenec« v Celju, v trafikah na kolodvoru, v Prešernovi ulici pri ge. Laznikovi ter v trafikih Kuhar na Kralja Petra cesti in pri naših kolporterjih. Dobili smo le 300 izvodov, zato pohitite. Cena knjigi 10 din.

c Neurje a točo je v celjski okolici napravilo ogromno škodo tudi na vrtovih, s katerih marajo sedaj spraviti uničene stročnice in drugo zelenjavo in na novo sejati endivijo salato in druge nove zelenjave.

c Moderno sadno skladišče bodo gradili na Frankolovem pri Celju. Proračun skladišča znaša 180.000 din. To koristno akcijo so podprli banovina, Prizad in ministrstvo.

c Na nujno prošnjo prebivalstva Rakovestez v Jesenice je senator g. Alojzij Mihelič pregledal neznošni cesti v omenjenih krajih in kot načelnik okrajnega cestnega odbora obljubil, da se bosta cesti še letos zboljšali in gradili. Akcijo bo podprla tudi frankolska občina.

c Lepa nedelja bo prihodnjo nedeljo pri Sveti Ani pri Teharjih.

c Važno za lesne trgovce. Z ozirom na predpise, veljavne v banovini Hrvaški glede lesne trgovine, se opozarjajo oni, ki se bavijo z lesno trgovino ali žele prodajati v banovini Hrvaški lesne proizvode, da morajo vsi, ki vozijo les v to banovino, imeti izvoznico, na kateri mora biti točno označena količina in kakšen les vozijo. Razen tega mora biti ves les preločen z uradnim klavdom ter isti žig odtisnjen tudi na izvoznici. Ves les, ki ne bo preločen z žigom, kakor je označeno na izvoznici, bo brez nadaljnega zaplenjen. Isto tako bodo zaplenili tudi vse one količine ali sortimente, ki ne bodo odgovarjali podatkom v izvoznici ali ki bi se vozili brez izvoznice ali ki bi se vozili z izvoznico, katere rok je že potekel, ker mora biti na izvoznici navedeno, kdaj je bila izdana in do kdaj je veljavna. Zigosanje lesa opravlja okrajni gozdni referent v Celju.

c Novo planinsko pol je zgradila Savinjska podružnica SPD s Skrbine do vrha Ojstrice. Traso je določil Andrijo Kopinšek, zato se bo po njem imeovala. Pol ure nad Klemenškovo planino se pot odcepi od stare planinske poti, vodeče iz Lagarske doline na Skarje. Nova pot je dobro zavarovana. Te dni so jo markirali in s tem izročili prometu. Sredi avgusta jo bodo odprli in slovesno blagoslovili.

c Povprečna škoda pri hmeljarjih najbolj opustošenih krajev Petrovce, Arja vas, Babno in Lokrovec znaša okrog 80%, pri nekaterih celo 90%.

c Gams je obiskal Zalec. Zalčani so imeli v četrti poseben obisk. V trg je prišel divji kozel in napravil pravo senzacijo. Obdržali so ga le nekaj časa, nato pa odpeljali v velikem avtomobilu v Ljuboje do Bistrice, kjer so ga izpustili v svobodo.

c Celjska policija je včeraj v tem tednu že drugič izvršila obsežno racijo, aretirala več oseb in jih izgnala iz Celja ali pa izročila sodišču.

c Vrat ji je prešel s krivcem. Sinoči se je javil na celjski policiji 31 letni rudar Jože V. iz Zabukoveca pri Grižah. Jože je šel zaradi prepričev v družini od doma, začel popivati in pred dnevi napadel v nekem gozdu 18 letno dekle ter ji s krivcem prerazal vrat. Dekle so rešili smrti. Jože je dejanje priznal, zagovarja pa se, da je to podlo dejanje storil v vinjenosti in razburjenosti, ko mu dekle ni hotelo iti po cigarete.

Kranj

Protituberkulozni dispanzer v Kranju. Ordinacij v dispanzerju zaradi počitnic ne bo od vst. 21. julija do vst. 10. avgusta. Nujni primeri bolnikov, ki prejemajo pnevmotoraks, naj se v tem času oglašajo na Golniku in sicer vsako sredo ali soboto dopoldne.

Nemško lovsko letalo znamke »BF 109«, ki ga Nemci z uspehom uporabljajo v zračnih bojih nad Anglijo in nad Rokavskim prelivom. Nemci poročajo, da je v zadnjem velikem zračnem spopadu 19 takšnih letal napadlo skupino 45 angleških lovcev znamke »Hurricane«, šest od njih uničilo, ostale pa napodilo v beg. Pri tej priliki, pravijo nemška poročila, se ni jasno izkazala samo boljša borbena sposobnost in spretnost nemških letalcev, nego tudi boljša kakovost nemških letal.

KULTURNI OBZORNIK

Slovenci in Jugoslavija v nemški reviji

Pred kratkim smo na tem mestu poročali o modernih slovenskih novelah v nemščini in smo takrat posebej poudarili, da tisti, sicer dobri in lepi zbirki v prevodu, manjka daljšega uvoda, ki naj nemški narod podrobneje pouči o pisateljih, katerih dela so v zbirki prevedena, kakor tudi sicer o modernem slovenskem pripovedništvu, česar vsega v zbirki ni. Obenem smo pa že tudi omenili, da je eden izmed prevajalcev — Stanislav Hafner — priobčil primerno in potrebno oznako, ki je manjkala v zbirki, v reviji Der getreue Eckart dne 1. julija 1940. O tem članku v reviji danes nekaj besedi.

V uvodu govori člankar o naselitvenem prostoru slovenskega naroda na križišču germanskega, romanskega in slovanskega sveta. Tako je že naselitveni položaj Slovencev dal temu narodu v kulturnem pogledu nalogo posredovanja med vzhodom in zahodom kakor tudi med imenovanimi tremi glavnimi evropskimi narodnostmi. Tej nalogi je tudi slovensko pesništvo ostalo zmerom zvesto, od reformacije preko romantike do današnjega časa. Posebno velikega pomena pa je bila stoletna usodna zveza slovenskega naroda z nemškim v avstrijsko-ogrski monarhiji. Kljub temu pa, da do sedaj zaradi posebnih geografskih in političnih prilik slovenski narod še nikdar ni nastopil v zgodovini kot enotna teritorialno politična enota, vendar si je ustvaril na temelju književnega razvoja in samostojnega kulturnega življenja močno narodno zavest. Ravno pesništvo je bilo vseskozi glavni nosilec nacionalnega razvoja, ravno v tem se kaže izredna nacionalna funkcija slovenskega naroda.

Romantika je slovensko kulturno ustvarjanje poenostavila in ga postavila na temelj narodne zavednosti. Moderna pa je povzročila evropeizacijo vse slovenske umetnosti: književnosti, glasbe in slikarstva. Mirna doba ob prelomu iz 19. v 20. stoletje je tja do konca svetovne vojne leta 1918 omogočila zmago modernih in njenim vplivom ter tako ustalila v narodu vero v boljše bodočnost in v zmago duhovnih idealov.

Ivan Cankar je bil velik oznanjevalec vseh duhovnih in socialnih problemov slovenskega naroda, njegovih družabnih plasti, njegovih ljudi, njihovega večnega boja med alpsko-katoliško čustvenostjo in realnimi življenjskimi potrebami. Subjektivno doživljanje svoje dinamične rasti in svoje življenjske usode je vzporejal z rastjo in usodo svojega ljudstva. To doživljanje je predmet njegove umetnosti. Zato je ta njegova umetnost težka in jo je skoraj nemogoče uvrstiti v trden estetski ali svetovno-nazorni sistem. Cankar je bil v nekem naturalističnem odnosu do stvari v svetu, jih je kritično motril, je pa tudi v satiri bojevitost lomil vezi in se umikal po zmagi čustva nad razumom, zlasti v poznejših letih, zmerom bolj in bolj v ekspresionistične izlive svoje pesniške duše, ki ga je v neki pesniški podobljivosti popolnoma dvignila iz telesnih vezi v sfero sproščanja. Dvignil se je v kraljestvo duh, ki priznava samo še zadnje resnice simbolično izražene pojmovalne, domovine in Boga.

Lirik Oton Župančič, druga najznamenitejša zvezda slovenske moderne, je po karakteristiki Ivana Prijatelja apolitični del v odlično-apolitični zvezi obeh umetnikov Cankarja in Župančiča. Oba, tako različna značaja, je vezala zveza medsebojnega oplajanja pri sicer nasprotnih načinih umetniškega ustvarjanja. Pri Cankarju ostane človek sam umetniško delo, pri čemer popolnoma pusti ob strani osebno doživljanje. Pri Župančiču pa je človek umetnik in oblikovalec. Njegova ožja domovina, ljubka Bela Krajina, je položila v njegovo dušo veličasten mir in močno notranjo vzvišenost. Njegovo občutje je popolno. Zato zmaguje v njem toliko bolj umetnik, a manj človek. Njegova umetnost stremi za najvišjo stvarno umetniško obliko tudi v jeziku. Zato mu je beseda ostala prav tako ljubša kakor misel ali čustvo.

Svetovna vojna je z vsemi svojimi velikimi posledicami za narodno duhovno življenje kakor pri drugih narodih tudi pri slovenskem narodu pretresla stabilnost trdnih življenjskih oblik in je tudi v umetnostnem življenju privedla s seboj obdobje notranjega nemira, izkorjenjaja, revolucionarnosti in anarhije. To dokazuje tudi perioda slovenskega ekspresionizma, a bil je samo intermezo brez kakih posebno velikih posledic. Daleč od ekspresionizma so tudi še po vojni dalje ustvarjali nosilci predvojne moderne, dokler niso končno preko glav mladih revolucionarjev zmagali in prišli v objektivnejša in mirnejša leta umerjenega vrednotenja. Druga vojna generacija je rajši navezala stik z ono prejšnjo dobo kakor pa z neposrednimi predniki. Tej generaciji pripadajo imena Finžgar, Meško in Pregelj, da imenujemo samo najpomembnejše, ki pa so, kot rečeno, deloma pisateljevali že v dobi pred vojno, deloma pa delujejo tudi še po vojni. Ti pisatelji so svetovno-nazorno povezani s strogo religioznim katolicizmom. Večni boj med dobrim in zlim, med nebam in pekлом tvori idejno podlago njihove umetnosti, ki se izživlja v njihovih subjektivističnih, često lirčnih in čustvenih novelah in romanih. (Tu je pisec v opazki vseh treh nekoliko nepopoln, ker Finžgarjevih romanov in novel nikakor ni mogoče odtegniti

Ob tridesetletnici ustanovitve Zveze jugoslovanskih železničarjev je izšla prejšnji mesec posebna brošura, ki vsebuje uvodno besedo, nato Seme, Setev, Zetev, t. j. poglavje, ki v njih imenovano društvo popisuje svoje začetke iz leta 1909 pa vse svoje zelo živahno delovanje do praznovanja tridesetletnice 1939, katero posebno na široko popisuje. H koncu sledi še popis delovanja imenovane organizacije v gospodarskih ustanovah, kulturi, prosveti in športu, kakor tudi socialno in humanitarno delo naših slovenskih železničarjev. Prav je, da je strokovna organizacija naših železničarjev tako slovesno praznovala pomembno obletnico in se tako oddaljila ne samo sami sebi, ampak tudi narodno-stanovski ideji slovenskih železničarjev, mrtvim in živim, ki so v dolgi dobi tridesetih let delovali v svoji strokovni organizaciji v ljubezni in samozatajevanju in gotovo v tem dolgem razdobju prinesli marsikatero veliko žrtev. Jubilej te organizacije je bil tem pomembnejši, ker je društvo varo-

živemu realizmu! Op. ur.) Razkol med religijo in človeškim življenjem, med strogo religioznostjo in človekovimi strastmi, se vidi v vseh njihovih delih in zapada v blodnjo in bolešno erotiko. (To velja seveda v prvi vrsti samo za Preglja, nekoliko tudi za Meška, za realista Finžgarja bi bila pa taka označitev povsem napačna. Op. ur.)

Nekoliko osamljen stoji Juš Kozak, najzrelejši slovenski pisatelj nove generacije. Predstavlja tip razumskega pesnika, kateremu se vsako občutje sprosti v misel. Njegov stil se razvija v baročno opisovanje, z lirčno čustvenostjo izpopolnjuje filozofska razglabljanja. Maske, njegovo najznamenitejše delo, kažejo v temnih barvah z močnim poudarkom npravnosti življenje sedanjega časa. V njegovih naravnih doživljajih leži atmosfera svetlobe in teme v globlini, virtuozno se scene dvigajo in osvetle, pa zopet potopijo v globoko in temno problematiko. Njegova umetnost je zgrajena na dediščini vse slovenske književne zgodovine, bogata je pa tudi z lepotami v jeziku in duhovno globino.

Zastopniki najnovejše dobe slovenske literature pa se vračajo k preprostem in golemu človeškemu življenju. Boj za vsakdanji kruh in preprosti bajtar stojita v središču njihovega zanimanja. Njegovo primitivno doživljanje, njegov socialni položaj, njegova skromnost se dvigajo z realističnim prikazovanjem do monumentalnega heroizma.

Francé Bevk, eden izmed najplodovitejših pisateljev današnje dobe, z vso težino prikazuje življenje slovenskega kmeta, njegove strasti in usode, ki jo piše kmečkemu življu demonično zlo.

Miško Kranjec, eden izmed najmlajših, stoji povsem v vežah svoje ožje prekmurske domovine in njenih ljudi onstran Mure, kjer se začneja obširna Panonska nižina, pokrajine, ki je ena izmed najbolj zapuščenih in najbolj ubogih na vsem slovenskem ozemlju. In prav to slikanje tistega dela slovenske zemlje, ki ga doslej slovenski pisatelji skoro niso prestopili, daje Mišku Kranjcu poseben bleisk. Njegovi glavni znaki so: socialno občutje, njegova tesna povezanost z zemljo, melanholična sivina njegovih popisov in burno kipega kri njegovih postav. Izključno edini predmet njegove umetnosti je doživljanje njegove ožje domovine v najrazličnejših barvah, panonska zemlja in narava, na kateri visi z bolečino polno ljubeznijo. Njegov jezik je stvaren, jednat in preprost. Njegove ljudi izpodbujajo na delo in življenje heroizem malega človeka, ki pa končno brez odneva izzvani po prostorni ravnini ali pa zamre med potjo. Prav tako zmerom rad popisuje večno hrepenenje po dobrem in lepem, a se to hrepenenje nikdar ne izpolni.

Drugi pa je Voranc Prežihov. Kot dninar pri kmetih ja začel svoje življenje. Stalno je v sporu sam s seboj in s svetom, revolucionar po poklicu, premeril je skoro vso Evropo od Moskve do Pariza, dokler ni končno stopil pred slovensko javnost kot zrel pisatelj z velikim znanjem in velikimi sposobnostmi. Tudi ta je svojo domovino globoko doživel, njegova greška mladost mu je dala temeljno spoznanje za vse nadaljnje življenje. Toda pri njem je, kot pri sinu vzhodno-koroških gor, doživljanje domovine vse kaj drugega kakor pri njegovem predniku. Prav nič ne pozna lirske melanholije pa si sivine brezkončne ravnine kakor Miško Kranjec. Umetnost Voranca Prežihova je močnejša, stvarna in junaška. Je velikopotezen in se izogiba malenkostim, zmerom zagrabl sam bistveno in ga osvetli od najkarakterističnejše strani ter ga dvigne do najvišje veličine. Je mojster heroične epike. Njegove postavne so monumentalne podobe, njihovo mišljenje trdno in močno, njihova odprana moč neizmirljiva, njihova volja do življenja nezaslišana, iz njihovega religioznega življenja pa ostane samo folklor.

S tem da sta ta dva pisatelja s toliko izvirnostjo obrnila svoj pogled v domovino in vsak na svoj način prikazala moč zemlje in življenja, s tem sta pokazala novo dobo, ki jima bo v prihodnjem vrednotenju prav gotovo določila posebno zasluženost mesto v slovenski književnosti.

Tako je Stanislav Hafner obenem s prevodom novel zgoraj naštetih pisateljev pokazal nemški javnosti tudi način dela teh posameznih pisateljev in njihov pomen v novejši in sodobni slovenski književni zgodovini. Sicer je res, kakor smo že zgoraj na dveh mestih opozorili, da se oznake posameznih pisateljev in njihovih del povsod ne krijejo popolnoma z resnico, zlasti takrat ne, kadar je govoril skupno o več pisateljih in jih napačno postavil v isto vrsto, vendar je pri karakteristiki posameznih pisateljev točno in pravilno zadel in tako pokazal svetu, da slovenska književnost obstoji in teče vzporedno s tokovi svetovne književnosti.

Ista revija prinaša v isti številki tudi članek pod naslovom »Der Orient in Europae« v njem Robert Michel popisuje naš muslimanski živelj v Bosni in zlasti v Sarajevu. Stevilne slike prav iz Sarajeva v zvezi s člankom opozarjajo prebivalce srednje Evrope na našo državo, ker se ravno v njeni sredini stikata zahodna in vzhodna kultura. Tako sta oba članka ne samo strokovno pomembna, ampak imata za naš narod in našo državo tudi velik propagandni pomen.

valo narodni kakor tudi gmojni obstoj našega slovenskega železničarskega stanu. S slikami lepo opremljena knjižica bo zelo viden spomin na trideseto obletnico Zveze jugoslovanskih železničarjev, posebno zveze slovenskega dela, in bo ostala spomenik na poti razvoja, dejanja in nehanja tega društva. Ker želi knjižica med našim ljudstvom vzbujati zanimanje in ljubezen za železničarje, zasluži, da jo tudi na tem mestu omenimo.

Slovenski Pravnik št. 7. 8. prinaša tele razprave: Dr. Metod Dolenc, Obsodba zaradi krivega pričevanja ali krive prisege kot zakrepa za nadaljnje zaprisezanje obojne osebe, dr. Alojz Finžgar končava svojo razpravo o sporni meji, dr. Janko Vrančič nadaljuje o obnovi postopka in spreminjanju določb v socialnem zavarovanju. Sleda književna poročila in razne vesti. Ta dvojna številka ima tudi dve prilogi, namreč odločbe kasacijskega sodišča v civilnih in kazenskih stvareh.

Strahote vojskovanja na morju: torpedo, ki ga je izstrelil nemški brzi borbeni motorni čoln, je eksplodiral ob angleškem rušilcu. Fotograf, ki je bil v nemškem motornem čolnu, je ujel strahotni prizor na film. Magnezijске luči mu ni bilo treba, ker je eksplozija dovolj razsvetlila temo.

V Nemčiji: Obleka iz hmelja in smrekovih igel

V Angliji: Časopisni papir iz volne

Vojna privaja do čudnih paradoksov. Ponekod imajo nekateri surovini v izobilju in jih uporabljajo za izdelovanje stvari, ki se običajno ne izdelujejo iz njih, drugod pa morajo iskati novih načinov izdelave predmetov zaradi pomanjkanja snovi, ki je imajo drugod preveč.

Tako beremo v nemških listih, da so monakovske tekstilne tvornice pričele izdelovati tkanine iz hmeljskih vlaken. Da so ravno Monakovčani prišli na to zamisel, je vzrok pač ta, da imajo v Monakovem mnogo hmelja, ker so tam znane pivovarne. Nemški listi poročajo, da so tkanine iz hmeljskih vlaken nenavadno trdne in odporne, in kar je najvažnejše — nemški tekstilni industriji je omogočeno delo, če bi zaradi postritve vojne ne mogla dobiti nobenih tekstilnih surovin iz inozemstva. V Lodzu, ki je glavno mesto poljske tekstilne industrije, pa so pričeli izdelovati tkanine tudi iz smrekovih igel. Smrekove igle najprej s pomočjo pare destilirajo, s čemer dobe eterično olje, ki se mnogo uporablja v industriji parfumov in tudi drugod. Preostala snov se z dodatkom sladkorja in kisline segreje na 70 stopinj Celzija. Iz tako dob-

ljene snovi je treba izločiti smolo, iz onega, kar ostane, pa se izdelujejo vlakna na isti način kakor iz kopriv. Tudi ta tkanina je baje zelo močna in odporna.

Istočasno pa beremo v angleških listih, da se je angleškim kemikom po dolgotrajnih poskusih slednjič posrečilo najti način, kako se pridobiva časopisni papir iz — volne. V Angliji so pred vojno trošili ogromne količine lesa za proizvodnjo časopisnega papirja. Angleški časopisi imajo velik format in tudi velik obseg. Zaradi vojne se je občutno zmanjšal uvoz lesa in celuloze v Anglijo. Zaradi tega so bile oblasti prisiljene izdati potrebne ukrepe, ki naj zmanjšajo potrošnjo časopisnega papirja. Ker pa je v Angliji zelo razvita industrija volnenih tkanin in je poleg tega Anglija vsa svojo volno uvažala iz Avstralije in Nove Zelandije — tega uvoza pa vojna ni dosti prizadela, so se angleški kemiki spomnili, da bi začeli izdelovati časopisni papir iz volne. Te dni so angleški listi poročali, da se jim je to tudi posrečilo. Angleški časopisi bodo torej kmalu začeli izhajati na volnenem papirju.

ŠPORT

Plavalni tekmi v Splitu in na Sušaku

Ligaška plavalna sezona je že v polnem razmahu. V Splitu je domači Jadran sprejel v goste zagrebški klub ZPK, na Sušaku pa se je laniškolni najboljši plavalni klub Viktorija pomeril z ljubljansko Ilirijo. ZPK je tudi v Splitu dokazal, da je klub, s katerim je le težko zoboti skukaj česnje. Rezultat boja v Splitu je bil: ZPK: Jadran 57:52. V naslednjem prinašamo rezultate iz tega boja:

400 m prosto moški: 1. Vidović (ZPK) 5:33.4, 2. Puljo (J) 5:39.3, 3. Frančević (J) 5:43.8, 4. Kovarčević (ZPK) 5:45.5.

100 m prosto dame: 1. Beara (J) 1:15.9, 2. Brkić (ZPK) 1:22.2, 3. Dragić (ZPK) 1:22.7, 4. Buljan (J) 1:37.6.

100 m hrbtno moški: 1. Drobnič (ZKK) 1:16.4, 2. Strmac (ZPK) 1:17.5, 3. Bakašun (J) 1:18.9, Perlet (J) 1:19.

200 m prmo dame: 1. Fischer (ZPK) 3:32.2, 2. Stipanović (J) 3:40, 3. Peške (ZPK) 4:00, 4. Butinac (J) 4:07.6.

100 m prosto moški: 1. Petrone (J) 1:03.6, 2. Trešić (J) 1:05.1, 3. Vidović (ZPK) 1:05.2, 4. Bergler (ZPK) 1:34.5, 2. Fischer (ZPK) 1:45.4, 3. Brozović (ZPK) 1:45.2, 4. Frančević (J) 1:53.4.

200 m prmo moški: 1. Dvořák (ZPK) 3:03, 2. Paškeš (J) 3:07, 3. Reiser (ZPK) 3:07.4, 4. Gajtali (J) 3:22.

Stafeta 4x100 prosto dame: 1. Jadran 5:36.3, 2. ZPK 5:41.2.

Stafeta 4x200 m prosto moški: 1. ZPK (Kovarčević, Bergler, Drobnič, Vidović) 10:17, 2. Jadran, (Dreger, Paškeš, Petrone, Tršić) 10:25.3.

V waterpolu je Jadran brez težave zmagal nad ZPK 4:0 (1:0).

Ljubljanska Ilirija se je morala že takoj v prvi temi spopasti z najmočnejšim klubom in se to na njegovem terenu. Za tekmo je kajpada vladalo tako v Ljubljani kakor tudi na Sušaku veliko zanimanje. Ilirija se je na Sušaku odrezala proti pričakovanju dobro ter je izgubila bitko s tako močnim nasprotnikom z eno samo točko razlike. Razmerje je bilo naslednje: Viktorija : Ilirija 55:54 (!) Mladi Ilirijanci so pri tej priliki podali izredno ugoden dojem ter posetili nekaj rezultatov, ki obetajo za bližnjo bodočnost in za prihodnje tekme vse najboljše. Navajamo rezultate v posameznih disciplinah:

400 m prosto moški: 1. Kurtini (Vikt.) 5:07.5; 2. De Filipis (Vikt.) 5:10.2; 3. Mihalek (Il.) 5:13.7; 4. Lözer (Il.) 5:43.2. — Točke: Ilirija 3, Viktorija 8 točk.

100 m hrbtno, moški: 1. Plehan (Ilirija) 1:13.8; 1:13.8 (!); 2. Keržan (Il.) 1:16; 3. Krmpotić (Vikt.) 1:17; 4. Punič (Vikt.) 1:21. — Točke: Ilirija 11, Vikt. 11.

200 m prmo, moški: 1. Cerar (Il.) 2:50; 2. Grkinč (Vikt.) 2:55; 3. Kohn (Vikt.) 2:58.1; 4. Herzog (Il.) 2:05.6. — Točke: Ilirija 16, Viktorija 15.

100 m hrbtno ženske: 1. Finc (Ilir.) 1:30.6; 2. Krmpotić (Vikt.) 1:31; 3. Bradac (Il.) 1:37. — Točke: Ilirija 23, Viktorija 21.

100 m hrbtno, moški: 1. Pelhan (Ilirija) 1:13.8; 2. Vidmar (Vikt.) 1:15.1; 3. Pestevšek (Il.) 1:19.1; 4. Pošč (Vikt.) 1:24.6. — Točke: Ilirija 30, Viktorija 25.

200 m prmo ženske: 1. Boršič (Vikt.) 2:30.2, 2. Martin (Il.) 3:30.7; 3. Werner (Il.) 3:47.5; 4. Čojčić (Vikt.) 3:59.8. — Točke: Ilirija 35, Viktorija 31.

100 m prosto, moški: 1. Kurtini 1:01.6; 2. De Filipis (Vikt.) 1:02.7; 3. Pelhan (Il.) 1:04.2; 4. Scarpa (Vikt.) 1:04.4. — Točke: Ilirija 38, Viktorija 39.

Stafeta 4 krat 10 m, ženske: 1. Ilirija 5:24.4. (Ilirija je plavalna v poetavi: Finc Saša, Keržan, Martin in Finc Dragica.) 2. Viktorija 5:24.8. — Točke: Ilirija 48, Viktorija 45.

Stafeta 4 krat 200 m, moški: 1. Viktorija 9:35.2; 2. Ilirija 9:48. 2.

Končno število točk: Viktorija 5, Ilirija 54.

Kakor se zdi, bo letos Ilirija, če moštvo sredi ali proti koncu tekmovalja ne bo odpravljalo, lahko igrala v ligaškem državnem prvenstvu spel zelo pomembno vlogo. V zadnjih časih je sicer preživljala krizo, kajti starejše moči so pomale začele zapuščati aktivni plavalni šport, nekaj »stebrov«, ki so še ostali, seveda vsega ni moglo rešiti, mlajše moči pa še niso dozorele. Zdaj pa pomale prihaja na učinkovit način do veljave tudi že mlada ilirijanske garda, ki že po tem nastopu na Sušaku sodeč upravičeno vzbuja nade, da je kriza v Iliriji za lep čas odstranjena. Mnogo o vrednosti nove ilirijanske ekipe bomo lahko zvedeli mi vsi tudi doma, in sicer že prihodnje sredo, ko bo prispel v Ljubljano ZPK.

Danes in jutri, v nedeljo bo priredila teniška sekcija SK Ilirije zraven doma »Ilirije« na teniškem igrišču velik turnir, na katerem bodo sodelovali odlični jugoslovanski teniški igralci. Iz Belgrade bodo prišli odlični Branković, Bogdanović in Marković, iz Maribora Voglarjeva in Albanež, iz Ljubljane pa oba Smerudja, Parinova, Ševic ter Luckmann in Milavec. Popoldne ob dveh bo pričetek turnirja, glavne tekme pa bodo jutri dopoldne in popoldne. Nekateri zavidljivi in nevoščljivi elementi, posebno na jugu, so raztrosili okrog vesti, da imajo obiskovalci Zgornje savske doline ter Rateč in Planice razne sitnosti in nerodnosti, ker da jih oblasti organi neprestano legitimirajo. To pa je vse popolnoma izmišljeno. Dejansko se obiskovalci lahko gibljejo popolnoma tako evobodno kakor so se vedli prejšnja leta. Tudi dom »Ilirije« je oskrbovan normalno ter je isto prijetno bivališče za odmor kakor je bil.

ZFO

Pred telovadnimi in športnimi tekmami ZFO

Letošnje leto priredi Zveza fantovskih odsekov zopet svoje letne zvezine tekme v telovadnih in športnih panogah. Člani in mladi bodo tekmovali v prostih in orodnih vajah, v lahki atletiki, težki atletiki, igri odbojka in v plavanju.

Telovadne tekme
bodo v dneh 17. in 18. avgusta t. l. Člani se bodo merili v tekmah vrst srednjega, nižjega in višjega oddelka, v deseterboju in dvanajsterboju posameznikov, starejši člani (nad 38 let) bodo merili svoje sposobnosti v deseterboju, odseki pa se bodo kosali v najtežjih in najvažnejših tekmah: za prehodni prapor zveze. Mladi pa tekmujejo v tekmah vrst in v tekmah posameznikov.

Atletske tekme, odbojka ter plavanje
bodo v dneh 24. in 25. avgusta. Lahkoatletske tekme članov in mladcev obsegajo ves olimpijski program. Odbojka se bo odigrala dne 24. avgusta ob 15. in 25. avgusta ob 9. dopoldne.

V težki atletiki bodo prve tekme, in sicer se bo tekmovalo v dviganju uteži ter v grško-rimski rokoborbi. Tekmovanje v težki atletiki bo dne 25. avgusta ob devetih dopoldne. Vse tekme (razen plavalnih) bodo na Stadionu. Za telovadne tekme se je pripraviti najkasneje do 10. za ostale pa do 15. avgusta. Na ta zanimiva tekmovanja naše fantovske organizacije se svojčasno še povrnemo.

Čemu vse uporabljajo zasilno zavoro

Zasilna zavora na vlakih je zelo važna varnostna naprava, vendar so primeri, da se je kak potnik poslužil iz resnične potrebe, zelo redki. Pogosti pa so primeri, da se ljudje poslužijo zasilne zavore tako, da morajo potem plačati kazen.

Statistika angleških železnic za leto 1938 kaže, da se je v tem letu zgodilo 235 primerov, da so se potniki poslužili zasilne zavore iz zelo čudnih in nenavadnih razlogov. Med temi razlogi je nekaj prav zanimivih.

Dva prijatelja sta se v brzovlaku razgovarjala o točnosti angleških vlakov. Eden od njiju je trdil, da vlak, s katerim se vozita, v zadnjih petih letih še ni imel omembe vredne zamude. Izjavil je še, da bi bil pripravljen sprejeti vsako stavo, da tudi vlak, s katerim se vozita, ne bo imel zamude. Drugi je slavo sprejel in stavljal na deset funtov, da bo ta vlak imel zamudo. Nato nista več govorila o tem. Ko je bil vlak od svoje končne postaje oddaljen še pet milj, ni imel niti minute zamude. Tedaj je on, ki je sprejel stavo, vstal in potegnil za zasilno zavoro. Brzovlak se je ustavil in zamudil dve dragoceni minuti, ki jih na tako kratki progi ni mogel več nadoknaditi. Stava je bila dobljena. Radevolje je dobitnik plačal 5 funtov globe, saj mu jih je ostalo še pet.

Nekega ameriškega izletnika je radovednost nagnala, da je potegnil za zasilno zavoro v vlak: hotel je opazovati, kaj počno Angleži ob takšnih priložnostih. Pri tem je že moral priti na svoj račun, kajti ko je prihitel spovednik, mu je žarečega obraza izročil pet funtov globe.

Neka tipkarica, ki jo je nujno delo zadržalo v pisarni do poznih nočnih ur, se je peljala z lokalnim vlakom opolnoči v predmestje, kjer je stanovala. Med vožnjo je glasno brala večerni časopis, v katerem je stalo razburljivo poročilo o strašotnem umoru. Nenadoma je pogledala izza časopisa in zagledala nasproti sebe v kupeju moškega, katerega oči so bile srepo uperjene vanjo. Silno se je prestrašila in pod vplivom pravkar prebranega poročila o umoru ji je kajpada padlo na um, da je njen vis-à-vis prav gotovo neki zločinec. Prevzel jo je takšen strah, da je kakor brez-

umna skočila na hodnik in potegnila zasilno zavoro. Prihitele so železničarje in prav kmalu je bila skrivnost srepnih oči pojasnjena. Možakar, ki je sedel nasproti plašne gospodične, je bil ubogi slepec, ki ga je v kupe posadil njegov spremljevalec, sam pa je odšel k svojim prijateljem v drugi oddelek.

Res nenavaden pa je dogodek, ki se je pripetil v nekem vlakcu na Škotskem. Mlada potnica je med vožnjo zaspala, v spanju pa so jo mučile hude sanje. Iznenada se je prebudila, skočila pokoncu in se še v polnu obesila z roko na zasilno zavoro. Vlak se je seveda ustavil in to samo nekaj metrov pred mestom, kjer bi moral zavoziti na glavno progo. Čez nekaj hipov je po glavni progi iz nasprotne smeri silno brzino privozil ekspresni vlak in oddrdaš mlado potnico potegnila zasilne zavore, bi se pripetila katastrofalna nesreča, ker bi vlaka neizogibno trčila. Seveda mladi potnici ni bilo treba plačati kazni. Nasprotno, ko so ostali potniki v vlakcu zvedeli, kakšne nesreče jih je obvarovala, so zbrali zanjo lepo darilo.

Neki razvajen milijonarski sin, ki se je vozil sam v oddelku I. razreda, je potegnil za zasilno zavoro iz samega dolgočasia. Vsaj tako je izjavil spovedniku. Plačal je brez besede kazen in predlagal železničarju, naj bi igrala partijo pokerja. Ko mu železničar te želje ni mogel ugoditi, je na prihodnji postaji izstopil in se peljal naprej z avtomobilom.

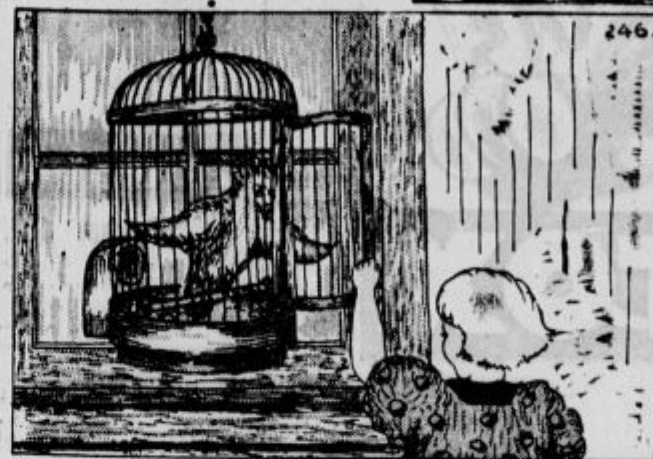
Neki švedski trgovec se je vozil s svojo ženo na Škotskem. Med vožnjo sta se pogovarjala, kako bosta preživela dopust. Pogovor pa se je kmalu spremenil v prepir, v katerem si mož nikakor ni hotel prisvojiti naziranja svoje boljše polovice. Ker pa tudi ona ni kazala znamenja, da bi obveljala moževa beseda, je le-ta na veliko presenečenje drugih potnikov, ki so z zanimanjem prisostvovali dramatični zakonski epizodi, potegnil zasilno zavoro. Ko je prihitel spovednik, je izjavil: »Z mojo ženo ni mogoče govoriti, zato bom izstopil.« In mož je res izstopil. Poprej je seveda še plačal globo. Prav nič ga ni motilo, da se je vlak ustavil sredi ogromnega gozda. Še preden je mogla presenečena boljša polovica planiti za njim, je vlak odpeljal...

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(245) Joj, kako je imel ljubka očesca in kako jo je milo gledal. Čakaj, saj se lahko z njim kaj pomeni. Brž je vtaknila listič čarobnega zelišča v usta. No, sedaj se bosta pa že razumela.

(246) Ančka je pogledala ptička zelo prijazno in nežno vprašala: »Ali nisi ti mali Peterček?« Ptiček je od veselja zakrilil s perutničkami in zažvrgolel pritrdilno. Medtem je Ančka že odprla kletko.

nje vseh ustavila nekega policista in mu zašepetala nekaj besed na uho. Policist je takoj nato pristopil k enemu od svatov, — najboljšemu ženinovemu prijatelju in se zapletel z njim v pogovor. Čez pol ure je mogla nevesta žarečega obraza sporočiti evatom, da je pristan najden in da je tako odstranjena njena zapreka za poroko.

Pristan je ukradel ženinu iz zepa njegov prijatelj. Le-ta je namreč prosil deklo za roko, toda ga je odbila. Kljub temu pa je ostal dober ženinov prijatelj in je bil kot takšen povabljen v svate. Nevesta ga je opazila, kako se je v cerkvi sumljivo sukal okrog ženine. Ko je slišala, da je ženinu izginil pristan, je takoj zasumila prav. Stražnik, ki ga je med potjo obvestila o tatvini, je prav kmalu izjavil iz »prijatelja« priznanje, da je vzel pristan iz ženinovega zepa. Pripomnil pa je, da tega ni storil iz koristiljublja, nego zato, da bi odlozil poroko, misleč, da mu bo v tem času uspelo pretentati nevesto, da bi se odločila zanj.

Rečica ob Savinji

Častno občinstvo je podelil občinski odbor na svoji zadnji seji gospodu banu dr. Marku Nallačnu za njegovo posebno pozornost in naklonjenost ob priliki izvedbe večjih javnih del tekom zadnjih let v naši občini. Med drugimi večjimi deli se je letos spomladaj dogradil velik betonski most preko Savinje v Nazarjih. Stal je preko 1.200.000 dinarjev.

Lesna trgovina je bila do zadnjega časa prav živahna. Toliko lesa je dolgo ni šlo po Savinji in železnici kakor to leto. Izgleda pa, da je trgovina zadnje čase malo v zastoju.

Elektrifikacija okraja ljudstvo nestrpno pričakuje. Če ne bo kakih posebnih izrednih dogodkov, bodo najprej elektrificirali posamezne vasi.

v občini Rečica ob Savinji. To se bo tem lažje zgodilo, ker je vod velenjske elektrarne potegnjen že do Nazarij in Prihove, ki sta komaj 2 km oddaljeni od trga Rečice.

Iz Julijske Krajine

40-letnica mašinstva. V ponedeljek, 22. julija bodo pri naši Materi na Sv. gori v vsej tiholi praznovali 40-letnico svoje prve sv. maše gg. Val. Batič, župnik na Slapu pri Vipavi, Jože Milanič, župnik v Medani v Brdih, in Valentin Pirec, župnik na Idriji ob Bači. G. Batič je doma iz Črniča, gg. Pirec in Milanič sta pa iz Vojševce na Krasu. Ta dva slavljena sta pela svojo prvo sv. mašo v rojstni vasi isti dan drug za drugim pri istem oltarju. Sv. maša je bila na prostem. Oltar je bil pod velikim orehom. Pomebnega dogodka se ljudje še danes živo spominjajo. Saj se je bil tisti dan zbral ves Spodnji Kras v Vojševci, ljudje se je trlo in starejši ljudje še kaj radi pripovedujejo, kako so bili takrat otroci in so med mašo viseli kar po sosednih drevesih in zidovih. Svatoško kosilo sta imela oba novomašnika tudi skupno na prostem pod drevjem in zelenjem. Delovnim in zaslužnim jubileantom želimo še lepo vrsto let v zdravju in blagoslovu božjem, najprej vsaj do zlate maše!

Strela ga je ubila. Na planini Kuk nad Tolminom je divjala nevihta. Predelavec Vamossi, doma iz starih pokrajin, si je kljub neurju še dal opravka na prostem. Med silnim gromom je udarila strela in zadela nesrečnega delavca. Obledel je na mestu mrtel.

Nesreča na železnici. Na železniški postaji v Podmelcu v Baški dolini so premikali vlak. Zaradi nepričakovane sunke železniškega voza je 26-letni železničar Danijel Leban zgubil ravnotežje, padel na tla in si zlomil desno nogo. Odpeljali so ga s prvim vlakom v goriško bolnišnico.

Konjske dirke v Trstu. Kljub neprijetnostim vojnega časa je sportno življenje v vsej državi še vedno precej živahno. Na tržaškem dirkališču »Montebello« so se že nekaj tednov zaporedoma vršile konjske dirke. Dirkališče je bilo zelo dobro obiskano. V tekmi je bilo sedem nagrad. Vse dirke so bile številno zasedene in so konji dosegli prav lepe uspehe. Konjske dirke se bodo še nadaljevale.

Vreme se je zboljšalo. Usodni vsakodnevni nalivi so prenehali vreme se je zboljšalo in precej ustalilo. Skoraj vsak dan se nebo že prepreže s temnimi grozečimi oblaki, precej močni severni vetrovi pa kmalu preženejo nevarnost. Neprijetna in dušljiva vročina, kateri so sledile plove, je prenehala. Preživeli smo že nekaj prav prijetnih poletnih dni. Ljudje so se nekoliko oddahnili in delo po poljih in senožitih je postalo veselo.

mi je mojo vedno zavidal in tudi ni prevzel pogumen; zraven pa še v usnje vezan album, za »vpisovanje njegovih pesmic. Zaradi albuma se je smejal, da so mu tekale solze po licih: »Moje pesmi v to lepo knjigo!« Komaj se je pomiril in postal resen.

»Ti,« mi je rekel, »slabo vest imam, ker sem stegnil zjutraj jezik. Da tudi nam kaj prinese iz mesta. Ti, menda vendar nisi zaradi tega —«

»Muholovec, ti si ob pamet,« sem mu rekel. To ga je pomirilo.

Cermak je stal ob svoji mizi — molče kot vedno. Stopil sem k njemu. Rekel je: »Saj se mi ni treba sramovati, če to sprejmem? Ti si bogat, jaz pa reven, in ti si moj prijatelj. Hvala ti!«

Ginjen sem mu stisnil roko in rekel: »Jaz se zahvaljujem tebi, da hočeš sprejeti. Ljubi prijatelj!« Pri tem sem pokazal na nekaj v časopisni papir zavitega. Cermak je odvil in glej — fotografijo je držal v roki. Pogledal je sliko — mozem pretresujoče kriknil, mi kot blazen — nisem mu mogel ubraniti — poljubljal roko in preden so se utegnili drugi začuden približati — s sliko odhitel ven.

Čez čas smo ga našli sedečega v prazni gostilniški sobi. Pred seboj je imel sliko in jokal, a nismo vedeli, če od veselja ali od žalosti.

Še isti večer sem pisal prijatelju v glavno mesto: Srčna hvala za poslanih sto kron! Kakšno veselje sem napravil s svojimi darovi ti bom opisal, ko se vrnem domov. Nobena stvar pa ni niti približno tako učinkovala, kot tvoja fotografija. Bil je pa tudi lep dokaz tvojega prijateljstva. Da se jeseni na svojem potovanju nisi zbal velikega ovinka in si fotografiral Cermakovo malo rojstno vasico, češki mejci. ltd.

Los Angeles - Newyork v 12 urah!

V izobilju vojnih poročil, za katere se zanima ves svet, je bila skoraj neopažena vest iz Amerike, ki je v resnici senzacija prve vrste. Nedavno je bil namreč vzpostavljen civilni letalski promet na progi Newyork—Los Angeles skozi stratosfero. Zračna razdalja med tema mestoma znaša okrog 4000 km. Včasih je bilo za to pot potrebno 10 dni vožnje z železnico, v zadnjem času pa dva dni v letalom. Z novimi stratosfernimi letali pa traja pot nič več kakor 12 ur, tako da človek opoldne kosi v Los Angelesu, opolnoči pa že lahko obišče kakšen bar v Newyorku. Na vsej dolgi poti je samo ena postaja, in to v Kansas Cityju.

Pristan ukradel, da bi preprečil poroko

V neki praški cerkvi bi se moral poročiti mlad par. Toda do poroke ni moglo priti, ker ženin ni mogel najti pristana, ki ga je pred vstopom v cerkev spravil v žep suknjica, da bi ga imel bolj pri roki. Poroka brez pristanov pa pomeni po češkem ljudskem verovanju nesrečen zakon in zaradi tega so se svatje morali vrniti iz cerkve, ne da bi opravili svoj posel. Ko so se svatje klavirni in potrti vračali proti domu, je nevesta na splošno začude-

Zanesljiva CHAMPION SVEČICA

za Vaš avto

za Vaše motorno kolo

za Vaš tovorni voz

za Vaš traktor

DOBIVA SE POVSODI!

GLAVNO ZASTOPSTVO IN SKLADIŠČE: ROBERT WEINBERGER, ZAGREB, GUNDULICEVA UL. 16

Kakor smo že poročali, so Nemci nekega dne v preteklem tednu kar na lepem iznenada zasedli angleški otok Jersey v Rokavskem prelivu, ki ga bodo tudi uporabili kot oporišče za napad na Anglijo. Naša slika kaže razobešenje nemške zastave na upravnem poslopju letališča, potem ko so na njem pristala nemška letala.

40 letnica prve vožnje z »Zeppelinom«

Nemška zeppelinaska družba je v začetku julija tega leta proslavila 40-letnico svojega obstoja in obenem slavila tudi jubilej prvega poleta s zeppelinom. 2. julija 1900 se je grof Zeppelin s svojim vodljivim zrakoplovom dvignil ob Bodenskem jezeru. Dosegel je višino 400 metrov in v 17 minutah in pol prevozil daljavo 6 kilometrov.

Pavel Keller:

Muzikantje

Zmračilo se je: tovariši so se vrnili. Vsi so bili redkobesedni, celo Muholovec, in so vprašali le tako mimogrede, če sem dvignil dediščino. Vedel sem, kaj je revčevom prignalo dobro voljo. Kamor so danes prišli, povsod so naleteli na božično razpoloženje in sedaj bodo v vseh hišah, pred katerimi so igrali, mala okenska zažarela v svitu okrašenih božičnih dreves in za temi okenci bodo srečni ljudje prebivali skupaj v radosti in ljubezni.

In oni? Na sveti večer se slabo sedi v gostilniški sobi, srce se noče zadovoljiti s tovariškimi razgovori, hrepeni po deležu božične sreče, svojem deležu ljubezni. Toliko je ljubezni na svetu in bridko je, če le za nekatere ne preostane ničesar. Osamljenost je huda, osirotelost grenka in nič ne pomaga, če se nad gostilničarsko mizo roke stiskajo v pesti ter se gubanči čelo, da bi prignalo mračne misli.

Iz zasebne krčmarjeve sobe se zasliši veselo vzklikanje; obdarovanje!

»Joj, joj, Franci, poglej mojo punčko!«

»Moj bič je še lepši in trobenta šele! Tra-ra!«

»Mama, glej, Dragec vleče mojega konja za reple!«

»Boš takoj izpustil, Drago!«

»Na, zdaj se igra pa z mojo zlato verižico pri urici!«

»Vsi so iz sebe od veselja,« se oglasi krčmar. »Kajne, mati, da je lepo na svetu.« »No, seveda!«

In muzikantje slišijo vse to — in sedijo v gostilni — in molčijo. Slednjico prične Kraus iz njegovega glasu zvoni zadrževano ihtenje:

»Lansko leto je bilo lepo, gostilničar nas je povabil v sobo in tam smo vsaj videli božično drevo. A takole — kot psi —«

Nisem mogel več poslušati.

»Tovariši,« sem zaklical, »Jezušček nas ni popolnoma pozabil. Pojdite z menoj.«

Nezavedno so me gledali in obsedeli. Le s težavo sem jih pregovoril, da so mi sledili. Strmeli so, ko sem jih peljal po stopnicah v plesno sobo v nadstropju. Ko sem pa odprl vrata, so se moji spremljevalci prestrašeni odmaknili.

Sredi sobe je stalo okrašeno božično drevesce in okoli njega mizice z različnimi darili.

»Pa, kaj pa mi iščemo tu? Čigavo je vse to in — ali bodo posestniki dovolili, da vstopimo?«

Vprašalec je obstal pri vratih; tudi drugi se niso upali stopiti bliže. Moral sem torej z besedo na dan. Govoril sem jim:

»Ljubi tovariši! Znano vam je, da sem dobil danes popolnoma nepričakovano majhno dediščino in prišel tako do denarja. Muzikant pa mora deliti s svojimi tovariši vse, dobro in slabo. Lopov je, kdor tega ne stori. Mislim sem torej, da je moja dolžnost, da dam tudi vam nekoliko od svojega izobilja in sem okrasil drevesce ter položil tja nekaj daril. Vzemite, saj pride iz dobrega —«

Dalje nisem prišel. Vzdignilo se je nasprotovanje, ki je moje besede popolnoma preglasilo. »To bi bilo še lepše —« sebi naj bi raje kaj napravile, — »to je čisto nemoralno!« — »tega ni nihče zahteval,« — »tu moramo takoj spet ven!« — »to se pravi denar zapravljati!« itd. To vse je pomešano vršalo okrog mene. Komaj sem se ubranil.

Končno sem se spet sprilil. Znova sem zatrjeval, da mora tovariši vse deliti z drugimi, da sem prepričan, da bi oni na mojem mestu prav tako ravnali, da so stvari kupljene in jih

ni mogoče nesti nazaj, ter slednjič, da bom zelo užaljen, če bi odklonili moje darove, ki jim jih podarjam samo zato, da bi videli, kako zelo jih imam rad.

Tu mi je padel Kraus okrog vratu in zaklical: »Mladič, mladič, ti si najboljši človek na svetu! Kar si zdaj povedal, je bilo tako lepo, tako dobro, to — mi je — tako dobro — delo, tako — kot nikoli —«

In zajokal je, raskavi starec. Bog ve, kdaj je ta človek slišal zadnjo ljubo, toplo besedo? Kako dolgo je že tega?

Tudi drugi so imeli solzne oči, vsi. Nisem slutil, da bi mogli biti ti raskavi, dobri ljudje tako ginjeni, saj nisem mogel vedeti, kako močno vpliva dobra beseda na osamljeno srce. Peljal sem Krausa k njegovi mizi, drugi so sledili.

»To je tvoje,« sem rekel.

»Pa vendar ne vse?« je rekel prestrašeno.

»Vse, drugi imajo svoje stvari na svojih mizah.«

Kraus je mislil, da sanja. Voleno perilo, nogavice, pleten telovnik, kožuhočinasta kučma, ovratna ruta in dirigentska palčica so bili njegovi darovi. Presrečni kapelnik je bil ves iz uma.

»Vse, vse moje!« se je smejal in jokal obenem. »In-dirigentska palčica, — je tudi moja — kajne, — da bom — dirigiral — o-o — hahaha.« Bil je ves iz sebe od veselja.

Enaki prizori so se z verjo ali manjšo silo odigravali tudi pri drugih mizah. Vsi so dobili isto kot Kraus, namreč topla oblačila, ki so jih bili vsi potrebni in sem se tudi sam oskrbel z njimi. Vsak pa je dobil poleg tega še majhno darilce: Kraus njegovo polčico, Pelikan pipico (prejšnjo je v svojo največjo žalost izgubil), Vran žepni nož in denarnico Muholovec pa palico z vdelanim mečem, ker

VAŽEN JE REZULTAT!

Ta je zjamčen, ker FLY-TOX zanesljivo in hitro uniči molje, muhe, komarje, bolhe, stenice, grile, mravlje in vso drugo golazen.

FLY-TOX

Prodamo

50 različnih modelov dvokoles
SI LAHKO BREZPLAČNO OBLEDATE PRI
IGN.VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Najugodnejši nakup
moških oblek nudil
Presker, Sv. Petra c. 14,
Ljubljana.

Kupimo

Škodov motor 1 PH
z najmanjšimi obrati —
kupim Janko Novak, Ra-
dovičica.

Posestva

Prodaj
dve hiši v Ljubljani. Do-
nosni lokal, vrt. Ponud-
be upravi »Slovenca« pod
»200—250.000« št. 10633.

Mestna hiša

trgovska, v centru, s po-
sestvom, v Kočevju na-
prodaj. Pojasnila: odvet-
niška pisarna dr. Sajov-
vic, Kočevje.

Enodružinsko novo hišo
v Zg. Zadobrovi, 10 m-
nut od postaje Dev. Mar.
v Polju, prodaj. Cena
po dogovoru. Naslov v
upravi »Slovenca« pod
št. 10602.

Vnajem

ODDAJO:
Lokal z zalogo
mešanega blaga (spece-
rija), oddam s 1. avg-
ustom. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 1050.

Razno

Gumbnice, gumbje, pišce,
monogrami, entel, azur
tvo in hitro izvrši
Matek & Mikeš
Ljubljana, Franciškova ulica
nasproti hotela Union
Vezenja perila, krasna
predstikana žen. roč. dela

JESENSKI DUNAJSKI VELESEJEM 1940

OD 1. — 8. SEPTEMBRA

Navzlic vojni je Dunajski velesejem pomembno povečan — prostorno z novimi zgradbami, vsebinsko pa s pridobitvijo novih skupin razstavljalcev. Posebno bo zastopana nemška industrija avtomobilov.

Mednarodni značaj daje Dunajskemu velesejmu posebno močno sodelovanje inozemstva, zlasti pa vseh držav jugovzhodne Evrope, Jugoslavije, Madžarske, Rumunske nadalje Slovaške itd.

Vizum za potovanje

Obiskovalcem Dunajskega velesejma bo izdan brezplačni vstopni vizum. Potrebno je, da zastopnik Dunajskega velesejma — ki je pristojen za mesto, kjer inserent stalno živi — predlaga, da se lahko izda vizum. Prijave se sprejemajo do 10. avgusta 1940. Poznejše prijave se bodo sprejemale v mejah možnosti in bodo tudi vezane s posebnimi stroški.

Ugodnosti za potovanje

Obiskovalci Dunajskega velesejma dobijo posebno sejemsko legitimacijo, glasečo na njihovo ime in popust za potovanje in sicer: na nemških državnih železnicah 60% na jugoslov. državnih železnicah pa 50% pri povratku od normalne tarife.

Natančnejša obvestila

dajejo: Začasni zastopnik Dunajskega velesejma za Dravsko banovino in banovino Hrvatsko: Dir. JOSIP KULHANEK, Zagreb, Illica 9, tel. 24 307, ter gen. zastopnik za Kraljevino Jugoslavijo: H. PFANNENSTILL, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881

Nagradna križanka

Tvrdke, ki žele delati reklamo zase po križankah, naj izroče svoja naročila en teden popreje v upravi »Slovenca«.

Rešitev križanke je treba poslati na upravo »Slovenca« pod značko »Križanka do četrtka prihodnjega tedna. — Rešitev križanke bomo objavili prihodnjo soboto.

Med one, ki bodo pravilno razdelili križanko, bomo z žrebanjem razdelili 4 nagrade in sicer za vsakega list »Slovenca« za en mesec zastoj.

KINO UNION									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11					12				13
14				15				16	
17			18					19	
	20	21					22		
		23							

BESEDE POMENIJO:

Vodoravno: 1. Krasen pevski film, ki je na sporedu v kinu Union v Ljubljani. 11. Trda stvar. 12. Priprave (radio, telefonski, fotografski itd.). 14. Hrib pri Ljubljani. 15. Zvit poseg, kretnja. 16. Nemška reka. 17. Ploškovna enota. 18. Življenje (romansko). 19. Vrsta barve. 20. Evropska prestolica. 22. Stara

dolžinska mera. 23. Slavni korziški pevec romanc in popevk. poje v kinu Union.

Navpično: 1. Denarna enota. 2. Orijentalno dostojanstvo. 3. Obstoja. 4. Števniki. 5. Kraj v dvorani. 6. Zgodovinska cesta iz Rima. 7. Vodna žival. 8. Kemijska označba. 9. Vzročni veznik. 10. Očka. 11. Dva enaka soglasnika. 13. Veznik. 15. Krstno ime pevca pod 23. vodoravno. 18. Poziv neljubim gostom. 19. Stavbni material. 21. Os. zaimek. 22. Pisemska kratka.

Rešitev sobotne križanke.

Miklauc — manufaktura.

Vodoravno: 1. Svila (jo dobiš najceneje in v največji izbiri pri Miklauc, Ljubljana — Lingarjeva ul.). 5. Da. 6. Tine. 8. Klek. 10. Ararat. 13. Sel. 14. Sla. 15. Ilo. 16. Stoti. 18. Akt. 19. Arak. 20. Ra.

Navpično: 1. Sak. 2. Italik. 3. Lira. 4. Ana. 5. Delta. 7. Erika. 8. Ks. 11. Alt. 12. To. 14. Sta. 17. Or. 18. Ar.

Izžrebani nagajenci:

Med rešilec, ki so pravilno rešili sobotno križanko, so bili izžrebani:

Habić Fran, Ljubljana, Kocenova ul. 11.
Stare France, dijak, Velike Lašče 11.
Vydra Franc, Ljubljana, Tabor 5.
Okorn, Marta, Prekorje, p. Celje.

Dobivali bodo 1 mesec »Slovenca« brezplačno.

Opozorjamo reševalce, da lahko oddajo rešitve po naših podružnicah po Sloveniji. Poslane po pošti kot tiskovine, pa se morajo frankirati s 50 par.

LINOLEJ

voščeno platno, preproge, zavese odeje kupite najceneje pri »OBNOVA«, F. Novak, Jurčičeva 6

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; žentovanski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka peletna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znakmo.

Službe iščejo

Absolventka

trgovskega učilišča in meščanske šole z odliko, močne in zdrave postave, prosi za primerno službo. Nastop lahko takoj. Dopise na upravo »Slovenca« pod »Triglav« 10445.

Vajenci

Učenka

ki je dovršila tri razrede meščanske šole, išče mesto v trgovini, kakršne koli stroke. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10325.

Auto-motor

Avtomobilske zračnice

stare, nerabne, kupuje vsako količino Avtomontaža d. d., Ljubljana — Kamniška 25, tel. 30-14 in 30-47.

Službodobe

Dva mizarska pomočnika

sprejem. Polzve se v Gunciljah št. 38, št. Vid.

Več čevljar. pomočnikov

za šivana dela sprejem takoj. Zaposlitev stalna. Konrad Mehle, Tržič. (b)

Mlada gospod. pomočnica

dobi takoj stalno mesto pri uradniškem paru z enoletnim otrokom na Rakeku. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Zdrava« št. 10526.

Odvetniška uradnica

verzirana v vseh poslih, sposobna za samostojno vodstvo zemliskoknjižnih in izvršilnih zadev, dobi takoj namestitve v večji odvetniški pisarni. Plača po dogovoru, prav tako čas nastopa službe. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Odvetniška uradnica« pod št. 10790 (b)

Dva mizarska pomočnika

boljša, takoj sprejem za trajno delo. Andrej Kregar, strojno mizarstvo, St. Vid nad Ljublj.

Strojnika

za Wolf-lokomobile, za takojšnji nastop, ki bi bil istočasno dober ključavničar, iščem. Dobre reference zaželjene. Ponudbe upravi »Slovenca« v Mariboru pod »Zmožen in zanesljiv« št. 10618 (b)

Dojiljo

za 10 mesečnega otroka nujno iščem. Mesto stalno, plača dobra. Potne stroške povrnem. Pismene ponudbe s fotografijo in prepise spričeval do sedanjih služb pošljite na: Engleska drogerija — g. A. Jovanovič, Beograd, Kneza Mihajla 33.

Naročajte in širite

»Slovenca«!

Naznanjamo žalostno vest, da je nenadno umrl naš ljubljani soprog, oče, brat, svak in stric, gospod

VIKTOR PERTOT

nameščenec Ljubljanske kreditne banke

Pogreb blagega pokojnika bo v soboto, dne 20. julija, ob 17 iz mrtvašnice na Pobrežju na magdalensko pokopališče. Sv. maša zadušnica se bo brala dne 23. julija ob 7 v magdalenski cerkvi.

Maribor, dne 19. julija 1940.

Zalujoči:

Valerija, soproga; Vojteh, sin; Nada, hči, in ostalo sorodstvo.

Javljamo žalostno vest, da nam je naš blagi tovariš in zvesti prijatelj, gospod

Josip Bantan

uradnik Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu

dne 17. julija umrl. — Dragega pokojnika položimo k večnemu počitku dne 20. julija ob 16 na pokopališče v Zagrebu.

Počivaj v miru!

Uradništvo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Nenadoma nas je zapustil v 58. letu starosti naš ljubljani brat, gospod

Ivan Fabčič

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 21. julija, ob pol treh popoldne iz Zal, kapelica sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana-Vipava, dne 19. julija 1940.

Zalujoči ostali

Zahvala

Vsem, ki so nam v bolezn in ob smrti naše ljube in nepozabne mame, gospe

Pavle Plehan

roj. Lesar

vdove po nadspredniku drž. železnice stali ob strani, z nami sočustvovali, poklonili toliko krasnega cvetja in jih spremili na njihovi zadnji poti, vsem, prav vsem naj Bog plača.

Sv. maša zadušnica za našo blagopojno mamo bo v ponedeljek 22. julija ob 7 v farni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 20. julija 1940.

Globoko zalujoča rodbina Plehan.

Po težki in mučni bolezni je poklical Vsemogočni k Sebi našo ljubo in dobro teto, gospo

Marijo Peternel

roj. Erlah

Pogreb nepozabne pokojnice bo v nedeljo, 21. julija, ob pol štirih popoldne iz Zal, kapelica sv. Marije, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 19. julija 1940.

Zalujoče rodbine:

Zagoričnik, Klemenčič in Erlah.

Najnovejša poročila

Živahna letalska delavnost

Napadi nemških letal na Anglijo

London, 19. jul. t. Reuter. Danes je napadlo angleško obalo v popoldanskih urah 22 težkih nemških bombnikov. Bombniki so napadli večje številne ladij ob obali in vrgli nad 20 težkih bomb, vendar nobena od bomb ni zadela. Obrežne protiletalske baterije so začele sovražna letala takoj obstreljevati in jih pregale na morje. Verjetno je, da je bil eden izmed bombnikov zadet in da je padel v morje približno v sredi Rokavškega preliva. To se sklepa upravičeno iz dejstva, da je bil opažen v zraku padalec, ki se je spuščal na morje. Angleški patrolni čolni so v morje padlega letalca skušali rešiti, ko pa so prišli na mesto, kjer je bil približno padel padalec, ni bilo o njem nobenega sledu več.

Angleško letalsko ministrstvo sporoča dalje, da so nad jugovzhodno Anglijo v teku dneva na več mestih angleška letalska letala in protiletalsko topništvo obstreljevala močne skupine nemških letal. V hudih letalskih bitkah je bilo sestreljeno 8 sovražnih letal. Eno letalo pa je bilo nad jugovzhodno Anglijo zbito od protiletalskega topništva. Opaziti je bilo tudi, da so bila z zadetki poškodovana še mnoga druga nemška letala.

Nad vso Anglijo je bilo v teku današnjega dneva sestreljenih od angleških lovcev in od protiletalskega topništva skupno 11 nemških letal. Od tega so bili 4 nemški bombniki, drugih 7 pa so bila bojna letala. Angleško letalstvo je ta dan izgubilo 5 bojnih letal.

Angleški letalski napadi

London, 19. julija. t. Reuter. Vojno poročilo letalskega ministrstva se glasi: Včeraj so naši bombniki podnevi napadli sovražno ladjevje, ki je bilo koncentrirano blizu Rotterdama in v pristanišču Boulogne, dalje skladišča v Le Havru in letališče pri Stomerju. Pogrešamo troje naših letal.

Ponoči so naša letala bombardirala po-

morsko oporišče v Emdenu, pristanišča Harlingen, Willemsoord in skladišča pri Gentu. Vsa letala so se vrnila. Bombniki so napadli tudi tovarne in skladišča letal pri Bremenu, Diepholzu, Paderbornu in Rotenburgu. Pri Bremenu in Hannoverju so bili izvršeni napadi na skladišča olja, pri Essenu na tovarne municije, pri Hammu na tovarne razne materije, pri Gasselu je bilo bombardirano letališče, pri Bremenu pa vlak, ki je bil natovoren z municijo. Eno naše letalo se ni vrnilo.

Ko so naša letala napadla severozahodno Nemčije in Porenje, so bombardirala tudi Kruppove tovarne orožja. Del tovarniških poslopij je bil zadet z bombami težkega kalibra. Nastale so silne eksplozije. Pri Bremenu je bila ponovno bombardirana Fockervulfova tovarna letal. Velika škoda je bila povzročena pri Paderbornu v tovarni za oskrbo letal in ravno tam na letališču. Pri Emdenu so bombe povzročile požare tamkajšnjih skladišč olja. Zadete so bile tudi rafinerije v Bremenu in Hannoverju. Eden od pilotov je opazil dva vlaka, naložena z vojnimi materiali južno od Soltaua. Spustil se je na višino 1000 metrov in jih napadel z zažigalnimi bombami, vrgel je tudi eksplozivne bombe. Nastale so eksplozije, ki so trajale okoli ene ure. V četrti zgodaj so formacije bombnikov napadle pristanišče Boulogne. Bombe so padle na ladje in na skladišča. Poškodovan je bil tudi pomol.

Dve angleški ladji potopljene

London, 19. julija. t. Reuter. Admirali-teta poroča, da sta bili na Atlantskem oceanu potopljeni dve angleški ladji. Ena od teh se je imenovala »King John« (5228 ton), druga pa »Davison« (6433 ton). Ker je verjetno, da sta bila oba parnika napadena od na skrivaj obo-rožene sovražne trgovske tovarne ladje, so bile na to opozorjene vse angleške ladje, ki plu-jejo po oceanih.

romunska vlada zavzela odklonilno stališče proti bolgarskemu predlogu, po katerem naj bi se vprašanje Dobruže rešilo sporazumno. To bi moglo privedi do poslabšanja odnosov med Bolgarijo in Rumunijo. Uradno poročajo, da oblasti zapirajo Bolgare v Dobruži ter jim plenijo imetje. Zaradi tega je večina bolgar-skega prebivalstva bila prisiljena, da zapusti domove in beži v Bolgarijo. Čez mejo prihajajo neprenehoma številni bolgarski begunci. Z druge strani pa se v Dobruži spet zbira-jo romunske vojaške enice. V bolgarskih urad-nih krogih poudarjajo, da je bolgarska vlada zato pristala na sporazumno rešitev vprašanja Dobruže, ker je upala, da ga bo mogoče do-govorno rešiti. Zdaj postaja to upanje vedno manjše, posebno zaradi tega, ker niso zalegli niti protesti bolgarskega zastopnika v Buka-rešti.

Rusija zahteva Aalandske otoke

Stockholm, 19. julija. t. »United Presse« poroča, da je ruska vlada poslala Finski zahtevo, naj Finska Aalandske otoke demobilizira ali pa odstopi Rusiji. Zaradi te zahteve se je finska vlada že sestala na sejo in razpravljala o za-htevi. Prav verjetno je, da bo Finska sprejela rusko zahtevo.

ne koflarne potrebuje bolnišnica še novo upravno poslopje ter stanovanja za sestre, ki so sedaj stisnjene v nezadostnih prostorih. Zato bi bilo na vsak način zelo primerno, če bi se banovina odločila za celotno izgradnjo mariborske bolnišnice po projektu, ki je bil odobren že pred tremi leti. Po tem projektu bi dobila bolnišnica še nov paviljon za porodnišnico, dosedajni bolniški prostori v starem poslopju pa bi se modernizirali ter nadzidali še za eno nadstropje. Zato bi bilo potrebno, da bi banovina recimo letos dodelila mariborski bolnišnici za pričetek vseh del 15 milijonov din, drugo leto pa bi ji dala še preostalih 10 milijonov din na razpolago, pa bi dobil Maribor s tem bolnišnico, ki bi za doseglo vrsto let popolnoma ustrezala zahtevam vsega svojega ogromnega zaledja.

m Sv. maša za planince in izletnike bo prihodnjo nedeljo na naslednjih postojankah: pri Pohorskem domu ob 9., pri Sv. Ane ob 11., na Uršliji gori ob 9., v mariborski frančiškani cerkvi ob 4.15 (pred odhodom vlakov). — Aljažev klub.

m Umrl je uradnik Ljubljanske kreditne banke g. Viktor Pertot. Pogreb pokojnikov bo danes popoldne ob 17 iz mrtvašnice na Pobrežju na magdalensko pokopališče, sv. maša zadušnica pa se bo brala dne 23. julija ob sedmih v magdalenski župnijski cerkvi. Na v miru počiva, sorodni-kom naše sožalje!

m Mariborski mali harmonikarji gredo 28. ju-lija na izlet v Savinjsko dolino. V St. Pavlu pri Prebrodu priredijo tega dne popoldne ob 15. v Za-družnem domu koncert. Istega dne zvečer ob 8. ponovijo koncert v Zdraviliškem domu v Dobrni.

m Posnetki nove Pohorske ceste. V izloženem oknu »Putnika« so razstavljeni krásni posnetki nove Pohorske ceste, ki bo v začetku avgusta slovesno blagoslovljena. Prijatelje našega Pohorja na te posnetke opozarjamo.

m Šahovski turnir. V četrtek zvečer so odigrali 12. kolo šahovskega turnirja, ki ga prireja Šahovski klub »Vidmar«. Kolo je dalo naslednje rezultate: Kuster: Ceralič 1:0, Ketiš: Reinsberger 1:0, Mar-vin: Peče 1:0, Sonan: Lukeš B. 1:0, Gerželj: Ku-kovec 1:0, Senekovič: Hvalič 1:0, Skralovnik: Lu-keš Fr. 1:0. Odigrani sta bili tudi prekinjeni partiji Gerželj: Hvalič 1:0 in Hvalič: Kuster 1:0. Stanje po 12. kolu je naslednje: Gerželj 10 (1), Kukovec 10, Kuster 9, Ketiš 7, Lukeš Fr. 6 in pol (1), Cerali-č 6 in pol, Marvin in Sonan 6, Peče in Reins-berger 5 in pol, Skralovnik 3 in pol, Lukeš B. 2 in pol, Hvalič 1.

m Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njih svojem vrši v nedeljo, dne 21. julija, zdravnik dr. Rudolf Lovrec, Maribor, Strossmajerjeva ulica 8.

m Detek — štev hudega psa. V Radvanju je domači pes popadel eno leto starega Ivana Her-zoga, sinčka tekstilnega delavca. Pes je dečku po-polnoma razgrizel obraz.

Nova gimnazija na Rakovniku

Veliko se govori in piše o stiski, ki vlada na naših srednjih šolah, — in upravičeno. Pere-dih problemov, ki naravnost kričijo po rešitvi, je nešteto; a najnujnejši je osnovni problem šolskih prostorov.

Ni treba dolgega dokazovanja; zadostuje dej-stvo, da se je v zadnjih 25 letih na ozemlju seda-nje dravsek banovine število učencev kar potrojilo (od 4700 na približno 13.000), število oddelkov podvojilo (od 164 na 310), število učilnic pa je naraslo samo od 160 na 218! Če dejstvo samo, da se število oddelkov ni razvijalo paralelno s šte-vilom učencev, ni nič kaj razveseljivo; številčno premočni razredi pa ne morejo dati učencem one izobrazbe kot manj; številni razredi. A statistika, kako je naraščalo v tem času število učilnic, je več kot porazna. Prostor, s katerim bi pred 25 leti izhajalo 6400, mora danes služiti 13.000 učencem. Uporaba šolskih prostorov se je torej dvignila za več kot 100%! Z drugo besedo: Skrb za gradnjo novih šolskih poslopij je takorekoč enaka ničli. Vrh tega pa so razni napredni režimi zavirali vsako privatno inicijativo in preganjali nedržavne učne zavode.

Kakšna je posledica poraznega pomanjkanja učilnic? Predvsem prenatrpani razredi in popol-danski pouk! In še: velike nepravilnosti za starše in dijake, nazadovanje higiene, nepovoljni šolski uspehi itd. O vsem tem bi se dalo razpisati na dolgo in široko; starši, dijaki in profesorji bi la-hko povedali žgočo in rezko obsodbo.

Nujno je torej potrebna sanacija teh razmer. Zlasti v Ljubljani, kjer je odstotek dišstva največji med vsemi mesti v državi. Tega se v polni meri zaveda tudi kr. banska uprava, ki skuša v mejah možnosti in svoje kompetence zlu kar moč odpo-moči. Ena izmed delnih rešitev problema je padla uprav v zadnjih dneh. Kr. banska uprava je na-jela vse prilike in prvo nadstropje v novem delu salezijanskega zavoda na Rakovniku, kjer name-rava namestiti osem učilnic za prvih pet razredov realne gimnazije s paralelkami od I. do III. raz-reda. Ne bo to sicer nova gimnazija v polnem pomenu besede, marveč bo funkcionirala samo kot del I. dr. realne gimnazije; vendar se utegne predvidoma razširiti v popolno in samostojno gim-nazijo.

Res je, da osem novih učilnic še ne pomeni dokončne rešitve težkega problema. A brez vidnih olajševalnih posledic za ljubljanski srednješolski pouk ta ukrep nikakor ne bo. Pomagano bo zlasti I. realni gimnaziji, ki bo tako mogla znatno raz-bremeniti prenatrpano III. realno gimnazijo. V vsakem primeru pa bo šest nižješolskih razredov, ki bi bili sicer obsojeni na popoldanski pouk, la-hko obiskovalo šolo v dopoldanskih urah. In to vse-kakor nekaj pomeni.

Pri otvoritvi nove gimnazije na Rakovniku je bilo slišati ugovor, da bo ta gimnazija ležala na periferiji in ne bo imela dovolj močnega šol-skega okoliša. Kr. banska uprava je sama sprva imela isti pomislek. Da bi se preprečila o dejan-skem položaju, je dala lani izdelati statistiko di-jakov, ki obiskujejo ljubljanske srednje šole in stu-nujejo onkraj Gruberjevega kanala. In statistika je pokazala, da je število teh dijakov presenetljivo veliko. Če sedaj pristajemo tem dijakom še vse one, ki se vozijo v šolo z dolenskimi vlakom ali pa z avtobusom in s kolesi z Barja ter iz žižanskega kotla skupaj s 120 do 150 dijakmi rakovniškega konvikta, pridemo do zaključka, da je računati naravnost z navalom na novi učni zavod.

Sicer pa bo rakovniška gimnazija imela svoje velike prednosti, ki ji bodo privabile mnogo di-jakov tudi iz mesta. V prvi vrsti bo na njej samo dopoldanski pouk! Nemalo mestnih staršev, ki že-lijo, naj njihov sin poseđa šolo v dopoldanskih urah, bo rajši žrtvoval 30 din mesečno za tram-vaj, ki pelje prav do Rakovnika, samo da bo po-magano njihovim otrokom — in tudi njim samim. Mislimo si n. pr. očeta uradnika, ki ima službo dopoldne, medtem ko se njegov sin istočasno pri-pravlja za popoldnansko šolo — morda brez pravega nadzorstva ali pa s pomočjo težko plačanega in-struktorja. Take starše bo rešila nova gimnazija skrb in stroškov, ker bo otrok doma v istem ča-su, ko ga bo lahko nadziral in mu pomagal oče sam.

Je pa tudi pozicija rakovniškega zavoda tako lepa, da si idealneje mesto za šolo težko mislimo. Moderna stavba odzračuje vsem zadetnim pred-pisom. Svež zrak in nemoten mir vstran od po-uličnega vrveža, prostorno igrišče in nedotaknjena priroda v neposredni bližini — vse to približuje Rakovnik glasovitim angleškim kolegijem. Pri vsem tem pa je Rakovnik radi ugodne tramvaj-ske zveze popolnoma vključen v mestni kompleks. — Posebna prednost nove gimnazije bo tudi v tem, da bo imela ob sebi številčno močan konvikt za velik del svojega dišstva. Idealna zamisel, naj se priključijo gimnazijam konvikti za čim večji del njihovega dišstva, če ne sploh za vse — za-misel, ki jo skušajo realizirati napredne države in ki ima tudi pri nas številne zagovornike, kateri na seveda na realizacijo še oddale ne morejo ra-čunati, — bo tako tudi pri nas ostvarjena sicer v začetni, a vendar v ugodni in ugodno delujoči obliki.

m Uboga starka. V četrtek zjutraj so našli na dvorišču hiše 1 a na Ruški cesti onemogo starko, ki je bila vsa premočena od silnega naliva ter je oslabela ležala tam na tleh. Poklican je bil straž-nik, ki je ugotovil, da je to 80 letna občinska ubo-ga Koban Marija iz Košakov. Bila je v sredo po-poldne v Mariboru pri nekih svojih znanih ter se je napotila proti domu. Zvečer pa je omagala na Kralja Petra trgu. Ni imela ne pare za kakšno prenočišče, ljudje, pri katerih je prosila za streho, pa so jo napodili in tako ji ni v temi preostalo drugega, kakor da se je zavlekla na dvorišče ome-njene hiše, da tam prespi pod milim nebom. V noči pa jo je presenetila strašna nevihta ter je bila potem zjutraj tako otupla, da jo je moral stražnik na vozu odpeljati v policijsko zapore, kjer so jo okrepčali z jedjo ter ji nudili priliko, da se je odpočila, nakar je odšla domov.

m Smrtina nesreča hlapca. Posestnik Ignac Vil-tušnik iz Hudega kota je imel hlapca Alojza Kot-nika. V torek popoldne je hlapec napregel in se odpeljal v Robnikov jarek po smrekove hlode. Na-ložil jih je poln voz in nato krenil proti domu. Na cesti pa se mu je voz zvrnil v jarek ter pod seboj pokopal nesrečnega hlapca. Takoj so o nesreči ob-vestili orožnike. Hlapca so našli povsem zasutega s težkimi hlodi in vsega polomljenega. Mož je mo-ral biti pri priči mrtve, ko ga je pokrilo težko breme. Poginil je tudi konj.

m Smrtina kosa. Na Ptujski cesti št. 63 je umrla 59 letna posestnica Marija Potočnikova. Naj v miru počiva, sorodnikom naše sožalje!

Gaspari, Vavpotič, Smrdu v »salonu Kos«

Spet so nanovo napolnjena izložbena okna »Salona Kos« v prehodu nebotičnika. To pot stav-ljajo na ogled svoje dela slikarja Maksim Gaspari in Ivan Vavpotič ter kipar France Smrdu.

Maksim Gaspari, ki je naši javnosti dobro znan, je zastopen z več deli. Omeniti moramo pred-vsem dela: »Marija z Jezusom« (večji in manjši format), »Vesela svatba« (s harmonikarji na čelu zapuščajo svatje po opravljeni poroki farno cerkev) in bogati »Snubač«, ki samozavestno stoji pred svo-jo izvoljenko, kateri v lepih besedah slika bodočo-nost, primerjajoč jo z lepoto kraja, ki ju obdaja. Med drevenje se namreč vidi Blejski otok ter tiho in pokojno Blejsko jezero.

Ivan Vavpotič je razstavil šest olj: Tulpe, Vrt-nice, Gladole, Jabolka, Marijo z Detetom in po-krajino Medno v jeseni. Od tej prilike z zadovolj-štvom ugotavljamo, da Gaspari in Vavpotič raz-stavljata »Marijo z Jezusom«, ker s tem nudita na-šemu ljudstvu priliko, da si za mal denar nabavi mojstrovino ter z njo okraši svoj dom. Poudarjam, za mal denar! Nedavno sem namreč imel priliko slišati iz ust stare žene, da je plačala za repro-dukucijo nabožne slike — posnetek seveda na pa-pirju — bajno vsoto: 1400 dinarjev.

Akademski kipar France Smrdu je zastopen z devetimi deli: »Toaletar«, izdelana v vosku, »Poči-tek« — terakota — »Glava deklice«, »Deklica z ro-žami« — oboje v marmorju, itd. Smrdu je mehak v liniji; vsa dela pričajo, da temeljito obvlada snov in da se ogiblje sleherne spakedenosti, ki jo ne-kateri smatrajo za višek umetnosti.

Zamisli, stalno razstavljeni dela naših moj-strov, moramo res pozdravljati. Gosp. Kosu, last-niku »Salona Kos«, moramo biti samo hvaležni za to dejanje. Samo na ta način si lahko vzgojimo občinstvo, ki je doslej še vedno imelo na razpolago denar za ničvredne »kličce«. Gasparijeva, Vavpoti-čeva in Smrdujeva dela bodo razstavljena do konca julija in občinstvu toplo priporočamo, da si jih ogleda. Vstop je prost.

1 Maša za turiste in izletnike bo jutri v kapeli Vzajemne zavarovalnice ob 4.30 zjutraj, pred od-hodom vseh prvih jutranjih vlakov.

1 Mirotva devetdnevica v Zeleni jami. Ves čas vojske se opravljajo po ljublj. cerkvah mi-rovne devetdnevne. V dnevi od 20. do 28. julija pride na vrsto cerkev sv. Vincenčja v Zeleni ja-mi. Mirotva pobožnost se bo opravljala na sle-deči način: Vsak dan med tednom od 20. julija bo zjutraj ob pol 6 sv. maša z blagoslovom. Zve-čer ob 8 bo molitvena ura pred izpostavljenim Najsvetjšim ter litanije Srca Jez. z blagoslovom. Ob nedeljah bodo sv. maše ob navadnih urah ob 6 in 8; blagoslov in molitvena ura bo pa zvečer ob 8. Prebivalci Zelene jame so vabljeni, da pri-dejo vsak dan k tej devetdnevici. Pridite in mo-limo: »Daj, Gospod, mir v naših dneh!«

1 Nova maša na Kodeljevem. Sprejem novo-mašnika bo drevi ob 8. zvečer pred cerkvijo. Po sprejemu bo g. novemašnik podelil v cerkvi bla-goslov. Belobelečene deklice naj se v nedeljo z ministranti vred zbero ob četrti na 9. v Mladinskem domu, odkoder pojde sprevod v cerkev. Popoldan-ska služba božja je ob 4. Zadnja maša pa ob pol 11. uri.

1 V Stritarjevi ulici št. 6 v Ljubljani, pri frančiškanskem mostu, se sedaj nahaja optik in urar Fr. P. Zajec, torej ne več na Sta-rem trgu. Samo kvaliteta optika.

1 Mestni trošarinski urad v I. nadstropju kre-rije v Lingarijevi ul. št. 1 v ponedeljek in torek 22. in 23. t. m. zaradi snajenja prostorov ne bo poslo-val za etranke.

1 Zaradi šele posejanih in ozelenelih trat v Zvezdi je treba pes po Zvezdi voditi na vrviči, da ne bi delali škode s skakanjem po gredah in razkopavanjem. Občinstvo opozarjamo in prosimo, naj samo pazi na nove trate, da bodo čim najbolj krasile okolico spomenika kralju Aleksan-dru I.

1 Damske poletne domače obleke od 85.— din, boljše svilene od 180.— din naprej nudi Goričar, Sv. Petra cesta.

1 Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec nar-avnega »Franz-Josefa« grenčice.

1 Otroci desete ulice, je pretresljiva filmska zgodba iz življenja zloglasnih gangsterjev njujor-skega podzemlja, ki se poslužujejo malih otrok za vabo pri svojih zločinskih naklepih in podvigih. V borbi proti tem izvržkom človeštva je podvzela njujorska policija vsa razpoložljiva sredstva. Pri enem razbojniškem napadu se je posrečilo zajeti nekoga teh dečkov, potem ko je njegov zločinski oče bil ubit. Eden izmed detektivov je dečka po-sinovil in mu nudil najboljšo vzgojo. Film nam od-kriva socialno zapuščeno in propalot otrok teh zločincev, na drugi strani pa dobimo vpogled v od-ličen policijski aparat, ki vodi neusmiljeno borbo proti zločincem. Film, ki je na sporedu kina Sloge, bo predvajal samo nekaj dni.

1 20.000 bolnikov je letos že sprejela ljubljans-ka bolnišnica. Včeraj popoldne okrog štiri h so sprejeli v ljubljanski splošni bolnišnici sedemlet-nega Franca Pristavca, sina delavca iz Laz pri Borovnici. Fantek je padel s kozolet in si skoraj odgriznil jezik. Hitro so ga mu sešili, v sprejemni pisarni pa je na sprejemni list dobil številko 20.000, kar pomeni, da je letos bolnišnica sprejela doslej že 20.000 bolnikov. Okrog šestih je bil spre-jet še bolnik, ki je dobil številko 20.024, kar kaže, da se bolniki tudi tako velike številke nič ne ustrašijo. Letos je bolnišnica sprejela 1000 bolni-kov več kakor pa lani v tem času. To morda naj-bolj zgovorno kaže, da bomo imeli do konca leta vsega skupaj okrog 2.000 več bolnikov kakor lani. Tudi to je napredek, če že ne mara napredovati kirurški paviljon.

1 Samomor v Mostah. Včeraj zjutraj je našla svakinja 58 letnega branjevca Fabčiča Ivana mrtve-ga v njegovem stanovanju. Fabčič se je rodil v St. Vidu pri Vipavi, a je bil pristojen v Ljubljano. Bil je vdovec in je imel v Medvedovi ulici bran-jarijo, katero je dal v najem. Zanimal je na večer v sobi ogenj in tleče ogelje je povzročilo, da so se razvijali strupeni plini, ki so moža, med tem ko je spal na postelji, omanili in zadušili. Pokojnik naj-brž ni bil prisoben, ko je napisal poslovilno pismo in se odločil za ta zadnji korak. Verjetno je tudi, da se je hudo grizla izžuga denarja, ki ga je posodil, kar mu je še bolj zrahljalo živce. Policijs-ka komisija je ugotovila dejanski stan in odredila prevoz trupla na Zale.

Kranj

Protituberkulozni dispanzer v Kranju. Ordina-cij v dispanzerju zaradi počitnic ne bo od všt. 21. julija do všt. 10. avgusta. Nujni primeri in bolniki, ki prejemajo pnevmotoraks, naj se v tem času oglašajo na Golniku in sicer vsako sredo ali soboto popoldne.

MARIBOR

Ali bo novi paviljon bolnišnice še letos dograjen?

Maribor, 19. julija.

Tri leta že čaka novi paviljon mariborske bolnišnice, ki bo imel prostora za okoli 250 postelj, v surovem stanju na dograditev. Mariborčani so se sedaj na to stanje že nekam navadili ter so po-stali prav apatični, toda v očeh tujcev je ta stavba, kaj čuden simbol našega mesta. Sedaj se govori, da je denar za izgotovitev paviljona na razpolago ter se bodo dela kmalu pričela. O tem smo se na merodajnih mestih informirali ter smo dobili sle-deče pojasnilo:

Ze lanko leto je ponudil SUZOR banovini za modernizacijo in izgraditev njenih bolnišnic veliko posojilo, od katerega je bil določen znesek 25 milijonov za izgraditev mariborske bolnišnice. Mi-nistrstvo za socialno politiko pa je dolgo časa zavlačevalo odobritev tega posojila, poleg tega so nastopile tudi težave glede vknjižbe, ker je moralo biti poprej premoženje banovine ocenjeno ter do-ločene nepremičnine, na katere bo to posojilo vknji-ženo, tako da se je zadeva zavlekla do letos. Sedaj so pa že nekaj časa vse te ovire odstranjene in tudi SUZOR je še vedno pripravljen dati posojilo. Ne ve se še, v kakšnem iznosu bo to posojilo banovina realizirala, a sliši pa se, da bo dobila bolnišnica v Mariboru zaenkrat od izposojene vsote znesek 11 milijonov din. Ta denar bi popolnoma zadostoval za dovršitev že zgrajenega paviljona, ker je medtem tudi uprava bolnišnice iz svojih sredstev pripravila različni inventar, tako da bi bilo treba za vsa dela pri paviljonu in za opremo še kakih 7 milijonov din. Zdi se pa, da kljub de-narju ne bo mogoče vseh del na paviljonu letos izvršiti, ker bodo pač dela prepozno razpisana. Kadar zida država ali banovina kakšno stvar, je že tako, da raje zida pozimi, kakor pa v letnem času, ki je za taka dela primernejši, kakor zimski.

Ker bo na razpolago za mariborsko bolnišnico 11 milijonov, bo mogoče poleg dovršitve novega paviljona še zgraditi tudi pralnico, ki je pač zelo nujno potrebna. Prav tako potrebna pa bi bila tudi naprava nove koflarne za centralno kurjavo za vse bolniške objekte. Sedaj ima vsak trakt v bolnišnici svojo kotlarno, tako da ima vsa bolnišnica kar 8 centralnih kurjav. Potrošnja premo-ga je zaradi tega skoraj za 30% večja, kakor bi bila, če bi imela bolnišnica samo eno kotlarno, poleg tega pa bi bilo treba tudi manj osebja. Letno bi se na ta način prihranilo samo pri kurjavi okoli četrta milijona din, kar je že lep znesek. Izgleda pa, da na banovini niso osvojili tega predloga, ker je tudi v novem paviljonu predvidena posebna centralna kurjava.

Poleg novih paviljonov, nove pralnice, central-

KULTURNI OBZORNIK

Slovenci in Jugoslavija v nemški reviji

Pred kratkim smo na tem mestu poročali o modernih slovenskih novelah v nemščini in smo takrat posebej poudarili, da tisti, sicer dobri in lepi zbirki v prevodu, manjka daljšega uvoda, ki naj nemški narod podrobneje pouči o pisateljih, katerih dela so v zbirki prevedena, kakor tudi sicer o modernem slovenskem pripovedništvu, česar vsega v zbirki ni. Obenem smo pa že tudi omenili, da je eden izmed prevajalcev — Stanislav Hafner — priobčil primerno in potrebno oznako, ki je manjkala v zbirki, v reviji Der getreue Eckart dne 1. julija 1940. O tem članku v reviji danes nekaj besedi.

V uvodu govori člankar o naseljenem prostoru slovenskega naroda na križišču germanskega, romanskega in slovanskega sveta. Tako je že naseljeni položaj Slovencev dal temu narodu v kulturnem pogledu nalogo posredovanja med vzhodom in zahodom kakor tudi med imenovanimi tremi glavnimi evropskimi narodnostmi. Tej nalogi je tudi slovensko pesništvo ostalo zmerom zvesto, od reformacije preko romantike do današnjega časa. Posebno velikega pomena pa je bila stoletna usodna zveza slovenskega naroda z nemškim v avstrijsko-ogrski monarhiji. Kljub temu pa, da do sedaj zaradi posebnih geografskih in političnih prilik slovenski narod še nikdar ni nastopil v zgodovini kot enotna teritorialno politična enota, vendar si je ustvaril na temelju književnega razvoja in samostojnega kulturnega življenja močno narodno zavest. Ravno pesništvo je bilo vseskozi glavni nosilec nacionalnega razvoja, ravno v tem se kaže izredna nacionalna funkcija slovenskega naroda.

Romantika je slovensko kulturno ustvarjanje poenostavila in ga postavila na temelj narodne zavednosti. Moderna pa je povzročila evropeizacijo vse slovenske umetnosti: književnosti, glasbe in slikarstva. Mirna doba ob prelomu iz 19. v 20. stoletje je tja do konca svetovne vojne leta 1918 omogočila zmago modern in njenim vplivom ter tako ustalila v narodu vero v boljšo bodočnost in v zmago duhovnih idealov.

Ivan Cankar je bil velik oznanjevalec vseh duhovnih in socialnih problemov slovenskega naroda, njegovih družabnih plasti, njegovih ljudi, njihovega večnega boja med alpsko-katoliško čustvenostjo in realnimi življenjskimi potrebami. Subjektivno doživljanje svoje dinamične rasti in svoje življenjske usode je vzporejal z rastjo in usodo svojega ljudstva. To doživljanje je predmet njegove umetnosti. Zato je ta njegova umetnost težka in jo je skoro nemogoče uvrstiti v trden estetski ali svetovno-nazorni sistem. Cankar je bil v nekem naturalističnem odnosu do stvari v svetu, jih je kritično motril, je pa tudi v satiri bojevit lomil vezi in se umikal po zmagi čustva nad razumom, zlasti v poznejših letih, zmerom bolj in bolj v ekspresionistične izlive svoje pesniške duše, ki ga je v neki pesniški poduhovljenosti popolnoma dvignila iz telesnih vezi v sfero sproščanja. Dvignil se je v kraljestvo duše, ki priznavajo samo še zadnje resnice simbolično izraženih pojmov matere, domovine in Boga.

Lirik Oton Zupančič, druga najznamenitejša zvezda slovenske moderne, je po karakteristiki Ivana Prijatelja apolitični del v sliozidno-apolitični zvezi obeh umetnikov Cankarja in Zupančiča. Oba, tako različna značaja, je vezala zveza medsebojnega oplajanja pri sicer nasprotnih načinih umetniškega ustvarjanja. Pri Cankarju ostane človek sam umetniško delo, pri čemer popolnoma pusti ob strani osebo doživljate. Pri Zupančiču pa je človek umetnik in oblikovalec. Njegova ožja domovina, ljubka Bela Krajina, je položila v njegovo dušo veličasten mir in močno notranjo vzvišenost. Njegovo občutje je popolno. Zato zmaguje v njem toliko bolj umetnik, a manj človek. Njegova umetnost stremi za najvišjo stvarno umetniško obliko tudi v jeziku. Zato mu je beseda ostala prav tako ljubša kakor misel ali čustvo.

Svetovna vojna je z vsemi svojimi velikimi posledicami za narodno duhovno življenje kakor pri drugih narodih tudi pri slovenskem narodu pretresla stabilnost trdnih življenjskih oblik in je tudi v umetnostnem življenju privedla s seboj obdobje notranjega nemira, izkorjenjaja, revolucionarnosti in anarhije. To dokazuje tudi perioda slovenskega ekspresionizma, a bil je samo intermezzo brez kakih posebno velikih posledic. Daleč od ekspresionizma so tudi še po vojni dalje ustvarjali nosilci predvojne moderne, dokler niso končno preko glav mladih revolucionarjev zmagali in prišli v objektivnejša in mirnejša leta umerjenega vrednotenja. Druga povojna generacija je rajši navezala stika z ono prejšnjo dobo kakor pa z neposrednimi predniki. Tej generaciji pripadajo imena Finžgar, Meško in Pregelj, da imenujemo samo najpomembnejše, ki pa so, kot rečeno, deloma pisateljevali že v dobi pred vojno, deloma pa delujejo tudi še po vojni. Ti pisatelji so svetovno-nazorno povezani s strogo religioznim katolicizmom. Večni boj med dobrim in zlim, med nehom in pekлом tvori idejno podlago njihove umetnosti, ki se izživlja v njihovih subjektivističnih, često lirčnih in čustvenih novelah in romanih. (Tu je pisec v oznaki vseh treh nekoliko nepopoln, ker Finžgarjevih romanov in novel nikakor ni mogoče odtegniti

živemu realizmu! Op. ur.) Razkol med religijo in človeškim življenjem, med strogo religioznostjo in človekovimi strastmi, se vidi v vseh njihovih delih in zapada v blodnjo in bolestan erotiko. (To velja seveda v prvi vrsti samo za Preglja, nekoliko tudi za Meška, za realista Finžgarja bi bila pa taka označitev povsem napačna. Op. ur.)

Nekoliko osamljen stoji Juš Kozak, najzrelejši slovenski pisatelj nove generacije. Predstavlja tip razumskega pesnika, kateremu se vsako občutje sprostí v misel. Njegov stil se razvija v baročno opisovanje, z lirčno čustvenostjo izpopolnjuje filozofska razglabljanja. Maske, njegovo najznamenitejše delo, kažejo v temnih barvah z močnim poudarkom navednosti življenje sedanjega časa. V njegovih naravnih doživetjih leži atmosfera svetlobe in teme v globlini, virtuosno se scene dvigajo in osvetle, pa zopet potopijo v globoko in temno problematiko. Njegova umetnost je zgrajena na dediščini vse slovenske književne zgodovine, bogata je pa tudi z lepotami v jeziku in duhovno globino.

Zastopniki najnovejše dobe slovenske literature pa se vračajo k preprostem in golemu človeškemu življenju. Boj za vsakdanji kruh in preprosti bajtar stojita v središču njihovega zanimanja. Njegova primitivna doživljanja, njegova socialni položaj, njegova skromnost se dvigajo z realističnim prikazovanjem do monumentalnega heroizma.

Francé Bevk, eden izmed najplodovitejših pisateljev današnje dobe, z vso težino prikazuje življenje slovenskega kmeta, njegove strasti in usode, ki jo piše kmečkemu živlu demonično zlo.

Miško Kranjec, eden izmed najmlajših, stoji povsem v vseh svoje ožje prekmurske domovine in njenih ljudi onstran Mure, kjer se začneja obširna Panonska nižina, pokrajine, ki je ena izmed najbolj zapuščenih in najbolj ubogih na vsem slovenskem ozemlju. In prav to slikanje tistega dela slovenske zemlje, ki ga doslej slovenski pisatelji skoro niso prestopili, daje Mišku Kranjcu poseben blešč. Njegovi glavni znaki so: socialno občutje, njegova tesna povezanost z zemljo, melanholična sivina njegovih ponosov in burno kipeča kri njegovih postav. Izključno edini predmet njegove umetnosti je doživljanje njegove ožje domovine v najrazličnejših barvah, panonska zemlja in narava, na kateri visi z bolečino polno ljubeznijo. Njegov jezik je stvaren, jedrnat in preprost. Njegove ljudi izpodbuja na delo in življenje heroizem malega človeka, ki pa končno brez odmeva izven po prostorni ravnini ali pa zamre med potjo. Prav tako zmerom rad popisuje večno hrepenenje po dobrem in lepem, a se to hrepenenje nikdar ne izpolni.

Drugi pa je Voranc Prežihov. Kot dninar pri kmetih ja začel svoje življenje. Stalno je v sporu sam s seboj in s svetom, revolucionar po poklicu, premeril je skoro vso Evropo od Moskve do Pariza, dokler ni končno stopil pred slovensko javnost kot zrel pisatelj z velikim znanjem in velikimi sposobnostmi. Tudi ta je svojo domovino globoko doživel, njegova grenka mladost mu je dala temeljno spoznanje za vse nadaljnje življenje. Toda pri njem je, kot pri sinu vzhodno-koroških gor, doživljanje domovine vse kaj drugega kakor pri njegovem predniku. Prav nič ne pozna lirski melanholije pa sivine brezkončne ravnine kakor Miško Kranjec. Umetnost Voranca Prežihova je mogočna, stvarna in junaška. Je velikopotezen in se izogiba malenkostim, zmerom zagrebi samo bistveno in ga osvetli od najkarakterističnejše strani ter ga dvigne do najvišje veličine. Je mojster heroične epike. Njegove postave so monumentalne podobe, njihovo mišljenje trdno in močno, njihova odporna moč neizmirljiva, njihova volja do življenja nezasišana, iz njihovega religioznega življenja pa ostane samo folklor.

S tem da sta ta dva pisatelja s toliko izvirnostjo obrnila svoj pogled v domovino in vsak na svoj način prikazala moč zemlje in življenja, s tem sta pokazala novo dobo, ki jima bo v prihodnjem vrednotenju prav gotovo določila posebno zaslužno mesto v slovenski književnosti.

Tako je Stanislav Hafner obenem s prevodom novel zgoraj naštetih pisateljev pokazal nemški javnosti tudi način dela teh posameznih pisateljev in njihov pomen v novejši in sodobni slovenski književni zgodovini. Sicer je res, kakor smo že zgoraj na dveh mestih opozorili, da se oznake posameznih pisateljev in njihovih del povsod ne krijejo popolnoma z resnico, zlasti takrat ne, kadar je govoril skupno o več pisateljih in jih napačno postavil v isto vrsto, vendar je pri karakteristiki posameznih pisateljev točno in pravilno zadel in tako pokazal svetu, da slovenska književnost obstoji in teče vzporedno s tokovi svetovne književnosti.

Ista revija prinaša v isti številki tudi članek pod naslovom »Der Orient in Europa«: v njem Robert Michel opisuje naš muslimanski življenj v Bosni in zlasti v Sarajevu. Stevilne slike prav iz Sarajeva v zvezi s člankom opozarjajo prebivalce srednje Evrope na našo državo, ker se ravno v njeni sredini stikata zahodna in vzhodna kultura. Tako sta oba članka ne samo strokovno pomembna, ampak imata za naš narod in našo državo tudi velik propagandni pomen.

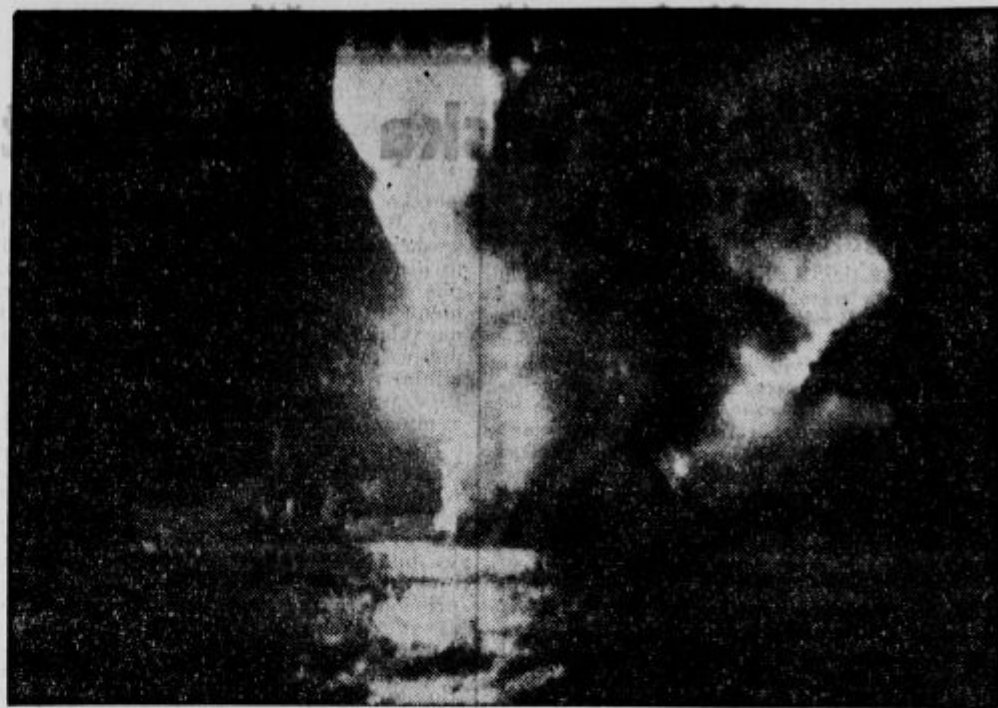
F. J.

valo narodni kakor tudi gmojni obstoj našega slovenskega železničarskega stanu. S slikami lepo opremljena knjižica bo zelo viden spomin na trideseto obletnico Zveze jugoslovanskih železničarjev, posebno njenega slovenskega dela, in bo ostala spomenik na poti razvoja, dejanja in nehanja tega društva. Ker želi knjižica med našim ljudstvom vzbujati zanimanje in ljubezen za železničarje, zasluži, da jo tudi na tem mestu omenimo.

F. J.

Slovenski Pravnik št. 7, 8, prinaša tele razprave: Dr. Metod Dolenc, Obsojba zaradi krivega pričevanja ali krive prisage kot zapreka za nadaljnje zaprisezanje obojene osebe, dr. Alojz Finžgar končava svojo razpravo o sporni meji, dr. Janko Vrančič nadaljuje o obnovi postopka in spreminjanju določb v socialnem zavarovanju. Slede književna poročila in razne vesti. Ta dvojna številka ima tudi dve prilogi, namreč odločbe kasacijskega sodišča v civilnih in kazenskih stvareh.

F. J.

Strahote vojskovanja na morju: torpedo, ki ga je izstrelil nemški prvi borbeni motorni čoln, je eksploziral ob angleškem rušilcu. Fotograf, ki je bil v nemškem motornem čolnu, je ujel strahotni prizor na film. Magnezijske luči mu ni bilo treba, ker je eksplozija dovolj razsvetlila temo.

V Nemčiji: Obleka iz hmelja in smrekovih igel

V Angliji: Časopisni papir iz volne

Vojna privaja do čudnih paradoksov. Ponekod imajo nekateri surovini v izobilju in jih uporabljajo za izdelovanje stvari, ki se običajno ne izdelujejo iz njih, drugod pa morajo iskati novih načinov izdelave predmetov zaradi pomanjkanja snovi, ki je imajo drugod preveč.

Tako bremo v nemških listih, da so monakovske tekstilne tvornice pričele izdelovati tkanine iz hmeljskih vlaken. Da so ravno Monakovčani prišli na to zamisel, je vzrok pač ta, da imajo v Monakovem mnogo hmelja, ker so tam znane pivovarne. Nemški listi poročajo, da so tkanine iz hmeljskih vlaken nenavadno trdne in odporne, in kar je najvažnejše — nemški tekstilni industriji je omogočeno delo, če bi zaradi poostitve vojne ne mogla dobiti nobenih tekstilnih surovin iz inozemstva. V Lodzu, ki je glavno mesto poljske tekstilne industrije, pa so pričeli izdelovati tkanine tudi iz smrekovih igel. Smrekove igle najprej s pomočjo pare destilirajo, s čemer dobe eterično olje, ki se mnogo uporablja v industriji parfumov in tudi drugod. Preostala snov se z dodatkom sladkorja in kisline segreje na 70 stopinj Celzija. Iz tako dob-

ljene snovi je treba izločiti smolo, iz onega, kar ostane, pa se izdelujejo vlakna na isti način kakor iz kopriv. Tudi ta tkanina je baje zelo močna in odporna.

Istočasno pa beremo v angleških listih, da se je angleškim kemikom po dolgotrajnih poskusih slednjič posrečilo najti način, kako se pridobiva časopisni papir iz — volne. V Angliji so pred vojno trošili ogromne količine lesa za proizvodnjo časopisnega papirja. Angleški časopisi imajo velik format in tudi velik obseg. Zaradi vojne se je občutno zmanjšal uvoz lesa in celuloze v Anglijo. Zaradi tega so bile oblasti prisiljene izdati potrebne ukrepe, ki naj zmanjšajo potrošnjo časopisnega papirja. Ker pa je v Angliji zelo razvita industrija volnenih tkanin in je poleg tega Anglija vso svojo volno uvažala iz Avstralije in Nove Zelandije — tega uvoza pa vojna ni dosti prizadela, so se angleški kemiki spomnili, da bi začeli izdelovati časopisni papir iz volne. Te dni so angleški listi poročali, da se jim je to tudi posrečilo. Angleški časopisi bodo torej kmalu začeli izhajati na volnenem papirju.

ŠPORT

Plavalni tekmi v Splitu in na Sušaku

Ligaška plavalna sezona je že v polnem razmahu. V Splitu je domači Jadran sprejel v goste zagrebški klub ZPK, na Sušaku pa se je lankolletni najboljši plavalni klub Viktorija pomeril s ljubljansko Ilirijo. ZPK je tudi v Splitu dokazal, da je klub, s katerim je le težko zoboti skukaj češnje. Rezultat boja v Splitu je bil: ZPK: Jadran 57:52. V naslednjem prinašamo rezultate iz tega boja:

400 m prosto moški: 1. Vidović (ZPK) 5:33,4, 2. Puljo (J) 5:39,3, 3. Frančević (J) 5:43,8, 4. Kovačević (ZPK) 5:45,5.

100 m prosto dame: 1. Beara (J) 1:59,9, 2. Brkič (ZPK) 1:22,2, 3. Dragič (ZPK) 1:22,7, 4. Buljan (J) 1:37,6.

100 m hrbtno moški: 1. Drobnšč (ZKK) 1:16,4, 2. Strmac (ZPK) 1:17,5, 3. Bakašun (J) 1:18,9, Perfet (J) 1:19.

200 m prsno dame: 1. Fischer (ZPK) 3:32,2, 2. Stipanović (J) 3:40, 3. Peške (ZPK) 4:00, 4. Buljanić (J) 4:07,6.

100 m prosto moški: 1. Petrone (J) 1:03,6, 2. Trešić (J) 1:05,1, 3. Vidović (ZPK) 1:05,2, 4. Bergler (ZPK) 1:34,5, 2. Fischer (ZPK) 1:45,4, 3. Brozicevič (ZPK) 1:45,2, 4. Frančević (J) 1:53,4.

200 m prsno moški: 1. Dvořák (ZPK) 3:03, 2. Paškeš (J) 3:07, 3. Reiser (ZPK) 3:07,4, 4. Gajtalić (J) 3:22.

Štrela 4x100 prosto dame: 1. Jadran 5:36,3, 2. ZPK 5:41,2.

Štrela 4x200 m prosto moški: 1. ZPK (Kovačević, Bergler, Drobnšč, Vidović) 10:17, 2. Jadran, (Dreaga, Paškeš, Petrone, Tršić) 10:25,3.

V waterpolu je Jadran brez težav zmagal nad ZPK s 4:0 (10).

Ljubljanska Ilirija se je morala že takoj v prvi temi spopasti z najmočnejšim klubom in se to na njegovem »terenu«. Za tekmo je kajpada vladalo tako v Ljubljani kakor tudi na Sušaku veliko zanimanje. Ilirija se je na Sušaku odrezala proti pričakovanju dobro ter je izgubila bitko s tako močnim nasprotnikom z eno samo točko razlike. Razmerje je bilo naslednje: Viktorija : Ilirija 55:54 (!) Mladi Ilirijani so pri tej priliki podali izredno ugoden dojem ter postavili nekaj rezultatov, ki obetajo za bližnjo bodočnost in za prihodnje tekme vse najboljše. Navajamo rezultate v posameznih disciplinah:

400 m prosto moški: 1. Kurtini (Vikt.) 5:07,5; 2. De Filipis (Vikt.) 5:10,2; 3. Mihalek (Il.) 5:13,7; 4. Lözer (Il.) 5:43,2. — Točke: Ilirija 3, Viktorija 8 točk.

100 m hrbtno, moški: 1. Plehan (Ilirija) 1:13,8; 1:13,8 (!); 2. Keržan (Il.) 1:16; 3. Krmpotič (Vikt.) 1:17; 4. Punič (Vikt.) 1:21. — Točke: Ilirija 11, Vikt. 11.

200 m prsno, moški: 1. Cerar (Il.) 2:50; 2. Grkinič (Vikt.) 2:55; 3. Kohn (Vikt.) 2:58,1; 4. Herzog (Il.) 2:05,6. — Točke: Ilirija 16, Viktorija 15.

100 m hrbtno ženske: 1. Finc (Ilir.) 1:30,6; 2. Krmpotič (Vikt.) 1:31; 3. Bradac (Il.) 1:37. — Točke: Ilirija 23, Viktorija 21.

100 m hrtno, moški: 1. Pelhan (Ilirija) 1:13,8; 2. Vidmar (Vikt.) 1:15,1; 3. Petesčev (Il.) 1:19,1; 4. Polič (Vikt.) 1:24,6. — Točke: Ilirija 30, Viktorija 25.

200 m prsno ženske: 1. Boršič (Vikt.) 2:30,2, 2. Martin (Il.) 3:30,7; 3. Werner (Il.) 3:47,5; 4. Čojčić (Vikt.) 3:59,8. — Točke: Ilirija 35, Viktorija 31.

100 m prosto, moški: 1. Kurtini 1:01,6; 2. De Filipis (Vikt.) 1:02,7; 3. Pelhan (Il.) 1:04,2; 4. Scarpa (Vikt.) 1:04,4. — Točke: Ilirija 38, Viktorija 39.

Štrela 4 krat 10 m, ženske: 1. Ilirija 5:24,4. (Ilirija je plavala v postavi: Finc Saša, Keržan, Martin in Finc Dragica). 2. Viktorija 5:24,8. — Točke: Ilirija 48, Viktorija 45.

Štrela 4 krat 200 m, moški: 1. Viktorija 9:35,2; 2. Ilirija 9:48,2.

Končno število točk: Viktorija 5, Ilirija 54.

Kakor se zdi, bo letos Ilirija, če moštvo sreči ali proti koncu tekmovanja ne bo odpovedalo, lahko igrala v ligaškem državnem prvenstvu spet zelo pomembno vlogo. V zadnjih časih je sicer preživljala krizo, kajti starejše moči so pomale začele zapuščati aktivni plavalni šport, nekaj »stevrov«, ki so še ostali, seveda vsega ni moglo rešiti, mlajše moči pa še niso dozorele. Zdaj pa pomalem prihaja na učinkovit način do veljave tudi že mlada ilirijanska garda, ki že po tem nastopu na Sušaku sodeč upravičeno vzbuja naide, da je kriza v Iliriji za lep čas odstranjena. Mnogo o vrednosti nove ilirijanske ekipe bomo lahko zvedeli mi vsi tudi doma, in sicer že prihodnje sredo, ko bo prispel v Ljubljano ZPK.

Danes in jutri, v nedeljo bo priredila teniška sekcija SK Ilirije zraven doma »Ilirije« na teniškem igrišču velik turnir, na katerem bodo sodelovali odlični jugoslovanski teniški igralci. Iz Belgrade bodo prišli odlični Branović, Bogdanović in Marković, iz Maribora Voglarjeva in Albanež, iz Ljubljane pa oba Smerduja, Parinova, Šivic ter Luckmann in Milavec. Popoldne ob dveh bo pričetek turnirja, glavne tekme pa bodo jutri dopoldne in popoldne. Nekateri zavidljivi in nevoščljivi elementi, posebno na jugu, so raztrošili okrog vesti, da imajo obiskovalci Zgornje saveške doline ter Rateč in Planice razne sitnosti in nerodnosti, ker da jih oblastni organi ne prestopajo legitimirati. To pa je vse popolnoma izmišljeno. Dejansko se obiskovalci lahko gibljejo popolnoma tako svobodno kakor so se vedli prejšnja leta. Tudi dom »Ilirije« je oskrbovan normalno ter je isto prijetno bivališče za odmor kakor je bil.

ZFO

Pred telovadnimi in športnimi tekmami ZFO

Letošnje leto priredi Zveza fantovskih odsekov zopet svoje letne zvezne tekme v telovadnih in športnih panogah. Člani in mladi bodo tekmovali v prostih in orodnih vajah, v lahki atletiki, težki atletiki, igri odbojka in v plavanju.

Telovadne tekme

bodo v dneh 17. in 18. avgusta t. l. Člani se bodo merili v tekmah vrst srednjega, nižjega in višjega oddelka, v deseteroboju in dvanajsteroboju posameznikov, starejši člani (nad 38 let) bodo merili svoje sposobnosti v deseteroboju, odseki pa se bodo kosali v najtežjih in najvažnejših tekmah: za prehodni prapor zveze. Mladi pa tekmujejo v tekmah vrst in v tekmah posameznikov.

Atletske tekme, odbojka ter plavanje bodo v dneh 24. in 25. avgusta. Lahkotletske tekme članov in mladcev obsegajo ves olimpijski program. Odbojka se bo odigrala dne 24. avgusta ob 15. in 25. avgusta ob 9. dopoldne.

V teški atletiki bodo prve tekme, in sicer se bo tekmovalo v dviganju uteži ter v grško-rimski rokoborbi. Tekmovanje v teški atletiki bo dne 25. avgusta ob devetih dopoldne.

Vse tekme (razen plavalnih) bodo na Stadionu. Za telovadne tekme se je prijaviti najkasneje do 10. za ostale pa do 15. avgusta. Na ta zanimiva tekmovanja naše fantovske organizacije se svoja časno se povrnemo.